

แนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม พื้นที่จังหวัด
สมุทรสาคร

GUIDELINES FOR MANAGING EDUCATION FOR CHILDREN OF MIGRANT WORKERS
BY APPROPRIATE NGOS IN SAMUT SAKHON PROVINCE

กนิษฐนันท์ ทรัพย์ศฤงฆาวา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2564

แนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม พื้นที่จังหวัด
สมุทรสาคร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

GUIDELINES FOR MANAGING EDUCATION FOR CHILDREN OF MIGRANT WORKERS
BY APPROPRIATE NGOS IN SAMUT SAKHON PROVINCE

A Master's Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
(Public Policy and Management)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

สารนิพนธ์

เรื่อง

ของ

กนิษฐนันท์ ทรัพย์ศฤงฆรา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาญาณ์ นักพ่อน) (อาจารย์ ดร.กัลยา แซ่อึ้ง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.รุสตั้ม หวันสูง)

ชื่อเรื่อง	แนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร
ผู้วิจัย	กนิษฐนันท์ ทรัพย์ศฤงฆรา
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญานันท์ นักพ่อน

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ในช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนมีเด็กเข้าสู่กระบวนการแรงงาน การขาดการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษา การเคลื่อนย้ายสถานที่ทำงานของผู้ปกครองทำให้เด็กไม่สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง และอุปสรรคในการศึกษาช่วงสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการด้านองค์ความรู้ที่เพิ่มมากขึ้นและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันตามศักยภาพและงบประมาณ 3) แนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติที่เหมาะสม คือ การประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการศึกษาในพื้นที่อย่างเชิงรุก การจัดทำแผนการสอน การบรรจุวิชาศิลปะการแสดง การสอนอาชีพ และการสอนกฎหมาย การจดทะเบียนศูนย์การเรียน การขึ้นทะเบียนบุตรแรงงานข้ามชาติ และ ความร่วมมือในการจัดการศึกษากับหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทาง ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่แรงงานข้ามชาติ

คำสำคัญ : การจัดการศึกษา, บุตรแรงงานข้ามชาติ, องค์กรพัฒนาเอกชน

Title	GUIDELINES FOR MANAGING EDUCATION FOR CHILDREN OF MIGRANT WORKERS BY APPROPRIATE NGOs IN SAMUT SAKHON PROVINCE
Author	KANITTANUN SUPSARINGKRA
Degree	MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Preechaya Nakfon

The objectives of this research are as follows: (1) to study the problems and needs of stakeholders in the education of the children of migrant workers by NGOs in Samut Sakhon Province; (2) to study the administration and guidelines for the educational management of the children of migrant workers by NGOs in Samut Sakhon Province; and (3) to propose appropriate guidelines for the educational management of the children of migrant workers by NGOs in Samut Sakhon Province by NGOs by using methods such as the study of relevant documents and in-depth interviews. It was found that there was (1) a problem and a need for education management among the children of migrant workers, including child labor while waiting for school, the lack of awareness of the right to education, the discontinuity in education due to the transitory nature of the workplaces and learning difficulties during the COVID-19 pandemic. As for the stakeholders, there was the need for more knowledge and more efficient educational management. Regarding the administration and the educational management of NGOs, it was found that its administration and management was based on its potential and budget. Based on the study, appropriate educational management guidelines for the children of migrant workers were recommended, as follows: proactive public relations on rights to education, the preparation of lesson plans, adding the performing arts, vocational education and legal education to the curriculum, the registration of learning centers, registration of the children of migrant workers and cooperation in educational management with the educational authorities of their country of origin. These recommendations will offer the greatest benefit to migrant workers.

Keyword : Education management, Children of migrant worker, NGOs

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความเมตตา ความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน ประกอบไปด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญาณ์ นักพ่อน ที่สละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์ คอยให้คำแนะนำจนสามารถทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ อาจารย์ ดร. รุ่งฉาย เย็นสบาย ที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการทำวิจัยเพิ่มเติม ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬณี ตันติกุลานันท์ และ อาจารย์ ดร.กัลยา แซ่อั้ง กรรมการบริหารหลักสูตร ที่กรุณาให้เกียรติเป็นคณะกรรมการสอบเล่มสารนิพนธ์ โดยได้กรุณาให้คำแนะนำ ทำให้งานสารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน ผู้อำนวยการสำนักงาน การศึกษานอกระบบ และผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ ที่ได้กรุณาให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการทำ สารนิพนธ์ครั้งนี้ ซึ่งได้รับความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดการทำวิจัย

และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัวซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณนางสาวศิริรัตน์ อังดา และ นางสาวธัมมิกา รอดวัตร เพื่อนๆ ที่ช่วยอ่านงานวิจัยและช่วย พิสูจน์อักษรให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้น

กนิษฐนันท์ ทรัพย์ศฤงฆรา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ	1
ความสำคัญของการวิจัย	6
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์.....	6
ขอบเขตการศึกษา	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder analysis).....	9
1.1 แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	9
1.2 การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	11
2.แนวคิดและทฤษฎีการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS)	12
3. แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการนโยบายสาธารณะ	14
3.1 กระบวนการนโยบายสาธารณะ.....	14
3.2 แนวคิดและทฤษฎีการก่อตัวนโยบาย.....	16

4. นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ	19
4.1 นโยบายการจัดการศึกษาทั่วไป	20
4.2 นโยบาย ระเบียบ และแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยภาครัฐ	21
4.3 แนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชน	22
5. ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัด สมุทรสาคร	23
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
6.1 งานวิจัยด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติทั่วไป	29
6.2 งานวิจัยที่ให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการจัดการศึกษา ให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ	29
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย	30
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	32
1. การออกแบบวิจัย	32
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก	32
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย	34
4.1 ปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร	34
4.2 การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนใน จังหวัดสมุทรสาคร	54
4.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนา เอกชนเหมาะสม	79
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80

5.1 สรุปผลการศึกษา.....	80
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	86
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม	94
ประวัติผู้เขียน.....	97

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยเป็นกำลังหลักที่มีความสำคัญในภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ ในระยะหลังพบว่าการเพิ่มขึ้นของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งแรงงานข้ามชาติมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคตเนื่องจากประเทศไทยมีนโยบายที่จะเปลี่ยนโครงสร้างภาคแรงงานให้มีทักษะยิ่งขึ้นประกอบกับคนไทยไม่นิยมทำงานหนักและงานสกปรกในอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ นอกจากนี้ค่าจ้างแรงงานข้ามชาติยังมีราคาถูกกว่าการจ้างงานคนไทย ทำให้มีการไหลเข้ามาของแรงงานข้ามชาติเพิ่มขึ้น และหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าเมื่อมีคนกลุ่มนี้เข้ามาเป็นแรงงานจะตามมาพร้อมกับบุตรที่ย้ายมาพร้อมกับบิดามารดาอายุตั้งแต่แรกเกิด – 15 ปี รวมถึงบุตรแรงงานข้ามชาติที่เกิดในประเทศไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแรงงานข้ามชาติ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2554, น.1)

แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยทำให้เราเห็นถึงมุมมองการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากคนไทย ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต คุณภาพชีวิต รวมถึงศักยภาพชีวิต เราจะเห็นว่าแรงงานข้ามชาตินั้นมีคุณภาพชีวิตที่ด้อยอย่างมาก เช่น ที่อยู่อาศัย สุขอนามัย และการบริโภคนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติจึงมีความสำคัญเพราะการศึกษาเปรียบเสมือนกุญแจที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่บุคคลพึงได้รับช่วยเปิดโอกาสให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งการศึกษาจะช่วยให้แรงงานข้ามชาตินำความรู้ไปแก้ไขปัญหา อุปสรรค และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้

หากไม่ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษากับบุตรแรงงานข้ามชาติ ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะไม่ได้รับการแก้ไขแล้วอาจจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างขึ้น เช่น ปัญหาการไม่ชำนาญภาษาไทยที่เป็นภาษาหลักในการสื่อสารอาจทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารระหว่างคนที่อยู่ในสังคม การเข้าถึงสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ของตนเอง แม้แต่จะสื่อสารกับหน่วยงานที่ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมถึงปัญหาการใช้แรงงานเด็กที่อายุยังไม่ถึงตามกฎหมายแรงงานในประเทศไทย ดังนั้นหากแรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการศึกษาตามความเหมาะสมตามบริบทของอายุแล้วอาจจะทำให้เกิดปัญหาซึ่งอาจขยายวงกว้างจนเป็นปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ ที่ใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ในภาคอุตสาหกรรม และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศที่เราได้ลงนามอนุสัญญาว่าด้วยเรื่องสิทธิเด็กในปี พ.ศ.2532 รวมถึง

การจัดอันดับเรื่องความเหลื่อมล้ำในระดับโลก หากประเทศไทยได้อันดับที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูงอาจจะทำให้กระทบต่อหลายภาคส่วนของประเทศ

ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการช่วยลดปัญหาดังกล่าวและสร้างศักยภาพของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในประเทศไทย เพื่อตอบสนองความต้องการในภาคอุตสาหกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย และส่งเสริมภาพลักษณ์แสดงจุดยืนต่อต้านการค้ามนุษย์ และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย

จากข้อมูลขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, 2014) พบว่าปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ มี 5 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลไทย การศึกษาในโรงเรียนเอกชน การศึกษาในรูปแบบ School within a school การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และ การศึกษาในศูนย์การเรียนรู้โดยองค์กรพัฒนาเอกชน

การจัดการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลไทย ได้มีการจัดการเรียนการสอนตามปกติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นโรงเรียนรัฐที่อยู่ในพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติหนาแน่น จะมีจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้คล้องกับบุตรของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่นั้น และมีองค์กรพัฒนาเอกชนประสานงานเรื่องเอกสารต่าง ๆ

การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน คือ ศูนย์การเรียนรู้ของบุตรแรงงานข้ามชาติบางแห่งมีความสามารถระดับเป็นโรงเรียนเอกชนได้ โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนปี 2550 ด้วยวิธีการนี้ศูนย์การเรียนรู้จึงมีสถานะใกล้เคียงกับโรงเรียนเอกชนของไทย และมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายของกระทรวงศึกษาธิการในการออกแบบหลักสูตรการบริหารจัดการโรงเรียน มาตรฐานการสอนตลอดจนการติดตาม และประเมินผลการศึกษา อย่างไรก็ตามการจัดตั้งเป็นโรงเรียนเอกชนไม่สามารถทำได้กับศูนย์การเรียนรู้ของบุตรแรงงานข้ามชาติทั้งหมด เพราะขั้นตอนต่าง ๆ ต้องใช้เวลาเพราะค่าใช้จ่ายสูง และโรงเรียนยังต้องมีโครงสร้างการบริหารจัดการเต็มรูปแบบเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย

การจัดการศึกษารูปแบบโรงเรียนในโรงเรียน (School within a school) กล่าวคือโรงเรียนรัฐบาลไทยสามารถจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของบุตรแรงงานข้ามชาติภายในโรงเรียนได้ เมื่อบุตรของแรงงานข้ามชาติเปลี่ยนมาเรียนโรงเรียนไทยจะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับใบรับรองสำหรับนักเรียนได้หลังจากจบการศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยให้บุตรของแรงงานข้ามชาติมีสิทธิได้รับงบประมาณการศึกษาต่อหัวที่จัดสรรให้กับโรงเรียนแต่ละแห่งโดยกระทรวงศึกษาธิการ การ

จัดการศึกษารูปแบบนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนรัฐบาลไทย และศูนย์การเรียนรู้ของ บุตรแรงงานข้ามชาติ เป็นการแบ่งปันทรัพยากรพื้นฐานร่วมกัน

การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้มีการ พัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ และบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย อายุ 5 - 15 ปี ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ พ.ศ. 2551

การจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ของบุตรแรงงานข้ามชาติ กล่าวคือ องค์กรที่ตั้งอยู่ใน ชุมชน (Community base organization) และองค์กรพัฒนาเอกชน (non governmental organization) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่องค์กรที่ตั้งอยู่ในชุมชนจะเป็นผู้จัดตั้ง และ บริหารศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งในศูนย์การเรียนรู้มีโปรแกรมการสอนและหลักสูตรที่แตกต่างกันตามที องค์กรพัฒนาเอกชนได้พัฒนาหลักสูตร

จากแนวทางการศึกษาทั้ง 5 รูปแบบนั้นพบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นตัวแสดงหนึ่งที่มี บทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย โดยในการจัด การศึกษาทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว พบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการช่วยเหลือและ สนับสนุนที่แตกต่างกันตามประเภทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นตัวแสดงที่ เห็นอยู่ในการศึกษาประเภทต่าง ๆ ทำหน้าที่คอยดูแลบุตรแรงงานข้ามชาติและให้ความร่วมมือกับ องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการผลักดันนโยบายและรูปแบบการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับ สภาพเงื่อนไขของบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยเน้นการทำงานรณรงค์กับครอบครัวของเด็กข้ามชาติ ในชุมชนของแรงงานข้ามชาติต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็ก เยาวชน และผู้ปกครองเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและบริการพื้นฐานทางสังคม นอกจากนี้ยังทำงานรับเรื่องร้องเรียนและดำเนินการ ช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติและแรงงานข้ามชาติที่เป็นผู้เสียหายในกรณีต่าง ๆ ให้ได้รับความ ค้ำครอง การชดเชย หรือการเยียวยาที่เป็นธรรมเหมาะสม (มูลนิธิเครือข่ายคุณภาพชีวิตแรงงาน, 2561)

นอกจากองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีบทบาทในการดูแลและให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน อื่นๆ เกี่ยวข้องแล้ว องค์กรพัฒนาเอกชนยังมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงาน ข้ามชาติซึ่งมีรูปแบบหลักสูตรที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้พัฒนาขึ้นเองตามแนวทางการศึกษา แกนกลางทั่วไป เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และ วิชาภาษาเมียนมา และการสอนเพิ่มเติมคือการสอนทักษะด้านการพึ่งพาตนเอง ซึ่งองค์กรพัฒนา เอกชนจะรับนักเรียนตั้งอายุ 5 – 15 ปี เพราะหลักสูตรที่ได้ออกแบบมาเป็นหลักสูตรของการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ นักเรียนสามารถมีความรู้เบื้องต้นในการดำรงชีวิตได้ ซึ่งนโยบายการศึกษา

ระดับชาติได้เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มและรองรับบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาในภาคปกติได้

เนื่องจากสภาพปัญหาทางการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ พบว่า โดยปกติบุตรแรงงานข้ามชาติสามารถเข้ารับการศึกษในภาคปกติของโรงเรียนรัฐบาลได้ แต่จะมีบุตรแรงงานข้ามชาติบางกลุ่มที่เป็นกลุ่มเปราะบางและเป็นกลุ่มชายขอบของแรงงานข้ามชาติที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาในภาคปกติได้ ซึ่งจะเป็นกลุ่มที่เข้ารับการศึกษโดยองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเปราะบางดังกล่าว ดังนั้น ภายใต้ความเปราะบางของกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติที่เป็นกลุ่มชายขอบเหล่านี้ การจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีความสำคัญในการรองรับกลุ่มเปราะบางให้เข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้น

แต่การจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ยังคงพบปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้การรับรองวุฒิการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ถึงแม้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่งมีความร่วมมือกับสำนักงานการศึกษานอกระบบเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาตามการรับรองของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ยังเป็นความร่วมมือระดับพื้นที่ที่ไม่ได้ถูกรับรองจากนโยบายส่วนกลาง อีกทั้งความไม่ยั่งยืนขององค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากขาดงบประมาณการสนับสนุน ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีความเสี่ยงที่จะปิดตัวลง รวมทั้งยังไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่มีจำนวนแรงงานข้ามชาติหนาแน่นสำรวจหรือจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ทำให้ไม่ทราบจำนวนบุตรแรงงานข้ามชาติอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นสถานการณ์วิกฤตยิ่งยวดยิ่งยวดทำให้การจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีปัญหาอยู่แล้วประสบกับปัญหาที่มากขึ้น เช่น ปัญหาการเข้าไม่ถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ ศักยภาพในการศึกษาลดลงจากการถูกปิดสถานศึกษาเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดการเรียนไม่ต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีนโยบายและมาตรการต่าง ๆ จากกระทรวงศึกษาธิการไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบออนไลน์ ออนแอร์ (การเรียนการสอนทางไกลผ่านโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล และระบบดาวเทียม) และ ออนแฮนด์ (การจัดส่งเอกสารต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง) เป็นต้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติได้ อีก

ทั้งยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำเนื่องจากแรงงานข้ามชาติมีทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าคนไทย (ยูนิเซฟประเทศไทย, 2563)

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เห็นถึงความเปราะบางของบุตรแรงงานข้ามชาติที่เป็นกลุ่มชายขอบ อีกทั้งปัญหาการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ว่าจะเป็นช่วงสถานการณ์ปกติหรือสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาไวรัส 2019 ดังนั้นการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม จึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติที่เหมาะสมจะช่วยลดปัญหาข้างต้นจึงต้องคำนึงถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและต้องพิจารณาถึงศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จะจัดการการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ รวมถึงนโยบายการศึกษาระดับชาติ

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาไปที่การจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งถือเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่และมีจำนวนประชากรแรงงานข้ามชาติลำดับต้นของประเทศ โดยจากข้อมูลสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว พบว่า สถิติจำนวนประชากรแรงงานข้ามชาติล่าสุดในจังหวัดสมุทรสาคร ประจำเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 มีจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตทำงานที่คงเหลือในราชอาณาจักรในจังหวัดสมุทรสาคร 276,335 คน แบ่งเป็นแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา จำนวน 243,748 คน สัญชาติกัมพูชา จำนวน 12,934 คน สัญชาติลาวจำนวน 10,241 คน และสัญชาติอื่นๆ จำนวน 9,412 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2563) ซึ่งเป็นอันดับที่สองของประเทศไทยที่มีจำนวนแรงงานข้ามชาติมากที่สุด โดยจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา และยังไม่รวมถึงแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมายซึ่งไม่มีข้อมูลเชิงสถิติอีกเป็นจำนวนมาก สำหรับข้อมูลบุตรแรงงานข้ามชาติที่ศึกษาในองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร ปี พ.ศ.2564 พบว่า มีจำนวนบุตรแรงงานข้ามชาติประมาณ 1,500 คน

โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาไปที่ 3 ประเด็น ได้แก่ ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน จังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร หลังจากนั้นเมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

ความสำคัญของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีความสำคัญเนื่องจากการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนยังมีความเปราะบาง และยังคงมีปัญหที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยงานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ ในจังหวัดสมุทรสาคร ศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำมาสู่การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม เพื่อลดการเกิดปัญหาต่าง ๆ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

คำถามการวิจัย

1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร มีปัญหาและความต้องการต่อการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติอย่างไร
2. การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นอย่างไร
3. แนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน โดยระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการการจัด

การศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยตรง (2) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความร่วมมือในการจัดการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 2 กลุ่มจะทำให้ได้คำตอบของปัญหาและความต้องการได้อย่างครบถ้วน

1.2 ศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษานุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน จังหวัดสมุทรสาคร เพราะการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติต้องคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นสิ่งสำคัญ องค์กรพัฒนาเอกชนจะมีความสามารถในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติได้มีศักยภาพมากน้อยเพียงใด และบุตรแรงงานข้ามชาติจะได้รับความรู้ความสามารถได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน

1.3 ศึกษาข้อกฎหมายและกรอบนโยบายการจัดการศึกษาระดับชาติ เพราะในการเสนอแนวทางการจัดการศึกษานุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม มีสิ่งใดขัดต่อกฎหมายหรือกรอบนโยบายระดับชาติหรือไม่ ซึ่งถ้าขัดต่อกฎหมายหรือนโยบายระดับชาติแนวทางนั้นก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาระดับชาติอีกด้วย

2. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล

2.1 ผู้ปฏิบัติงานระดับบริหารและระดับปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร 3 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิริรักษ์ไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน

2.2 ผู้ปกครองบุตรแรงงานข้ามชาติที่ส่งบุตรหลานเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง

2.3 ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

1. ศึกษาปรากฏการณ์การจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 - 2564

2. การเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่เดือนมกราคม - สิงหาคม

4. ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถเสนอนโยบายแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการและผู้ดำเนินโครงการ ได้แก่ บุตรแรงงานข้ามชาติและองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งสามารถนำแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมไปปฏิบัติงานได้จริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ ซึ่งการจัดการศึกษามุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งปลูกฝังความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางปัญญา และทัศนคติที่ดี
2. บุตรแรงงานข้ามชาติ หมายถึง เด็กที่เป็นลูกของแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินโครงการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน
3. องค์กรพัฒนาเอกชน หมายถึง องค์กร มูลนิธิ หรือมีชื่อเรียกอย่างอื่นที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม จังหวัดสมุทรสาคร ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder analysis)
2. แนวคิดและทฤษฎีการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS)
3. แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Policy process)
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder analysis)

1.1 แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder analysis) เป็นทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับ การบริหาร การจัดการ จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม ถูกเสนอครั้งแรกโดยเอ็ดเวิร์ด ฟรีแมน จากหนังสือ Strategic Management : A stakeholder Approach ในปี 1984 โดยฟรีแมนได้อธิบายทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหลากหลายประเด็น ประกอบด้วยด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ การเงิน การบัญชี การจัดการ การตลาด กฎหมาย การดูแลสุขภาพ สิ่งแวดล้อม จริยธรรมทางธุรกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคมรวมถึงการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพราะในการทำกิจกรรมต่างๆ ต้องอาศัยความร่วมมือ ความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลประกอบการของกิจการหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กร พนักงาน ผู้ถือหุ้น องค์กรภาครัฐ เอกชน รวมทั้งชุมชนที่เชื่อมโยงถึงความชอบธรรมในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารองค์กรที่ต้องคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และผลกระทบที่จะมีต่อผู้อื่น เพราะความสำเร็จของกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการดำเนินการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สุรติ สุพิชญานุกร, 2553, น.129)

นักวิชาการส่วนใหญ่พูดถึงแนวคิดการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของฟรีแมน โดยฟรีแมนถูกเรียกว่าเป็น “บิดาแห่งทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ตัวอย่างอิทธิพลของฟรีแมนพบอยู่ในงานวิจัยของประเทศไทย ได้แก่

1.1.1 งานวิจัยเรื่องการสร้างเครือข่ายการบริหารงานอุตสาหกรรม ใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของฟรีแมน อธิบายการบริหารของผู้บริหารต้องเปลี่ยนแปลงจากการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นไปสู่การบริหารเพื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (ศรติ ภูมิโพธิ, 2556, น.2)

1.1.2 งานวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การกำกับดูแลกิจการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของฟรีแมน อธิบายการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาวะผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม (ธีรพร ทองชะโชค, 2556, น.71)

1.1.3 งานวิจัยเรื่องผลกระทบความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้การรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย ใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่ออธิบายถึงแนวปฏิบัติในการรับผิดชอบต่อองค์กรธุรกิจของผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารกิจการเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีการประกอบธุรกิจและการปฏิบัติต่อแรงงานด้วยความเป็นธรรมเคารพสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมและมีการสร้างนวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมเพราะจะสะท้อนความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจต่อสังคมออกมาสู่ภายนอกเพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ได้ (มาลินี สายก้อน และ ณัฐนันท์ สุตียาปราโมทย์, 2560)

จากงานวิจัยดังกล่าวทั้ง 3 เรื่อง พบว่ามีความสอดคล้องกับงานของจันทวีร์ เกษมสุข ศศิมา สุขสว่าง และ ฟรีแมน ได้ระบุว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มี 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) คือ ผู้ที่มีอิทธิพลที่มีความสำคัญหรือมีความสำคัญต่อความสำเร็จโครงการหรือกิจกรรมนั้น ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญโดยตรงต่อนโยบาย หรือโครงการ

2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขั้นพื้นฐาน (primary stakeholders) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากกิจกรรม โครงการ หรือนโยบาย ซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบทางบวกหรือทางลบก็ได้

3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียชั้นรอง (secondary stakeholders) คือ ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากการดำเนินงานขององค์กรซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อองค์กรโดยตรง

ในส่วนของการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder analysis) เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder theory) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างความเข้าใจ

เพื่อจัดการปัญหา หรือวางนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการจัดทำแผนการดำเนินงานต่างๆ เพื่อทราบความสนใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากนโยบาย หรือแผนการทำงานต่าง ๆ เพื่อระบุความเสี่ยงที่สำคัญและความขัดแย้งที่มีอันตรายต่อแผนงาน หรือกิจกรรมขององค์กร และ เพื่อสร้างโอกาสและความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการนำแผนงานไปปฏิบัติ (จินตวิทย์ เกษมสุข, 2562) และในต่างประเทศเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมในด้านการจัดการองค์กรและสุขภาพ โครงการพัฒนาและโครงการต่าง ๆ และ ด้านนโยบาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับว่าผู้ที่กำหนดนโยบาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีอิทธิพลต่อโครงการหรือนโยบาย

1.2 การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560) เป็นการระบุรายชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการหรือนโยบาย ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรงหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านบวกหรือผลกระทบด้านลบจากโครงการหรือนโยบาย โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นอาจเป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรด้านอื่นๆ

การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจใช้การปรึกษาหารือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการระดมสมอง จากนั้นจึงจะนำรายชื่อดังกล่าวมาจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป ซึ่งการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ชัดเจนมีประโยชน์ที่จะช่วยให้สามารถกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานหรือบุคลากรภายในโครงการหรือนโยบายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการจัดทำแผนการจัดการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ซึ่งการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นสามารถใช้ปัจจัยต่อไปนี้ในการพิจารณาผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ คือ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรง เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อโครงการหรือนโยบาย เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ และผู้ที่เป็นตัวแทน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หน่วยงาน หรือองค์กรซึ่งมีอิทธิพลหรือมีผลต่อการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งการกระทำของบุคคลนั้น อาจส่งเสริมหรือขัดขวางการดำเนินงานของโครงการก็ได้

สรุป แนวคิดการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder analysis) เป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ตัวแสดงที่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการหรือนโยบายต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นว่าแต่ละตัวแสดงได้รับผลกระทบอย่างไร เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการหรือนโยบาย

ดังนั้นการใช้แนวคิดการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในงานวิจัยฉบับนี้ใช้เพื่อระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปสู่การศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยระบุกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติ/ผู้ปกครองของ

บุตรแรงงานข้ามชาติ เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) และกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขั้นพื้นฐาน (primary stakeholders) ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน

2.แนวคิดและทฤษฎีการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS)

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดที่เหมือนกันของ เดนฮาร์ท ซึ่งได้อธิบายการบริการสาธารณะแนวใหม่ว่ามุ่งเน้นความสำคัญของพลเมืองและการบริการสาธารณะภายใต้กรอบของระบอบประชาธิปไตยที่ยึดกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งระบุให้บทบาทภาครัฐต้องเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสาธารณะมากขึ้น เช่น ปัจเจกบุคคล กลุ่ม และสถาบันอื่นที่ไม่ใช่ภาครัฐ ซึ่งมีพื้นฐานของแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ประกอบด้วย 5 ประการ (สัญญา เคนาภูมิ, 2563) ดังนี้

2.1 ประชาธิปไตยพลเมือง (Theories of Democratic Citizenship) เป็นเรื่องสิทธิของการเป็นพลเมือง เพื่อผลประโยชน์เชิงของชุมชนและพลเมือง ซึ่งรัฐถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้พลเมืองสามารถที่จะเลือกทางออกที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ส่วนบุคคลได้

2.2 ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (Models of Community and Civil Society) เป็นตัวแบบที่ใช้กลไกการร่วมมือกันของชุมชนและภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาสาธารณะร่วมกัน โดยชุมชนที่มีเครือข่ายพลเมืองที่เข้มแข็งสามารถใช้เครือข่าย เพื่อเป็นการเปิดประตูสู่การวางทรรวมและการโต้ตอบ และสามารถที่จะช่วยสร้างชุมชนและสังคมเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพลเมืองให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

2.3 มนุษย์นิยมองค์การและรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ (Organizational Humanism and the New Public Administration) เป็นการให้ความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์การสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงการสร้างพัฒนาจัดทำและการประยุกต์นโยบายสาธารณะให้เหมาะสมกับประเทศของตนให้ความสำคัญกับความเสมอภาค การตอบสนองต่อสังคม และความเท่าเทียมกันทางสังคม

2.4 รัฐประศาสนศาสตร์หลังสมัยใหม่ (Postmodern Public Administration) เป็นการเสนอพฤติกรรมของมนุษย์ที่อธิบายได้ด้วยค่านิยมมากกว่าข้อเท็จจริงตามตัวแบบมีเหตุมีผล (Rational Model) หรือการมองพฤติกรรมมนุษย์ให้เหมือนกับวิทยาศาสตร์ก็กระทำได้อย่างยาก เรียกว่าคตินิยมแนวการตีความ (Interpretivism) โดยเป็นการให้ความสำคัญผ่านการตีความที่ค่านิยมมากกว่าข้อเท็จจริง

2.5 เครื่องมือสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 7 เครื่องมือ ดังนี้

2.5.1 ภาครัฐต้องรับใช้ประชาชนไม่ใช่บริการลูกค้า กล่าวคือ ภาครัฐต้องรับใช้ประชาชนในฐานะพลเมือง โดยแสดงถึงความห่วงใยและความตั้งใจจริงในการบริการประชาชน ภาครัฐต้องตอบสนองต่อความต้องการและต้องยอมรับฟังเสียงจากประชาชนด้วย

2.5.2 ภาครัฐต้องสร้างความร่วมมือและร่วมแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ ภาครัฐต้องอยู่ในกระบวนการที่จะนำประชาชนมาอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนกำหนดแนวทางความต้องการ และต้องสนับสนุนให้ประชาชนกล้าออกมาแสดงความคิดเห็นในกระบวนการธรรมาภิบาล

2.5.3 ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองและการทำประโยชน์สาธารณะ อีกทั้งต้องไม่ให้ความสำคัญกับนักการเมือง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่รัฐต้องเรียนรู้ที่จะเชื่อใจและให้โอกาสประชาชนในการตัดสินใจ ต้องให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ผลประโยชน์ร่วมกัน

2.5.4 ภาครัฐต้องจัดทำยุทธศาสตร์ด้วยวิถีประชาธิปไตย กล่าวคือ นโยบายที่มีคุณภาพและสามารถใช้ได้จริง ต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งนโยบายเหล่านั้นต้องมาจากความร่วมมือของภาครัฐที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรับผิดชอบในการเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งช่วยพัฒนาความรู้ให้กับประชาชน

2.5.5 ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับค่านิยมของชุมชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ บรรทัดฐานการเมือง ผลประโยชน์ของประชาชน ความเชื่อมั่นในระบบอบิบาลประชาธิปไตย รวมถึงต้องมีแนวคิดในบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐในฐานะเป็นผู้ให้บริการ ผู้อำนวยการความสะดวกให้แก่ประชาชน

2.5.6 ภาครัฐต้องรับประชาชนไม่ใช่ควบคุมทิศทางประชาชน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่รัฐต้องช่วยสนับสนุนประชาชนให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันมากกว่าที่จะพยายามควบคุมหรือออกคำสั่ง เป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเพื่อก่อให้เกิดการสนทนา

2.5.7 ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับประชาชนไม่ใช่เพียงแค่สนใจแต่งงานของตน กล่าวคือ องค์การสาธารณะและเครือข่ายที่มีการมีส่วนร่วมร่วมกัน มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาว ภายใต้การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำร่วมกันต่อประชาชนทุกคน นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่รัฐยังต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ด้วย

สรุป แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นแนวคิดที่ให้บริการสาธารณะให้กับประชาชน ซึ่งรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐมีบทบาทให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ และจัดสรรทรัพยากรให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนออกมามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งในการออกมาแสดงความคิดเห็นอาจทำให้เกิด

เครือข่ายที่เข้มแข็ง ซึ่งอาจมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดทางเลือกนโยบาย ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เพื่อให้สอดคล้องกับองค์การพัฒนาเอกชนที่เป็นตัวแสดงหลักในการจัดการศึกษา บุตรแรงงานข้ามชาติ และเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนที่เป็นแรงงานข้ามชาติ จึงเห็นความต้องการ และผลกระทบต่าง ๆ ดังนั้นภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายจึงต้องสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาโดย องค์การพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม เพื่อให้มีทางเลือกนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตอบสนอง ความต้องการมากขึ้น

3. แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะ เป็นกิจกรรมที่เป็นการเลือกตัดสินใจของรัฐบาลว่าจะกระทำสิ่งใด หรือไม่กระทำสิ่งใด เพื่อเป็นการกำหนดให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ เกิดขึ้น ให้บรรลุ เป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผนจัดทำโครงการ วิธีการบริหารหรือกระบวนการ ดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งการเกิดนโยบาย สาธารณะจะต้องผ่านกระบวนการของนโยบายสาธารณะ (มยุรี อนุমানราชธน, 2556, น.18) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 กระบวนการนโยบายสาธารณะ

กระบวนการนโยบายสาธารณะเป็นการศึกษาขั้นตอนหรือกระบวนการของนโยบาย มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบพฤติกรรมที่รัฐบาล หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่แสดงออกในกระบวนการ ของนโยบาย อาจเรียกว่าวงจรชีวิตของนโยบาย (life cycle) หรือ “กระบวนการนโยบาย” จำแนก เป็น 4 ขั้นตอน คือ การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น การบ่งชี้เป้าหมายของนโยบาย การรวบรวม ทางเลือก และการกำหนดนโยบาย ซึ่งการกำหนดนโยบายจำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการก่อ ตัวของนโยบายสาธารณะ ขั้นการกำหนดนโยบายสาธารณะ ขั้นการนำเอานโยบายสาธารณะไป ปฏิบัติ ขั้นการประเมินผลนโยบายสาธารณะ (สัญญา เคนาภูมิ, 2563, น.50) อย่างไรก็ตามผู้วิจัย เห็นว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะควรแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การก่อตัวนโยบาย การ กำหนดนโยบาย การตัดสินใจนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย มี รายละเอียดดังนี้

3.1.1 การก่อตัวนโยบาย เป็นขั้นตอนการระบุปัญหาให้ชัดเจน เพื่อเป็นฐาน กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาสาธารณะ ได้แก่ การวิเคราะห์ลักษณะปัญหาสาธารณะ

สาเหตุ ผลกระทบต่อสังคม ประเด็นสาธารณะ (public issue) ภายหลังจากการทราบลักษณะของปัญหานโยบายชัดเจนแล้ว ดำเนินการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาโดยทำให้ทราบถึงลำดับความสำคัญของนโยบายที่จะต้องทำและการเลือกใช้นโยบายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3.1.2 การกำหนดนโยบาย การกำหนดนโยบายถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางการเมือง และการบริหารอื่น ๆ ตามมา ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะมีหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์การอิสระ ฯลฯ เรียกว่าตัวแสดงในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Actors) เช่น ตัวแสดงในภาครัฐ ตัวแสดงในภาคสังคม ตัวแสดงในระบบระหว่างประเทศ เหล่านี้จะนำไปอธิบายตัวแบบการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (Model)

3.1.3 การตัดสินใจนโยบาย การเลือกนโยบายเป็นการเลือกวิถีทางหรือแนวนโยบายที่เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามต้องการ เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจเลือกนโยบาย เช่น หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักความพอเพียง หลักความเป็นธรรม หลักการตอบสนอง หลักความเหมาะสม

3.1.4 การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหากลไกที่จะเปลี่ยนตัวนโยบายที่เป็นตัวอักษรไปสู่การปฏิบัติ หรือการกระทำให้ได้ รวมไปถึงการพิจารณาหาหน่วยงานหรือองค์กรที่จะเป็นผู้รับตัวนโยบายไปดำเนินการ บังคับใช้ หรือทำให้เกิดขึ้น ทั้งนี้การแสวงหากลไกหรือหน่วยงานที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตัวนโยบาย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การมอบนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำนโยบายไปวิเคราะห์ กำหนดพันธกิจ 2) การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่จะต้องตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล 3) หน่วยงานระดับรอง ทำการดัดแปลงยุทธศาสตร์หน่วยงานหลักโดยการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และกลยุทธ์ 4) กำหนดโครงการเพื่อตอบสนองแต่ละกลยุทธ์ที่วางไว้

3.1.5 การประเมินผลนโยบาย เป็นการพิจารณาแผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองต่อนโยบายว่าสิ่งที่ทำลงไปแล้วได้สร้างการเปลี่ยนแปลงหรือผลลัพธ์อะไรขึ้นบ้าง ตัวแบบที่มักนิยมใช้สำหรับการประเมินผลนโยบายมี 3 ลักษณะ คือ การประเมินความก้าวหน้า การประเมินรอยยอด การประเมินกระบวนการและผลจากนโยบายและการวิเคราะห์ผลกระทบ เป็นการประเมินผลกระทบของนโยบายที่ได้นำไปปฏิบัติแล้วส่งผลต่อเป้าหมายอย่างไร

สรุป กระบวนการนโยบายสาธารณะเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะ มีด้วยกัน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การก่อตัวของนโยบาย การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบาย ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องมีความเชื่อมโยงด้วยกันทุกขั้นตอน

ดังนั้นในการวิจัยฉบับนี้จะใช้แนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะอธิบายเกี่ยวกับการระบุปัญหาและความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการก่อตัวของนโยบาย เพื่อนำปัญหาและความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนา รวมถึงกรอบนโยบายการศึกษาระดับชาติ นำมาเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบายต่อไป

3.2 แนวคิดและทฤษฎีการก่อตัวนโยบาย

การก่อตัวของปัญหานโยบายเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการกำหนดนโยบาย โดยกระบวนการกำหนดนโยบายจะก่อให้เกิดผลผลิตนโยบายหนึ่ง ๆ ได้หรือไม่และกระบวนการกำหนดนโยบายจะมีศักยภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและวิธีการก่อตัวของประเด็นปัญหานโยบาย ถ้าผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนโยบายไม่สามารถค้นหาประเด็นปัญหาได้ตั้งแต่แรกอาจทำให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรได้ แต่วิธีการระบุประเด็นปัญหานโยบาย และนำประเด็นปัญหานั้นเข้าสู่วาระนโยบายส่วนมากมักเป็นวิธีการทางการเมือง ถ้าประเด็นปัญหาก่อตัวในลักษณะที่ชัดเจนมากจะช่วยให้กระบวนการก่อตัวของประเด็นปัญหานโยบายโดยรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (มยุรี อนุমানราชชน, 2556, น.110)

3.2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อตัวของประเด็นปัญหาสาธารณะ

3.2.1.1 ความสามารถของรัฐบาลในการคาดคะเนปัญหาและโอกาสต่าง ๆ

ในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ จะมีช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่รัฐบาลจะจัดการกับปัญหานั้นอย่างมีประสิทธิภาพ แต่รัฐบาลมักจะรับรู้ปัญหาช้าเกินไปจนทำให้ปัญหานั้นกลายเป็นวิกฤตการณ์ ที่บังคับให้รัฐบาลต้องนำประเด็นปัญหาเข้าสู่วาระนโยบาย เพื่อการพิจารณาและตัดสินใจทันที รวมทั้งต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบแก้ไขปัญหา ในสภาพการณ์ที่วิกฤต รัฐบาลต้องทำการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ทั้ง ๆ ที่อาจจะยังไม่มีข้อมูลที่เพียงพอหรือข้อมูลที่ขาดความน่าเชื่อถือ ประกอบกับไม่มีเวลามากพอที่จะนิยามประเด็นปัญหา และตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ ผลที่ตามมาคือผู้กำหนดนโยบายอาจตัดสินใจกำหนดประเด็นปัญหาที่ผิด เนื่องจากยังไม่เข้าใจประเด็นปัญหาได้ถูกต้อง ในการคาดคะเนปัญหาและ

โอกาสต่างๆของรัฐบาล รัฐบาลอาจจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่างๆ เช่น เทคนิคเดลฟี่ เทคนิคการระดมสมอง เป็นต้น เพื่อนิยามประเด็นปัญหาและตรวจสอบทางเลือกของนโยบาย

โดยปัจจัยทางการเมือง มีอิทธิพลต่อรัฐบาลในการก่อตัวของประเด็นปัญหานโยบาย กล่าวคือ รัฐบาลมักสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและมุ่งแก้ปัญหาที่มากกว่าที่จะสนใจปัญหาที่รัฐบาลคิดว่าอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากนักการเมืองหรือข้าราชการมักจะถูกโยกย้ายหรือสับเปลี่ยนตำแหน่งตามวาระ ก่อนที่ปัญหาจะก่อผลเสียในอนาคต ทำให้นักการเมืองหรือข้าราชการไม่ได้รับผลประโยชน์จากความสามารถในการมองการณ์ไกล มองเห็นปัญหาที่จะกลายเป็นวิกฤติ และทำการแก้ไขปัญหานั้นก่อนอย่างทันท่วงที วาระการดำรงตำแหน่งในช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้นักการเมืองหรือข้าราชการไม่สนใจผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายที่ตนเองเป็นผู้ริเริ่ม เพราะทราบดีว่านักการเมืองหรือข้าราชการคนต่อไปซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งแทน จะเก็บเกี่ยวผลได้จากการกำหนดนโยบายนั้นๆ

ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองหรือข้าราชการ จึงไม่ต้องกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะผู้กำหนดนโยบายนั้นจะไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่าถ้าจะช่วยให้มีการก่อตัวของประเด็นปัญหาหนึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อจะได้จัดการแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.1.2 ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหา

ข้อมูลที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการใช้สำหรับค้นหาประเด็นปัญหานโยบาย แตกต่างจากข้อมูลที่ต้องการใช้สำหรับการวางแผนกลยุทธ์หรือการพยากรณ์ กล่าวคือ การวางแผนกลยุทธ์หรือการพยากรณ์ต้องการข้อมูลจำนวนมากและเป็นข้อมูลต่อเนื่อง ในการค้นหาประเด็นปัญหา ผู้กำหนดนโยบายควรจะระบุประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต แทนที่จะระบุประเด็นปัญหาที่ได้เกิดขึ้นแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เราต้องพยายามระบุประเด็นปัญหานโยบายขณะที่ประเด็นปัญหายังมีความไม่ชัดเจน เพราะข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหายังมีจำกัด และไม่ใช่ว่าประเด็นปัญหานโยบายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในปัจจุบัน เพราะถ้ารอให้มีข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น อาจจะช้าเกินไปที่จะเริ่มเตรียมการแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.1.3 ช่องทางที่ประเด็นปัญหาเข้าสู่วาระของนโยบาย

ในระบบการเมืองหนึ่ง ๆ มักไม่เอื้ออำนวยให้กลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากประเด็นปัญหาสามารถนำประเด็นปัญหานั้นเข้าสู่วาระได้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของระบบการเมืองว่าเป็นระบบใด เช่น ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ช่องทางที่ประเด็นปัญหาถูกนำเข้าสู่วาระของนโยบายสำหรับคนทุกกลุ่ม มีความเท่าเทียมกันมากกว่าระบบ

การเมืองแบบคนาธิปไตยหรือระบบการเมืองแบบสังคมนิยม เป็นต้น ตามหลักการแล้วในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประเด็นปัญหาของคนทุกกลุ่มในสังคมควรจะถูกนำเข้าสู่วาระของนโยบายได้อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะอาจจะถูกนำเข้าสู่วาระของนโยบายได้ง่าย/ยากแตกต่างกัน

3.2.1.4 การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาจำนวนมาก

ถ้ามีการค้นหาประเด็นปัญหานโยบายอย่างรวดเร็ว จะทำให้รัฐบาลให้ความสนใจปัญหาอย่างจริงจังมากขึ้น อย่างไรก็ตามรัฐบาลที่ได้เพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาอย่างมากแล้ว ก็ยังไม่สามารถวิเคราะห์ประเด็นปัญหานโยบายที่มีอยู่ทั้งหมดได้ โดยเฉพาะถ้าต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก หลังจากได้ทำการวิเคราะห์ประเด็นปัญหานโยบายจำนวนมากแล้ว รัฐบาลต้องตัดสินใจว่าจะนำประเด็นปัญหาใดมาทำการวิเคราะห์อย่างละเอียด ประเด็นปัญหาใหม่ ๆ จะทำให้ประเด็นปัญหาเดิมที่มีอยู่ไม่เป็นที่สนใจอีกต่อไป

3.2.1.5 จำนวนประเด็นปัญหาที่เข้าสู่ระบบการเมือง

ถ้าประเด็นปัญหาสาธารณะที่ได้นำเข้าสู่วาระนโยบาย เพื่อให้รัฐบาลพิจารณา กำหนดนโยบายมีจำนวนมาก จะทำให้รัฐบาลต้องรับประเด็นปัญหาปริมาณมาก เมื่อระบบการเมืองมีประเด็นปัญหาที่เป็นข้อเรียกร้องเข้าสู่ระบบมากเกินไปที่จะเพิ่มจำนวนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนองตอบต่อข้อเรียกร้องเหล่านั้นได้หมด หรือเกินกว่าที่จะเพิ่มความสนับสนุนให้ระบบการเมืองหรือเกินกว่าที่จะเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้มากขึ้น ข้อเรียกร้องเหล่านั้นก็จะทำให้ระบบการเมืองขาดเสถียรภาพ

3.2.2 วิธีการก่อตัวของประเด็นปัญหาสาธารณะ

3.2.2.1 การพิจารณาประเด็นปัญหาทางอ้อม (undirect viewing)

เป็นการสำรวจข้อมูลเมื่อไม่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง ข้อมูลที่ศึกษาได้แก่ ข้อมูลด้านการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การสำรวจข้อมูลที่ไม่หวังผลจากการศึกษาข้อมูลนั้น ๆ เช่น การสำรวจสำมะโนประชากร เป็นต้น

3.2.2.2 การพิจารณาประเด็นปัญหาแบบมีเงื่อนไข (conditioned viewing)

เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ภายในองค์การเรียบร้อยแล้ว จึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำข้อมูลที่พิจารณาไปใช้ เช่น ผู้บริหารเมื่อเดินทางไปต่างประเทศ ได้พบเห็นวิธีการให้บริการที่อาจจะนำมาใช้ในองค์การของตนได้

3.2.2.3 การค้นหาประเด็นปัญหาแบบไม่เป็นทางการ (informal search)

ผู้บริหารระดับต่าง ๆ เช่น ระดับสาขาหรือระดับภาค อาจจะได้รับมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลบางประเภทเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ธุรกิจผิดกฎหมายในจังหวัดหนึ่งเงินนอกระบบ การทำแท้ง เป็นต้น

3.2.2.4 การค้นหาประเด็นปัญหาแบบเป็นทางการ (formal search)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ สำหรับวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นปัญหาเฉพาะด้าน อาทิเช่น การวิเคราะห์ด้านการตลาด การสำรวจและพยากรณ์สภาพการณ์ด้านเทคนิค การวิเคราะห์ด้านการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ อาจจะมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษในองค์กรขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายที่หลากหลาย ๆ หน่วยงานในองค์กรต้องจัดทำ เช่น การตลาด การเงิน เป็นต้น

สรุป การก่อตัวของประเด็นปัญหานโยบาย เป็นขั้นตอนที่มีอิทธิพลต่อขั้นตอนอื่น ๆ ในกระบวนการกำหนดนโยบาย รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายเมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติในอนาคต ผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องกำหนดนโยบายเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องทราบว่าประเด็นปัญหาใดควรจะนำเข้าสู่วาระนโยบายเพื่อการพิจารณาและต้องสามารถระบุประเด็นปัญหาที่จะเกิดในอนาคต เพื่อนำประเด็นปัญหานั้นเข้าสู่วาระของนโยบายในเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ยังควรทราบถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้สามารถนำประเด็นปัญหาเข้าสู่วาระของนโยบายได้ ภายใต้โครงสร้างของสถาบันและสภาพแวดล้อม ระบบการเมืองในขณะนั้น ชีตความสามารถของรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหา วิธีการเข้าถึงข้อมูล แหล่งข้อมูล และองค์การที่ทำหน้าที่ก่อตัวประเด็นปัญหา เพื่อทราบถึงประเด็นปัญหาได้ถูกต้อง ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณา เทคนิคที่จะนำมาใช้ระบุประเด็นปัญหา รวมทั้งวิธีการกลั่นกรองประเด็นปัญหา และจัดลำดับประเด็นปัญหาด้วยเกณฑ์การพิจารณาต่างๆ

4. นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ

การจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ นโยบายการศึกษาระดับชาติ แนวทางการจัดการศึกษาโดยทั่วไป และแนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงศักยภาพ และความพร้อมต่าง ๆ ขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยอธิบายไว้ดังนี้

4.1 นโยบายการจัดการศึกษาทั่วไป

สำหรับประเทศไทยมีการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ต้องให้ความสำคัญเรื่องความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2542)

อีกทั้งการจัดการศึกษายังเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นำไปสู่ความสำเร็จ และการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอนย่อมส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียน คือ มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมที่เรียนรู้ในเนื้อหาวิชา สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปได้ โดยการจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับเรื่องดังต่อไปนี้

4.1.1 การพัฒนาตนเอง และการมีความสัมพันธ์กับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก

4.1.2 การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ไทย และการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.1.3 การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมกับต้องมีความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.3 การศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม

4.1.4 การศึกษาด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษาไทย โดยต้องใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และภาษาอื่น ๆ

4.1.5 การศึกษาด้านการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สรุป แนวคิดการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาที่ดีจะทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบต้องให้ความสำคัญทางด้านความรู้และคุณธรรม มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับตนเองและสังคม มีการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ไทยและระบอบการเมืองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี การเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม การเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ และภาษา และการเรียนรู้ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ

4.2 นโยบาย ระเบียบ และแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดย ภาครัฐ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้ความสำคัญต่อการศึกษานักเรียนข้ามชาติ โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ และได้รับการรับรองจากที่ประชุม สมัชชาสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2532 ทุกประเทศในโลกได้ให้สัตยาบัน ยกเว้นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเดียวเท่านั้น (ยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อธิบายว่า เด็กที่อยู่ในเขตอำนาจปกครองของประเทศนั้นๆ ต้องไม่เลือกปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ต้นกำเนิดทางชาติพันธุ์หรือสังคม โดยประเทศภาคีได้ให้ข้อตกลงว่า การศึกษานักเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ ความสามารถทางด้านร่างกาย ความสามารถด้านจิตใจ อีกทั้งต้องเคารพสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานและต่อหลักการที่วางไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ไม่ว่าจะเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา ค่านิยมของชาติ ถิ่นกำเนิดของเด็กและอารยธรรมอื่นๆ ที่แตกต่างกัน

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กระดับสากล และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก สำหรับประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ได้แก่

4.2.1 จัดการศึกษาระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคน สามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

4.2.2 สนับสนุนการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมในรูปแบบ ต่าง ๆ รวมถึงการศึกษายาสามัญและสายอาชีพ

4.2.3 จัดการศึกษาให้แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน และดำเนินมาตรการที่เหมาะสม เช่น การนำมาใช้ซึ่งการศึกษาแบบให้เปล่า และการเสนอให้ความช่วยเหลือทางการเงินในกรณีจำเป็น

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานวัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 เปิดโอกาสให้บุตรแรงงานข้ามชาติสามารถเข้าศึกษาที่โรงเรียนรัฐบาลได้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2548) จากกฎหมายได้ระบุการจัดการศึกษาแก่นักเรียนข้ามชาติ ได้แก่ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทย เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

สามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดหรือปิดกั้นเงื่อนไขใด ๆ อีกทั้งต้องจัดสรรงบประมาณเพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว ให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาแก่กลุ่มบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้แก่เด็กไทย ให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำฐานข้อมูล (เลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก) เกี่ยวกับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เพื่อประโยชน์ต่อการจำแนกสถานะบุคคล และให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานข้ามชาติตามบริบทที่เหมาะสม

การจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) ประกอบไปด้วย ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ด้วยกัน ได้แก่ 1) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน และร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับกลุ่มเป้าหมาย 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มเป้าหมายพิเศษ 3) มุ่งเน้นการประสานงานและพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกระดับ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 4) จัดระบบบริหารจัดการของ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) มุ่งเน้นการนิเทศการติดตามและประเมินผลแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

สรุป แนวคิดการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยอยู่ในข้อตกลงของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ ต้องพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษความสามารถด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ให้สิทธิและเสรีภาพตามสิทธิมนุษยชน เรื่องวัฒนธรรม ภาษา ค่านิยมของชาติกำเนิดที่แตกต่าง โดยกระทรวงศึกษาธิการต้องจัดสรรงบประมาณให้กับเด็กที่เป็นแรงงานข้ามชาติเรื่องการศึกษา โดยให้ชุมชนเป็นฐานประสานภาคีเครือข่ายและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งต้องมีการติดตามผลและการประเมินผล

4.3 แนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชน

การจัดการศึกษาในประเทศไทยนอกเหนือจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สามารถจัดการศึกษาให้แก่บุตรแรงงานข้ามชาติ ภาครัฐยังเปิดโอกาสให้บุคคลครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) ถูกระบุไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้น

พื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้พ.ศ. 2555 โดยให้สิทธิสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งองค์กรเอกชนอาจจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้ซึ่งขาดโอกาสในการเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ โดยให้ยึดหลักการจัดการศึกษา 2 ประเด็น คือ 1) มุ่งเรียนรู้จากสถานที่จริง 2) ให้ใช้หลักสูตรที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้พัฒนาขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษา, 2555)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (มาลี พฤษะพงศาวิ, 2546) ระบุว่า องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทในการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ ที่อาจจะไม่เคยได้รับประโยชน์จากการศึกษาในระบบโรงเรียนของรัฐมาก่อน รูปแบบของการจัดการศึกษาที่จัดโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ การรณรงค์ด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น แจกเอกสาร ติดแผ่นโปสเตอร์ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน การจัดฝึกอบรมอาชีพ ความรู้เฉพาะเรื่อง การจัดการเรียนทางเลือก เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก การจัดสร้างห้องสมุดและศูนย์ข้อมูล การสาธิต กิจกรรมเพื่อการประกอบอาชีพ เช่น การทำ บ่อสาธิตการเลี้ยงปลา การจัดทัศนศึกษา การประชุม สัมมนา การจัดเวทีอภิปราย เป็นต้น

สรุป องค์กรพัฒนาเอกชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นหลักสูตรที่องค์กรพัฒนาเอกชนพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือชื่ออื่นๆ โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อไม่แสวงหาผลกำไร โดยยึดหลักการเรียนรู้จากสถานที่จริง การจัดฝึกอบรมอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยศูนย์การเรียนรู้การจัดการศึกษาแบบคละชั้นเรียนหรืออายุได้โดยมีข้อตกลงร่วมกัน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า นโยบายการศึกษาระดับชาติเป็นแบบแผนความคิดหลักในการก่อให้เกิดแนวทางการจัดการศึกษาทั่วไป โดยมีระเบียบและ ข้อกฎหมายต่าง ๆ กำหนดไว้อย่างชัดเจน และแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนต้องสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับชาติ ผู้วิจัยจะใช้กรอบนโยบายการศึกษาระดับชาติเพื่อเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

5. ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร

สถานการณ์การศึกษานอกระบบแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาครพบว่า มีบุตรแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เป็นกลุ่มที่ติดตามผู้ปกครองมาอาศัยอยู่ใน

ประเทศไทย และไม่มีหน่วยงานใดในพื้นที่ที่มีการสำรวจหรือจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ จึงไม่ทราบจำนวนเด็กที่ไม่มีทะเบียนราษฎรและเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่แท้จริง

จากการสำรวจข้อมูลจำนวนบุตรแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและเด็กไม่มีสัญชาติไทยในโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดสมุทรสาครพบว่ามี จำนวน 1,346 คน แต่จากข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประจำปี พ.ศ. 2559 พบว่า มีจำนวนผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทย จำนวน 30,645 คน และมีแนวโน้มผู้ไม่มีสัญชาติไทยเพิ่มขึ้น โดยมีประชากรจำนวนผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 35,520 คน สำหรับจำนวนบุตรแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีสัญชาติไทย (รหัส G) ของจังหวัดสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2559 ในสังกัด สพฐ. มีจำนวน 637 คน นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยในสถานศึกษาอาชีวศึกษาปีการศึกษา 2560 มีจำนวน 55 คน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) เมื่อ พ.ศ. 2557 คำนวณจากข้อมูลจากศูนย์ one stop service ของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ข้อมูลผู้ไม่มีสัญชาติไทยต่างกันมาก กล่าวคือพบว่ามีจำนวนแรงงานข้ามชาติ 283,305 คน จำนวนบุตรแรงงานข้ามชาติประมาณ 17,292 คน ในจำนวนนี้มีบุตรแรงงานข้ามชาติในวัยเรียนเพียงร้อยละ 16 ที่ได้รับการศึกษา โดยร้อยละ 11 หรือ 1,819 คนเรียนโรงเรียนรัฐบาล ส่วนใหญ่มาจากประเทศเมียนมา และร้อยละ 5 เรียนที่ศูนย์เรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

โดยรูปแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร มีทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาไปที่การจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งเป็นการจัดการศึกษานอกระบบที่จะรองรับกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติที่เข้าไม่ถึงระบบการศึกษาของภาครัฐซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเปราะบางและเป็นกลุ่มชายขอบของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งการจัดการศึกษานอกระบบข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการจัดการศึกษารูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีหลักสูตรการศึกษาเป็นของตนเอง โดยไม่ได้อ้างอิงหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยหลักสูตรเป็นรูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่ผู้วิจัยศึกษา มี 3 แห่งได้แก่ มูลนิธิรักไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย

องค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติที่แตกต่างกันตามศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน การบริหารจัดการของผู้บริหาร ครูผู้สอน จำนวนเด็กนักเรียน และงบประมาณ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นบุตรแรงงานข้ามชาติอายุตั้งแต่ 3 – 16 ปี ที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือจนกว่าเด็กเหล่านี้สามารถเข้าทำงานได้ เพราะจุดมุ่งหมายที่ผู้ปกครองส่งลูกมาเรียนเพื่อรอเวลาอายุครบตามกฎหมายจนกระทั่งสามารถไปทำงาน ส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติเชื้อชาติ พม่า มอญ และ ทวาย แต่องค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่งมีนโยบายที่สอดคล้องกัน คือ มีการส่งต่อบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้เข้าถึงระบบการศึกษาของภาครัฐมากยิ่งขึ้น ในส่วนนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

5.1 มูลนิธิรักไทย

มูลนิธิรักไทยได้ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเพื่อให้บริการด้านการศึกษาแก่เด็กผู้อพยพในจังหวัดสมุทรสาคร และสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา เช่น หนังสือเรียนสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและอาหารกลางวัน พัฒนาทักษะความรู้และการศึกษา แรกเริ่มมูลนิธิรักไทยมีศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดสมุทรสาคร 2 แห่งคือ อำเภอท่าฉลอมและบางยี่ขัน มีเด็กประมาณ 127-135 คนเข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอทั้งสองศูนย์ โดยอาชีพของเด็กเหล่านี้เมื่อพวกเขามีอายุถึงการทำงานได้รับอนุญาต 15 ปี ยกเว้นงานอันตรายที่ได้รับอนุญาตเริ่มต้นที่ 18 ปี เด็กๆ ที่ศูนย์การเรียนรู้จะพูดอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบที่ยิ่งใหญ่สำหรับผู้ที่ย้ายมาอยู่ในประเทศไทย ต่อมามูลนิธิรักไทยมีศูนย์การเรียนรู้จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ท่าฉลอม สะพานปลา พงทิพ และกกจาก โดยมีครูประจำศูนย์ละ 1 คน ทำการเรียนการสอนและจัดการภายในศูนย์ที่ตนเองดูแล จากศูนย์การเรียนรู้ทั้งหมดจำนวน 4 แห่งได้ย้ายมารวมกันเป็นศูนย์การเรียนรู้ลูกแรงงานข้ามชาติแห่งปัจจุบัน ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้ชุมชนที่มีแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก

มูลนิธิรักไทยมีนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติรูปแบบบูรณาการตามความเหมาะสมของเด็ก โดยแนวทางการจัดการศึกษาจะมีการวางแผนการสอน ซึ่งคุณครูแต่ละวิชาจะเป็นผู้คิดเอง และมีการแบ่งชั้นเรียนเป็น 6 ระดับชั้น คือ ระดับชั้นอนุบาล 1 ระดับชั้นอนุบาล 2 ระดับชั้นปรับพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นการศึกษานอกระบบ (กศน.) ในหนึ่งวันจะมีการสอนหนังสือเรียนวันละ 1 ชั่วโมง แต่คุณครูประจำระดับชั้นอนุบาล 1 จะสอนคนเดียวทั้งหมด มีการประชุมผู้ปกครองที่จัดขึ้นปีละ 3 ครั้ง มีการเยี่ยมบ้านเด็ก โดยมีการแจ้งเรื่องผลการศึกษา และ

เรื่องสิทธิการรักษาสุขภาพ หรือสิทธิที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเด็กที่เรียนภาษาไทยดี จะส่งเด็กเข้าศึกษาที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และปัจจุบันมี เด็กนักเรียนจำนวน 90 คน

5.2 ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก

ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านมนุษยธรรมให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ในเรื่องการให้การศึกษา การดูแลสุขภาพอนามัย ส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนแก่กลุ่มแรงงานอพยพที่เข้ามาทำงานในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมา มอญ กัมพูชา โดยเป็นการสนับสนุนจากอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นพันธกิจในงานด้านสังคมในการปฏิบัติความรักต่อเพื่อนพี่น้อง คนด้อยโอกาส คนชายขอบ และคนพลัดถิ่น

ในศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกมีศูนย์การเรียนรู้ 3 แห่ง เพื่อให้สะดวกต่อการเดินทางของบุตรแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ 1) ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น มีเด็กจำนวน 170 คน 2) ศูนย์คาทอลิกยออาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น มีเด็กจำนวน 100 คน 3) ศูนย์มาริสต์เพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นมีเด็กจำนวน 135 คน และมีการทำบัตรนักเรียนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยทุกห้องเรียนมีการจัดการเรียนการสอนโดยนำรูปแบบหลักสูตรประเทศเมียนมา มาปรับใช้ การแยกชั้นเรียนแยกตามหลักเกณฑ์ของประเทศเมียนมา โดยแต่ละศูนย์การเรียนรู้จะมี 4 ห้องเรียน ได้แก่ ห้อง A B C และ D ซึ่งห้อง D เป็นห้องเด็กเล็กระดับชั้นอนุบาล อายุ 3-4 ขวบ ห้อง C อายุ 6-9 ขวบ บางครั้งไม่สามารถดูที่อายุได้ ต้องดูที่ระดับภาษาเมียนมา ถ้าภาษาเมียนมาไม่ได้จะให้อยู่ห้อง D ห้อง B อายุ 8-11 ปี และห้อง A อายุ 11-15 ปีโดยประมาณ ใน 1 ห้องเรียนมีการแบ่งกลุ่ม 2-3 กลุ่มตามช่วงอายุ และแต่ละชั้นเรียนจะลดเนื้อหาลงมา 1 ชั้นปี โดยในแต่ละกลุ่มจะมีรุ่นพี่ที่ฟังภาษาไทยได้ โดยมีการจัดตารางเรียน แต่ละชั่วโมงให้คุณครูและนักเรียนทราบ โดยเด็กคนใดที่เรียนกับศูนย์การเรียนรู้เป็นระยะเวลาสั้น ภาษาไทยแข็งแรง ทางศูนย์การเรียนรู้จะส่งบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ได้การรับรองวุฒิการศึกษาที่ถูกต้อง

5.3 ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน

ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนเป็นศูนย์การเรียนรู้สัญชาติมอญ มีการแบ่งชั้นเรียนเป็น 8 ระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้นอนุบาล 2 ห้อง และระดับเกรด 1 – 7 เป็นการสอนเนื้อหาในระดับประถมศึกษา อย่างละ 1 ห้อง มีการทำบัตรนักเรียนให้ โดยนำหลักสูตรการศึกษาของรัฐบาลมอญ ประเทศเมียนมา มาปรับใช้ หนังสือที่ใช้สอนสั่งมาจากรัฐบาลมอญ ประเทศเมียนมา และถ่ายเอกสารบางส่วน มีความร่วมมือกับโรงเรียนทางรัฐบาลมอญ ให้บุตรแรงงานข้ามชาติที่เรียนกับทางศูนย์การ

เรียนมีใบรับรองการศึกษาสามารถกลับไปเรียนที่รัฐมอญได้ ส่วนบุตรแรงงานข้ามชาติที่เรียนภาษาไทยดี จะส่งให้เด็กนักเรียนเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน จำนวน 80 คน

กล่าวโดยสรุป นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติของ องค์การพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีความแตกต่างกัน มูลนิธิรักประเทศไทยมีการแบ่งชั้นเรียนเป็น 6 ระดับชั้น คือ ระดับชั้นอนุบาล 1 ระดับชั้นอนุบาล 2 ระดับชั้นปรับพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นการศึกษานอกระบบ (กศน.) ศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก มีการแยกชั้นเรียนแยกตามหลักเกณฑ์ของประเทศเมียนมา ได้แก่ ห้อง A B C และ D ซึ่งห้อง D เป็นห้องเด็กเล็กระดับชั้นอนุบาล ห้อง C เป็นเด็กระดับชั้น ประถมศึกษาตอนต้น ห้อง B เป็นเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และห้อง A เป็นเด็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยประมาณ และ ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ มีการแบ่งชั้นเรียน เป็น 8 ระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้นอนุบาล และระดับเกรด 1 – 7 ซึ่งเป็นการสอน เนื้อหาระดับประถมศึกษา สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 สรุปนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ทั้ง 3 แห่ง

หัวข้อ	มูลนิธิรักไทย	ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาพหุโลก	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแสงเทียน
หลักสูตร	บูรณาการตามความเหมาะสมของเด็ก	หลักสูตรสามัญ	หลักสูตรสามัญ
จำนวนนักเรียน	90 คน	รวม 3 ศูนย์ฯ 405 คน เฉลี่ยประมาณ ศูนย์ละ 135 คน	80 คน
การแบ่งชั้นเรียน	6 ระดับชั้น คือ ระดับชั้นอนุบาล 1 ระดับชั้น อนุบาล 2 ระดับชั้นพื้นฐาน ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นการศึกษานอกระบบ (กศน.)	มีศูนย์การเรียนรู้ 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์คาทอลิกกับยูเอ็นเอ เพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น ศูนย์คาทอลิกยกยอกิมเพื่อผู้อพยพ ย้ายถิ่น และ ศูนย์มาริสต์เพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น โดยแต่ละ ศูนย์ฯ มี 4 ห้องเรียน ได้แก่ ห้อง A B C และ D	8 ระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้นอนุบาล และระดับประถม 1 – 7 เป็นการสอนเนื้อหาในระดับประถมศึกษา
การประเมินผู้ปกครอง	3 ครั้ง/ปี	ไม่มีจำนวนครั้งที่ชัดเจนแต่ในการประชุมทุกครั้งจะแจ้งเรื่องสำคัญ	ไม่มีจำนวนครั้งที่ชัดเจนแต่ในการประชุมทุกครั้งจะแจ้งเรื่องสำคัญ
การทำบัตรนักเรียน	ไม่มี	มี	มี
การส่งต่อบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษา นอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรสาคร	ส่งต่อ	ส่งต่อ	ส่งต่อ

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ มีการพูดถึงงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการบุตรแรงงานข้ามชาติโดยรวมทั่วไป และงานวิจัยด้านแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติที่ให้ความสำคัญกับบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน มีรายละเอียดดังนี้

6.1 งานวิจัยด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยรวม พบว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ งานของจากรุวรรณไพศาลธรรม (จากรุวรรณ ไพศาลธรรม, 2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ (ไทใหญ่) ในเมืองเชียงใหม่ งานของพงศพิชญ์ โตมาตี (พงศ์เทพ โตมาตี, 2559) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับแรงงานต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล และงานวิจัยของรัตนา จักกะพาก (รัตนา จักกะพาก, 2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย พบว่างานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง อธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์การศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา และกระบวนการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

ซึ่งมีงานวิจัยที่อธิบายสอดคล้องกันคือ บุตรของแรงงานข้ามชาติมีรูปแบบการจัดการศึกษา เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเด็กทุกคน เด็กที่อยู่ในวัยเรียนสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลได้ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน และสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย และประสบปัญหาเรื่องสถานะบุคคล นำไปสู่การจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนได้จัดการเรียนการสอนนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

6.2 งานวิจัยที่ให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน พบว่ามีงานวิจัยดังกล่าว ได้แก่ งานวิจัยของปริญญญา วันเหล็ม ได้ศึกษาเรื่อง (ปริญญญา วันเหล็ม, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลยา มนัสเกษมสิริกุล (วัลยา มนัสเกษมสิริกุล, 2551) ศึกษาเรื่องกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน กรณีศึกษาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางการศึกษา

ให้กับบุตรของแรงงานข้ามชาติ และศึกษากระบวนการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน

ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้ระบุถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการเรียนการสอน และดูแลบุตรของแรงงานข้ามชาติด้านค่าใช้จ่าย ค่าที่พักต่าง ๆ และองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้เป็นผู้จัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรเฉพาะของแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน ซึ่งยึดตามบริบทของแต่ละภูมิภาคและสถานที่ มีการสอนทักษะการใช้ชีวิตและพัฒนาทักษะด้านอาชีพ เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป งานวิจัยดังกล่าวได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยรวมที่มีลักษณะที่คล้ายกัน คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติต้องคำนึงถึงลักษณะของเด็กที่มีความหลากหลาย ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ ข้อจำกัดด้านภาษา และความต้องการของเด็ก เช่น การจัดหลักสูตรด้านสายอาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ประสบการณ์การทำงานโดยตรง และจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะ

ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นการต่อยอดการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง นำมาสู่แนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็นได้มากที่สุด

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ บุตรแรงงานข้ามชาติ และหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยการให้ข้อมูลปัญหาและความต้องการของบุตรแรงงานข้ามชาติ คือ ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ และสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งจะสามารถสะท้อนปัญหาและความต้องการได้ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ดำเนินโครงการการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ เปรียบเสมือนกับเป็นตัวแทนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาแทนภาครัฐ

ส่วนกรอบแนวคิดนโยบายการจัดการศึกษาระดับชาติ ระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบภาพใหญ่โดยรวมของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาเพื่อพิจารณาเป็น

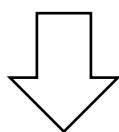
กรอบในการก่อให้เกิดแนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม ทั้งนี้ยังต้องศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อให้เกิดแนวทางการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชนด้วย โดยการศึกษาทั้ง 3 ประเด็น เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสังเคราะห์ และเกิดเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม ตามรายละเอียดของกรอบวิจัยดังนี้

นโยบายการจัดการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการรับนักเรียนนักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้

ปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน จ.สมุทรสาคร แบ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อเป็นตัวแทนในการให้คำตอบแทนบุตรแรงงานข้ามชาติ และหน่วยงานภาครัฐ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ดำเนินโครงการในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ มูลนิธิรักษ์ไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาแสงเทียน

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม จังหวัดสมุทรสาคร การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในการศึกษาครั้งนี้มี 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 องค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีการคัดเลือกองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิรักประเทศไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน เนื่องจากเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีบุตรแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก และมีบทบาทในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติอย่างชัดเจน แบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

1) ผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชน

2) ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอน

2.2 ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยมีวิธีการคัดเลือกผู้ปกครองจากองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครทั้ง 3 แห่ง โดยใช้วิธีสโนว์บอล (Snowball technique) คือการแนะนำผู้ปกครองจากองค์กรพัฒนาเอกชนโดยแบ่งกลุ่มผู้ปกครองออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติที่มีบุตรอายุ 5- 12 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุระดับประถมศึกษา

2) ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติที่มีบุตรอายุ 13-15 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 หน่วยงานภาครัฐ โดยมีวิธีการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือในการตอบประเด็นปัญหาการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษานูตรแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Data) ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริการสาธารณะแนวใหม่ กระบวนการนโยบายสาธารณะ นโยบายการศึกษาระดับชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับนุตรแรงงานข้ามชาติ บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ได้แก่ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มผู้ปกครองของนุตรแรงงานข้ามชาติ และกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ โดยออกแบบรูปแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยคำถามจะมีความแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม โดยยึดการสัมภาษณ์จากวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ข้อ ได้แก่ ปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 2 กลุ่ม การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์นำไปสู่วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ในการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานูตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วจะนำข้อมูลแต่ละด้านที่ได้ถอดบทสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ข้อมูล แยกเป็นประเด็นปัญหาและความต้องการ การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษานูตรแรงงานข้ามชาติ ตามกรอบแนวคิดวิจัย

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร
2. การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

4.1 ปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร

4.1.1 สถานการณ์การจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร

4.1.1.1 สถานการณ์การจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในพื้นที่

ปัจจุบันสถานการณ์การศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติมีหลายประเด็นที่ค้นพบ ได้แก่ ปัญหาแรงงานเด็กในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติ ปัญหาการขาดการรับรู้สิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ ปัญหาการเคลื่อนย้ายสถานที่ทำงานของผู้ปกครอง และการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นผลกระทบสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของบุตรแรงงานข้ามชาติ และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างชัดเจน มีรายละเอียดดังนี้

(1) ปัญหาแรงงานเด็กในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติ

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนแรงงานข้ามชาติประมาณ 3 ล้านคน และมีบุตรแรงงานข้ามชาติจำนวนไม่ต่ำกว่า 4-5 แสนคน (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2549, 29) ซึ่งเด็กเหล่านี้ตามผู้ปกครองมาทำงานจากประเทศต้นทางเพื่อมาประกอบอาชีพ แต่โดยกฎหมายแรงงานของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 มาตรา 44 ระบุว่าห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีเป็นลูกจ้าง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2541, 11)

แต่ปัจจุบันยังพบว่าในระหว่างที่บุตรแรงงานข้ามชาติรอเข้าเรียนก็ยังมีบุตรแรงงานข้ามชาติลักลอบเข้าไปทำงาน เนื่องจากผู้ปกครองอยากให้บุตรทำงานมากกว่าเรียนหนังสือ เพราะผู้ปกครองคิดว่าการเรียนหนังสือถือว่าเป็นภาระที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและนายจ้างก็ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะเห็นว่าการจ้างงานแรงงานเด็กข้ามชาติมีค่าจ้างที่ถูกลงกว่าการจ้างงานคนไทย ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกให้สัมภาษณ์ว่า

“ก่อนที่กฎหมายแรงงานในประเทศไทยจะเข้มงวด เด็กเหล่านี้เข้าไปสู่กระบวนการแรงงาน ได้ค่าแรงวันละ 100 บาท ในช่วงหลังมีเด็กมากขึ้น และหน่วยงานภาครัฐใช้มาตรการที่เข้มงวดมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงเกรงกลัวกฎหมาย”

เช่นเดียวกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“เด็กตัวใหญ่ หรือ 10 กว่าขวบขึ้นไป พ่อแม่บางคนจะให้ทำงาน หรือในช่วงนั้นหน่วยราชการไม่เข้มงวด ทำให้เด็กจะไม่เรียนเป็นต้นเหตุของการใช้แรงงานเด็ก ถึงแม้รัฐเพิ่มโทษนายจ้างห้ามรับแรงงานเด็ก แต่พ่อแม่เด็กก็ไม่สนใจ เพราะเขาต้องการหาเงิน”

(2) ปัญหาการขาดการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

นโยบายของภาครัฐมีการประกาศให้บุตรแรงงานข้ามชาติสามารถสมัครเรียนตามโรงเรียนรัฐบาลได้ ซึ่งในจังหวัดสมุทรสาครมีการยอมรับบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐ แต่ก็ยังมีกลุ่มที่ผู้ปกครองไม่กล้าพาบุตรไปสมัครเรียน ด้วยการเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายจึงมีความหวาดกลัว ซึ่งมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่พยายามจะดึงเด็กเหล่านี้เข้าสู่ระบบการศึกษาไทย แต่ผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติก็ยังขาดการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติอย่างถูกต้อง ส่งผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติที่ยังมีโอกาสน้อยทำให้พลาดโอกาสการเข้าถึงการศึกษา ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“การเข้าสู่ระบบการศึกษาของรัฐยังขาดการให้ข้อมูลฝ่ายปกครองกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้ลงมาดูแลโดยตรง ถึงแม้มีบางโรงเรียนจะรับเด็ก แต่ยังขาดสื่อสารไปถึงพ่อแม่เด็ก หรือเข้าใจว่าจะให้ลูกไปเรียนที่ไหนได้ ทำให้บทบาทนี้ไปตกกับ NGO และ ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องทำเอง”

(3) การเคลื่อนย้ายสถานที่ทำงานของผู้ปกครองส่งผลต่อการศึกษาของบุตร

สถานะทางเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติมีสถานะทางเศรษฐกิจไม่ดีเท่าคนไทย ทำให้ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติมีการย้ายสถานที่ทำงานบ่อยครั้งตามค่าตอบแทนที่ได้รับจากนายจ้างที่สูงขึ้น ทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติที่กำลังศึกษาอยู่ไม่สามารถกลับมาเรียนที่สถานศึกษาเดิมได้ ส่งผลให้เกิดการเรียนไม่ต่อเนื่อง และบุตรแรงงานข้ามชาติต้องออกจากกรเรียนกลางคัน ครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“ส่วนมากเด็กจะเรียนไม่ต่อเนื่อง เพราะบางคนกลับประเทศพม่าตามพ่อแม่ หรือพ่อแม่ย้ายที่ทำงานงานใหม่ทีอื่น”

เช่นเดียวกับผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“ในบางครั้งมีปัญหาเรื่องการย้ายที่อยู่ของลูกแรงงาน กลับประเทศบ้าง ซึ่งการเคลื่อนย้ายของผู้เรียนมีผลต่อการตรวจสอบเรื่องงบประมาณการสนับสนุน”

(4) การศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในช่วงสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติที่ศึกษาในองค์กรพัฒนาเอกชนต้องออกจากระบบการศึกษามากขึ้น เนื่องจากประกาศนโยบายรัฐบาลให้สถานศึกษาทุกประเภทงดการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา และให้มีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนออนไลน์ ซึ่งบุตรแรงงานข้ามชาติไม่มีศักยภาพเพียงพอในการเรียนออนไลน์ ผู้ปกครองไม่มีกำลังสนับสนุนอุปกรณ์ทางการศึกษา และผู้ปกครองไม่ใส่ใจบุตรเท่าที่ควร ครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก พบปัญหาการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติช่วงสถานการณ์โควิด ให้สัมภาษณ์ว่า

“ศูนย์ได้หยุดการเรียนการสอน และให้เด็ก ๆ อยู่บ้าน ครูพม่าสอนออนไลน์เป็นกลุ่มเล็กประมาณ 3-4 คน ส่วนภาษาไทยมีใบงานให้ไปทำเองที่บ้าน ช่วงนี้ไม่มีการแจกแล้ว ตั้งแต่มีประกาศเป็นพื้นที่สีแดงเข้ม และเด็กกลับประเทศพม่าไม่ได้”

สอดคล้องกับผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาจากระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“ช่วงโควิดเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา รวมถึงองค์การพัฒนาเอกชนต้องปิดการเรียนการสอน และการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติอาจถูกปิดกั้นมากขึ้น”

กล่าวโดยสรุป ปัจจุบันสถานการณ์การศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติพบว่ามีปัญหาที่สำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาแรงงานเด็กในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติ ปัญหาการขาดการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ ปัญหาการเคลื่อนย้ายสถานที่ทำงานของผู้ปกครองส่งผลกระทบต่อการศึกษาของบุตร และปัญหาเรื่องการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในช่วงสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาและการเข้าถึงโอกาสการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

4.1.1.2 การรับรู้และความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเรื่องสิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

การรับรู้เรื่องและความคิดเห็นเรื่องสิทธิการศึกษาของผู้ปกครองบุตรแรงงานข้ามชาติมีการรับรู้เรื่องสิทธิทางการศึกษาที่แตกต่างกัน ในปัจจุบันการรับรู้และความคิดเห็นต่อสิทธิการศึกษาของแรงงานข้ามชาติทั้งกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติเองยังขาดการรับรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งแบ่งการรับรู้ได้ 3 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

(1) ผู้ปกครองรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาแต่ไม่ทราบรายละเอียดที่ชัดเจน กล่าวคือ ผู้ปกครองรับรู้ว่าบุตรของตนเองสามารถเข้าเรียนได้ แต่ไม่ทราบวิธีการเข้าถึงการศึกษา ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือหลักเกณฑ์ที่จะเข้ารับการศึกษา โดยการรับรู้เป็นการรับรู้จากการบอกต่อจากเพื่อนบ้าน ครูขององค์การพัฒนาเอกชนที่ไปประชาสัมพันธ์ในชุมชน ผู้ปกครองจึงส่งบุตรเข้าศึกษาที่องค์การพัฒนาเอกชน เพราะค่อนข้างไว้ใจและทางโรงเรียนรัฐไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในชุมชนที่แรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่ ผู้ปกครอง A ให้สัมภาษณ์ว่า

“เรื่องสิทธิการศึกษาเข้าใจว่าลูกของตนเองสามารถเรียนได้ มีค่าใช้จ่าย แต่ไม่รู้วิธีการเข้าถึงการศึกษา รู้ข่าวสารจากคนในชุมชน ครูที่ศูนย์ คนละแวกแถวบ้าน และอยากให้ลูกได้รับสิทธิเท่านักเรียนไทย”

เช่นเดียวกับ ผู้ปกครอง E ให้สัมภาษณ์ว่า

“ไม่ค่อยทราบเรื่องสิทธิการศึกษา แต่รู้ว่ามึโรงเรียนรัฐของไทย โรงเรียนเอกชน การศึกษานอกระบบ และกัศูนย์การเรียนรู้ที่ลูกเรียนอยู่ และคิดว่าลูกได้สิทธิการศึกษาระดับกลาง คือได้บ้างไม่ได้บ้าง”

(2) ผู้ปกครองไม่ทราบเรื่องสิทธิการศึกษา กล่าวคือ ผู้ปกครองกลุ่มนี้ไม่ทราบ รายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิการศึกษา ทั้งการเข้าถึงระบบการศึกษา การรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษา ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาหรือหลักเกณฑ์ที่จะเข้ารับการศึกษา หรือทูกๆ เรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา ผู้ปกครอง C ให้สัมภาษณ์ว่า

“ไม่ทราบเรื่องสิทธิการศึกษา และเคยได้ยินมาเหมือนกันว่าบางโรงเรียนไทยใน จังหวัดไม่รับลูกแรงงานข้ามชาติเข้าเรียน”

(3) ผู้ปกครองไม่ทราบเรื่องสิทธิการศึกษาที่จะเข้าศึกษาในโรงเรียนรัฐ กล่าวคือ เป็นกลุ่มผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติที่ส่งบุตรเข้าศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจาก ได้รับสิทธิการศึกษาจากองค์กรพัฒนาเอกชนค่อนข้างมาก จึงไม่ได้สนใจรายละเอียดที่จะเข้า ศึกษาที่โรงเรียนรัฐ ผู้ปกครอง B ให้สัมภาษณ์ว่า

“ลูกได้รับสิทธิการศึกษาจากศูนย์การเรียนรู้ค่อนข้างมาก ส่วนสิทธิที่จะเข้าเรียน โรงเรียนรัฐไม่ทราบเลย ไม่ทราบว่าระดับชั้นการศึกษาในไทยมีระดับชั้นใดบ้าง เพราะไม่คิดจะให้ ลูกไปเรียนตามโรงเรียนรัฐ เพราะกลัวลูกถูกแบ่งแยก และคิดว่าไม่ใช่ที่ของพวกเขา”

กล่าวโดยสรุปการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาของผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติยังคง เป็นปัญหาในเชิงการรับรู้ที่แตกต่างกัน โดยมีผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติที่รับรู้เรื่องสิทธิ การศึกษาแต่ไม่ทราบถึงเรื่องรายละเอียดทางการศึกษาอย่างถูกต้อง กลุ่มผู้ปกครองที่ไม่ทราบ เรื่องสิทธิการศึกษา ก็จะไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาทุกเรื่อง รวมถึงผู้ปกครองที่ไม่

ทราบเรื่องสิทธิการศึกษาที่จะเข้าเรียนที่โรงเรียนรัฐ เพราะไม่คิดที่จะให้บุตรของตนเองเข้าเรียนที่โรงเรียนรัฐไทย

4.1.1.3 เหตุผลของแรงงานข้ามชาติในการตัดสินใจส่งบุตรเข้ารับการการศึกษา ที่องค์กรพัฒนาเอกชน

ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติที่ตัดสินใจให้บุตรเข้าศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชนมีเหตุผลในการตัดสินใจส่งบุตรเข้ารับการศึกษากจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ที่ผู้ปกครองได้พบเจอ บริบทของผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติ แบ่งเหตุผลได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

(1) บุตรไม่สามารถเข้าศึกษาที่โรงเรียนรัฐไทยได้ เนื่องจากการเข้าศึกษาที่โรงเรียนรัฐบาลไทยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของเอกสารทางทะเบียนราษฎร เช่น สูติบัตร ใบแสดงผลการศึกษาจากโรงเรียนเดิม สำเนาบัตรประชาชนของบุตร สำเนาทะเบียนบ้านของบุตร สำเนาทะเบียนบ้านบิดา/มารดา รูปถ่ายหน้าตรง และอื่น ๆ ซึ่งผู้ปกครองไม่มีเอกสารดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานวัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 ที่ได้ระบุว่า ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเพื่อเป็นการเปิดกว้างให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา ทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียนนักเรียน นักศึกษา และการออกหลักฐานการศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาและส่วนใหญ่คนในชุมชนก็เรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนด้วย ผู้ปกครอง A ให้สัมภาษณ์ว่า

“เข้าเรียนที่โรงเรียนไทยยากกว่า ขึ้นตอนเยอะ เสียเงินเยอะ เรียนที่นี่ดีกว่า และลูกของเพื่อนเรียนที่นี่ด้วย”

(2) ผู้ปกครองออกไปทำงานจึงไม่มีเวลาในการดูแลบุตร จึงนำไปบุตรไปฝากเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติไม่ดีเท่าคนไทย อีกทั้งการเข้ามาทำงานที่ประเทศไทยมีวัตถุประสงค์หลักในเรื่องการเข้ามาทำงาน การประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ ผู้ปกครองจึงต้องส่งบุตรของตนเองเข้าเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนเหมือนกับเป็นการฝากเลี้ยงบุตร ผู้ปกครอง B ให้สัมภาษณ์ว่า

“เพราะตัวของพ่อแม่เองต้องออกไปทำงาน ไม่มีใครดูแล และลูกคนข้างห้องก็เรียนที่นี่”

(3) ผู้ปกครองไม่ให้นุตรเข้าเรียนโรงเรียนรัฐ เพราะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมมากกว่าโรงเรียนรัฐไทย ทำให้ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติไม่กล้าพานบุตรเข้าไปสมัครเรียนที่โรงเรียนรัฐไทย เนื่องจากมีทัศนคติหรือมุมมองด้านลบกับการเข้าศึกษาที่โรงเรียนรัฐบาลไทยเพราะกลัวการถูกแบ่งแยกออกจากเด็กไทย ผู้ปกครอง C ให้สัมภาษณ์ว่า

“ไม่ให้เรียนที่โรงเรียนรัฐไทย เพราะกลัวลูกอาย เพราะที่นั่นมีแต่เด็กไทยกลัวลูกเข้ากับคนอื่นไม่ได้”

(4) บุตรแรงงานข้ามชาติที่เคยเข้าศึกษาโรงเรียนรัฐบาลไทยและลาออกมาศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากบุตรของผู้ปกครองไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลได้ เพราะมีรูปแบบการเรียนการสอนที่ยากกว่า พื้นฐานของบุตรตนเองไม่เหมือนเด็กนักเรียนไทย และไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมหรือการปูพื้นฐานก่อนเข้าเรียน ทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติไม่สามารถเรียนในหลักสูตรการศึกษาไทยได้ พร้อมทั้งความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้นุตรเรียนวิชาที่เป็นภาษาแม่ของประเทศตนเอง คือ ภาษาพม่า และภาษามอญ ซึ่งโรงเรียนรัฐไทยไม่มีการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครอง D ให้สัมภาษณ์ว่า

“ตอนลูกเรียนที่โรงเรียนรัฐบาล ลูกบอกว่ามีการเรียนยากกว่าไม่เข้าใจและอยากให้อ่านภาษามอญ ภาษาพม่าด้วย ซึ่งโรงเรียนรัฐบาลไทยไม่ได้สอน จึงให้ลูกย้ายออกมาเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชน”

กล่าวโดยสรุป เหตุผลของผู้ปกครองในการตัดสินใจให้นุตรเข้าศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชนมีความแตกต่างกัน มีบุตรที่เข้าเรียนโรงเรียนรัฐไทยไม่ได้ เนื่องจากมีเรื่องหลักเกณฑ์ของเอกสารทางทะเบียนราษฎร อีกทั้งผู้ปกครองต้องออกไปทำงานข้างนอก ไม่มีใครดูแลบุตร รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนมีความเข้าใจเรื่องความแตกต่างทางเชื้อชาติ และบุตรแรงงานข้ามชาติ

ลาออกจากโรงเรียนรัฐมาเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนเพราะหลักสูตรของการศึกษาไทยไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติ

4.1.1.4 ความร่วมมือขององค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ

ในจังหวัดสมุทรสาครมีความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ได้แก่ สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความร่วมมือด้านการจัดการศึกษากับองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก มูลนิธิรักษ์ไทย และศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน ในการส่งต่อบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดดังนี้

(1) การสอบวัดระดับความรู้ตามหลักเกณฑ์ของการศึกษานอกระบบเพื่อรับบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าศึกษาที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง สมุทรสาคร องค์กรพัฒนาเอกชนและสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครมีความร่วมมือเรื่องการส่งต่อเด็กเข้าเรียนที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ เป็นภาคีเครือข่ายในการทำงาน มีการจัดสอบให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติตามหลักเกณฑ์ของการศึกษานอกระบบ มีการจัดสนามสอบที่มูลนิธิรักษ์ไทย ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น โดยบุตรแรงงานข้ามชาติที่สอบมาจากมูลนิธิรักษ์ไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนโดยการจัดสอบก่อนเข้าเรียนของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครเป็นการสอบเพื่อวัดพื้นฐานก่อนเข้าเรียน จึงมีบุตรแรงงานข้ามชาติที่สอบผ่าน และบุตรแรงงานข้ามชาติสอบไม่ผ่าน เพราะฉะนั้นบุตรแรงงานข้ามชาติคนใดที่สามารถสอบผ่านตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษานอกระบบ จะเป็นเด็กที่มีทักษะวิชาภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ และจะได้เข้าศึกษาที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครต่อไป ส่วนนักเรียนที่สอบไม่ผ่านก็ต้องกลับไปเรียนปรับพื้นฐานที่องค์กรพัฒนาเอกชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้สอบผ่านหลักเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้ในครั้งต่อไป

(2) การจัดการศึกษาให้บุตรแรงงานข้ามชาติ ตามหลักสูตรของการศึกษานอกระบบ เมื่อบุตรแรงงานข้ามชาติสอบผ่านตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานการศึกษานอกระบบกำหนดก็จะได้รับเข้ารับการศึกษที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นหลักสูตร

ภาษาไทยที่จัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ กลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในเกณฑ์ภาคบังคับของการศึกษาไทย มีการจัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนโรงเรียนไทย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นประถมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และจบการศึกษาอายุไม่น้อยกว่า 12 ปีในระดับชั้นประถม ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะเวลา 3 ปี และกลุ่มแรงงานข้ามชาติผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป มีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะกลุ่มแรงงาน ในวันเสาร์ - อาทิตย์ แยกออกจากเด็กนักเรียนไทย

กล่าวโดยสรุป ความร่วมมือของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร กับองค์กรพัฒนาเอกชน มีความร่วมมือในเรื่องการรับบุตรแรงงานข้ามชาติจากองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยการรับสมัครเข้าเรียนต้องมีการสอบถามหลักเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษานอกระบบ เมื่อเด็กสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจะสามารถเข้าเรียนที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครได้ ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษานอกระบบเป็นหลักสูตรภาษาไทย ส่วนเด็กที่สอบไม่ผ่านก็ต้องกลับไปเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อปรับพื้นฐานความรู้ให้มากขึ้น

ภาพรวมจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษานอกระบบบุตรแรงงานข้ามชาติยังคงพบแรงงานเด็กที่แอบลักลอบเข้าไปทำงาน อีกทั้งผู้ปกครองยังขาดการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษา ถึงแม้จะมีการรับรู้ในบางส่วนแต่ก็ติดปัญหาการเคลื่อนย้ายที่อยู่ของผู้ปกครองทำให้บุตรไม่สามารถเรียนได้ต่อเนื่อง และในปัจจุบันปัญหาโควิด 19 ยิ่งตอกย้ำการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวองค์กรพัฒนาเอกชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองตัดสินใจส่งบุตรเข้ารับการศึกษที่องค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งยังมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

4.1.2 ความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

4.1.2.1 ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน

ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกระบบบุตรแรงงานข้ามชาติมีความเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองที่ส่งบุตรเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่จะสะท้อนความคิดเห็นแทนบุตรแรงงานข้ามชาติ และกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่เป็นผู้รับบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าศึกษาต่อจากองค์กรพัฒนาเอกชน มีความคิดเห็นดังนี้

(1) ความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐต่อการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นความคิดเห็นของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการจัดสอบวัดผลบุตรแรงงานข้ามชาติก่อนเข้าศึกษาที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ และมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร มีความคิดเห็นดังนี้

(1.1) นโยบายการศึกษาระดับชาติสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติยังมีความไม่ชัดเจน เนื่องจากนโยบายการศึกษาระดับชาติไม่ได้มีระเบียบหรือข้อกำหนดที่ชัดเจนว่า สำนักงานการศึกษานอกระบบ และ องค์กรพัฒนาเอกชน สามารถจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นการทำงานของทั้ง 2 หน่วยงานอาจมีความกังวลว่าการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติมีความถูกต้องหรือไม่ หรือทำเท่าไรถึงจะเพียงพอ หรือ ทำไปเท่านั้น อาจไม่เพียงพอ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องระบุนโยบายให้ชัดเจนว่าเราสามารถจัดการศึกษาได้มากน้อยเพียงใด เด็กที่เข้ามานั้นสามารถขึ้นทะเบียนได้อย่างไร ด้วยความเป็นจริงแล้วเราสามารถจัดการศึกษาให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยได้ แต่คนที่ไม่ขึ้นทะเบียนจึงให้องค์กรเอกชนเป็นผู้รับรอง ทางกศน.ก็มีการจัดการเรียนการสอนให้”

(1.2) องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการชักชวนบุตรแรงงานข้ามชาติให้เข้าถึงการศึกษา และเป็นหน่วยงานสำคัญที่จัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ และบุตรแรงงานข้ามชาติ ยังขาดการรับรู้และไม่เข้าใจระบบการศึกษาของไทย ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในเชิงพื้นที่เพื่อชักชวนให้บุตรแรงงานข้ามชาติเข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้น ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“หากไม่มีหน่วยงานเหล่านี้ ในกศน.ก็จะมีเด็กที่เป็นลูกแรงงานข้ามชาติที่เข้าถึงการศึกษาของกศน.แน่นอน เพราะกลุ่มพ่อแม่ไม่เข้าใจเรื่องระบบการศึกษาของไทย ดังนั้นองค์กรเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญสำหรับเด็กข้ามชาติในการชักจูงเด็กให้เข้าถึงระบบการศึกษาของไทย”

(1.3) บุตรแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาศึกษาในสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จากองค์กรพัฒนาเอกชนมีพื้นฐานความรู้วิชาภาษาไทยยังไม่เพียงพอ เพราะหลักสูตรของการศึกษานอกระบบเป็นหลักสูตรการเรียนสำหรับผู้ใหญ่และเป็นภาษาไทย แต่นำมาจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นเนื้อหาในรายวิชาส่วนใหญ่จะเป็นการสอนเชิงคิด วิเคราะห์ ดังนั้นบุตรแรงงานข้ามชาติยังมีทักษะพื้นฐานวิชาภาษาไทยยังไม่เพียงพอ ทำให้มีปัญหาในการเรียนยังไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้ละเอียด ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“ปัจจุบันเด็กมีปัญหาเรื่องภาษาไทย เพราะหลักสูตรแตกต่างจากการศึกษาในระบบ เป็นการเรียนเรื่ององค์ความรู้ไม่ใช่การเริ่มต้นตั้งแต่ ก ข”

(2) ความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติต่อการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีความคิดเห็นดังนี้

(2.1) การศึกษามีความสำคัญที่จะเป็นใบเบิกทางในการทำงาน เป็นตัวช่วยนำทางให้บุตรแรงงานข้ามชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งตำแหน่งหน้าที่การงาน ค่าตอบแทนที่สูงขึ้น และเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคล นำไปสู่การมีความรู้เรื่องต่าง ๆ ความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ปกครอง B ให้สัมภาษณ์ว่า

“คิดว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับลูก เพราะถ้าเขามีความรู้เขาจะได้ตำแหน่งการทำงานที่ดีกว่า และค่าจ้างที่สูง”

เช่นเดียวกับผู้ปกครอง D ให้สัมภาษณ์ว่า

“การศึกษาสำหรับลูกเป็นสิ่งสำคัญ เพราะอยากให้เขาได้ทำงานในระดับสูงๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา ถ้าศูนย์ทำได้ก็อยากให้ลูกเรียนต่อที่นี่ และอยากให้ลูกกลับไปเรียนต่อที่พม่าด้วย เพราะพ่อแม่จะกลับพม่า ปี 2023 กลับไปสามารถเทียบวุฒิที่พม่าได้ แต่ต้องเอาใบรับรองจากโรงเรียนไปยื่นที่โรงเรียนพม่า”

(2.2) การศึกษาในองค์กรพัฒนาเอกชนไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และ วัฒนธรรม ในปัจจุบันประเทศไทยมีการอพยพเข้ามาของแรงงานข้ามชาติ ทำให้มีความ หลากหลายทางเชื้อชาติ โรงเรียนหลายแห่งในประเทศไทย มีทั้งเด็กไทย พม่า กัมพูชา มอญ หรือ อื่นๆ เรียนอยู่ร่วมกัน รวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาครด้วย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อ การจัดการศึกษาเพราะในจังหวัดสมุทรสาครมีความหลากหลายของแรงงานข้ามชาติ ดังนั้น ทัศนคติของผู้บริหาร และบุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อบุตรแรงงานข้ามชาติที่มีความ แตกต่างทางเชื้อชาติเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เด็กไม่รู้สึกถึงความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และ วัฒนธรรม ผู้ปกครอง B ให้สัมภาษณ์ว่า

“ลูกเรียนที่ศูนย์อันนาเป็นของศาสนาคริสต์ สภาพแวดล้อมในการเรียนค่อนข้าง ดีมาก คุณครูใจดีทุกคน ถึงศูนย์จะเป็นของศาสนาคริสต์แต่เขาก็ให้สิทธิการศึกษาแก่ลูกเรา ค่อนข้างมาก มีความเป็นครอบครัวไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา”

(2.3) ผลการเรียนรู้ของบุตรแรงงานข้ามชาติมีความสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญว่า การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เป็นการวัดระดับ ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเป็นการวัด ระดับความสามารถของครูผู้สอน ซึ่งผลการเรียนสามารถนำไปสู่การประเมินประสิทธิภาพของ กิจกรรมและวิธีการเรียนการสอนที่ผู้สอนใช้ในการเรียนการสอน ปรับปรุงประสิทธิภาพของ หลักสูตร โดยผลการเรียนของบุตรแรงงานข้ามชาติที่ศึกษาในองค์กรพัฒนาเอกชน มีความ แตกต่างกัน มีทั้งบุตรแรงงานข้ามชาติที่สอบผ่านเกณฑ์ และสอบไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้ปกครอง A ให้ สัมภาษณ์ว่า

“ผลการเรียนของลูกตนเองอยู่ในระดับดี สอบผ่านทุกวิชา และลูกสามารถ ช่วยเหลือตนเองได้ตามที่ศูนย์การเรียนสอนทั้งหมด”

สอดคล้องกับผู้ปกครอง B ให้สัมภาษณ์ว่า

“ผลการเรียนของลูก อยู่ในระดับดี สอบผ่านทุกวิชา แต่ตอนแรกลูกมีความไม่ เข้าใจเรื่องประวัติศาสตร์พม่าแต่ภายหลังก็เข้าใจเพราะมีการทบทวนความรู้ตนเอง”

ในกรณีของบุตรแรงงานข้ามชาติที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากบุตรแรงงานข้ามชาติบางคนมีพื้นฐานความรู้ไม่ดี ส่งผลต่อการเรียนหนังสือทำให้มีการสอบไม่ผ่านในบางวิชา ผู้ปกครอง C สัมภาษณ์ว่า

“ผลการเรียนของลูกมีสอบไม่ผ่าน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า แต่อ่านหนังสือไทยได้ พูดภาษาไทยเก่ง”

กล่าวโดยสรุป การศึกษามีความสำคัญที่จะเป็นใบเบิกทางในการทำงานให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ แต่ด้วยกรอบนโยบายการศึกษาระดับชาติสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติยังมีความไม่ชัดเจนการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าถึงของบุตรแรงงานข้ามชาติมากกว่าหน่วยงานภาครัฐ ในขณะที่เดียวกันแนวทางการบริหารขององค์กรพัฒนาเอกชนก็เปิดโอกาสให้เข้าศึกษาโดยไม่แบ่งเชื้อชาติศาสนา ซึ่งผู้ปกครองมีความพึงพอใจ แต่ถ้ามองในมาตรฐานการศึกษาที่ภาครัฐกำหนดไว้ ยังมีข้อจำกัดในการศึกษาโดยเฉพาะวิชาภาษาไทยเพราะมีบุตรแรงงานข้ามชาติบางคนที่มีผลการเรียนไม่ผ่านตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

4.1.2.2 ความต้องการและคาดหวังต่อการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน

ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน มีความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ และ ผู้บริหารสำนักงานการศึกษานอกระบบ ที่จะสะท้อนความต้องการและความคาดหวังอยากให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติให้สอดคล้องกับความต้องการ มีรายละเอียดดังนี้

(1) ความต้องการและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชน มีความต้องการด้านองค์ความรู้ และความต้องการด้านแนวทางการจัดการศึกษา ซึ่งความต้องการและความคาดหวังเหล่านี้จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม ซึ่งผู้ปกครองมีความต้องการและความคาดหวัง ดังต่อไปนี้

(1.1) ความต้องการและความคาดหวังต่อองค์ความรู้จากการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน

(1.1.1) ความรู้ทางวิชาการ ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้วิชาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาเมียนมา วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาจีน วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคอมพิวเตอร์ มีรายละเอียดดังนี้

(1.1.1.1) วิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่มีความสำคัญสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติในการใช้ชีวิตในประเทศไทย เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพ และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากการไม่รู้ภาษา และถ้าบุตรแรงงานข้ามชาติเรียนวิชาภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อการศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพราะสำนักงานการศึกษานอกกระบบเป็นหลักสูตรภาษาไทย มีการเรียนการสอนการวิเคราะห์ เป็นภาษาไทย และมีการสอบวัดผลสอบก่อนเข้าเรียนตามเกณฑ์ของการศึกษานอกกระบบ ผู้ปกครอง B บุตรของตนเองมีปัญหาเรื่องภาษาไทย ให้สัมภาษณ์ว่า

“ตอนนี้ลูกที่กำลังเรียนต่อที่การศึกษานอกกระบบ ลูกบอกว่ามีคำศัพท์แปลกๆ จึงอยากให้ศูนย์การเรียนเพิ่มการสอนวิชาภาษาไทยให้มากขึ้น เพื่อปูพื้นฐานให้เข้มข้นเพื่อไปเรียนต่อการศึกษานอกกระบบได้เข้าใจมากขึ้น”

(1.1.1.2) วิชาภาษาเมียนมา ด้วยบุตรแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่มีสัญชาติเมียนมา ดังนั้นภาษาเมียนมาจึงเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารของกลุ่มแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา เป็นภาษาสำคัญที่ต้องใช้ในการสื่อสารตอนที่กลับประเทศต้นทาง ดังนั้นการศึกษาวิชาภาษาเมียนมาเป็นสิ่งสำคัญในการกลับไปประเทศต้นทางเพราะเป็นภาษาหลักของประเทศตนเอง แต่ในปัจจุบันการศึกษาวิชาภาษาเมียนมายังมีปัญหา ผู้ปกครอง A ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์การเรียนเน้นการสอนวิชา ภาษาพม่า และทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียน เพราะว่าตอนนี้ลูกเข้าใจภาษาเมียนมา แต่พูดภาษาเมียนมาไม่ได้”

(1.1.1.3) วิชาภาษาอังกฤษ มีความสำคัญเพื่อเป็นภาษาที่สามารถจากภาษาไทย และภาษาเมียนมา และเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในระดับโลก ด้วยเหตุผลนี้ทุกคนทุกชาติจึงบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองลงมาจากภาษาประจำชาติ ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาที่สองที่มีบทบาท และความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการ

สื่อสารในระดับที่กว้างขึ้น หรือในระดับนานาชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครอง C อยากให้
องค์กรพัฒนาเอกชนเน้นการสอนภาษาอังกฤษ ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์เน้นการสอน วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษา
เมียนมา”

(1.1.1.4) วิชาภาษาจีน ปัจจุบันภาษาจีนเป็นภาษาทางเลือกที่สามที่มีผู้คนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ภาษาจีนเริ่มเป็นภาษาที่มีความสำคัญมากขึ้น หากมีโอกาสก็
จำเป็นต้องเริ่มต้นศึกษาให้ได้มากที่สุด ถ้าบุตรแรงงานข้ามชาติได้เรียนภาษาจีน ในอนาคตจะ
สามารถเจริญเติบโตในหน้าที่การงานได้ดีขึ้น และการสื่อสารภาษาจีนได้คล่องแคล่วนั้นมีโอกาสที่
จะได้ทำงานในต่างประเทศ เป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองอีกขั้นหนึ่ง นอกจากนี้การได้รู้กับ
ภาษาจีนยังช่วยสร้างเสริมอาชีพใหม่ๆ ให้กับตัวบุตรแรงงานข้ามชาติได้อีกด้วย ผู้ปกครอง C ที่มี
ความต้องการอยากให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนให้กับบุตรของตน
ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์การเรียนมีการสอนภาษาจีนเพิ่มด้วย เพราะลูกเคยบอกว่าอยาก
ไปทำงานที่ประเทศจีน”

(1.1.1.5) วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเป็นเหตุเป็นผล เป็น
ทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถ
ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีพยานตรวจสอบได้ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้มี
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
C ที่มีความต้องการอยากให้บุตรได้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์พร้อมกับมีการสอดแทรกวิธีการทดลอง
ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์สอนการทดลองวิทยาศาสตร์ เพราะอยากให้ลูกเก่งขึ้น”

สอดคล้องกับผู้ปกครอง D ที่ ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มีการเพิ่มการทดลองวิทยาศาสตร์เข้าไปด้วย”

(1.1.1.6) วิชาคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษา การศึกษาปัจจุบันต้องใช้คอมพิวเตอร์ นำคอมพิวเตอร์มาใช้พิมพ์รายงาน นำเสนอผลงาน ทำสื่อการเรียนการสอน ทำงานหรือการบ้านส่งอาจารย์ รวมถึงการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ซึ่งเป็นประโยชน์และมีความสะดวกในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง D มีความต้องการอยากให้ศูนย์สอนวิชาคอมพิวเตอร์ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์การเรียนมีการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ เพราะโตขึ้นคิดว่าลูกคงได้ใช้ประโยชน์มากกว่าวิชาอื่น ๆ”

(1.1.2) ความรู้ด้านการพัฒนาตนเอง นอกจากความรู้ด้านวิชาการแล้ว ผู้ปกครองยังมีความต้องการให้บุตรของตนเองมีการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นความรู้ความสามารถเพิ่มเติมที่จะส่งเสริมให้บุตรของตนเองมีความรู้ความสามารถที่เก่งมากขึ้น และเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพในอนาคต กิจกรรมที่อยากให้มีการสอนเพิ่มเติม ได้แก่ วิชาศิลปะการแสดง การสอนทักษะอาชีพ และการสอนกฎหมาย มีรายละเอียดดังนี้

(1.1.2.1) วิชาศิลปะการแสดง ได้แก่ การวาดภาพ เต้น รำ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะทุกประเภทเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเสริมสร้างความกล้าแสดงออก และความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างความรู้ความสามารถพิเศษ อีกทั้งยังได้รับความสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของนักเรียน และสามารถเป็นอาชีพเสริมได้ ได้แก่ การรับจ้างรำ เต้นตามงานต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง A ที่มีความต้องการอยากให้องค์กรพัฒนาเอกชนสอนกิจกรรมดังกล่าว ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มีการสอนการแสดง เต้น รำ และดนตรี”

(1.1.2.2) การสอนทักษะอาชีพ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ เพราะการฝึกอาชีพจะช่วยเพิ่มความรู้ ความถนัด ความชำนาญงาน และความสามารถในการประกอบอาชีพ ซึ่งในการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติจุดประสงค์หลัก คือ การประกอบอาชีพในประเทศไทย เพื่อให้มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งการสอนอาชีพจะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะแรงงาน ทำให้

แรงงานงานข้ามชาติมีความถนัดทางวิชาชีพที่ตนเองสนใจมากขึ้น และนำความสามารถไปประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง D ที่มีความต้องการอยากให้ศูนย์การเรียนการสอนอาชีพเพิ่มเติม ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์การเรียนมีการสนับสนุนการสอนอาชีพ เช่น ผู้จัดการ การขายของ เป็นต้น”

สอดคล้องกับ ผู้ปกครอง E ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มีการเพิ่มชมรมกิจกรรมการสอนศิลปะ ฝึกประสบการณ์อาชีพ”

(1.1.2.3) การสอนกฎหมายให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ปัจจุบันแรงงานข้ามชาติยังขาดการรับรู้กฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแรงงานข้ามชาติ เช่น กฎหมายเรื่องสิทธิแรงงานข้ามชาติ การแจ้งเกิดสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติที่เกิดในประเทศไทย กฎหมายประกันสังคม กฎหมายและขั้นตอนการขึ้นทะเบียนของแรงงานข้ามชาติ กฎหมายในชีวิตประจำวัน กฎหมายเรื่องสิทธิการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อแรงงานข้ามชาติทุกวัยเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง C ที่มีความต้องการอยากให้ศูนย์การเรียนสอนเรื่องกฎหมาย ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มีการสอนกฎหมายเบื้องต้น เพราะลูกเคยโดนเอาเปรียบเรื่องเงินจากคนไทย เนื่องจากลูกไม่รู้กฎหมาย”

ซึ่งสอดคล้องกับผู้ปกครอง D ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์สอนเรื่องกฎหมายแรงงานเพิ่มเติม”

กล่าวโดยสรุป ผู้ปกครองมีความต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนสอนความรู้ด้านวิชาการ 6 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาเมียนมา วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาจีน วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งการได้เรียนวิชาดังกล่าวแบบมีประสิทธิภาพจะทำให้บุตรของตนเองมี

ความรู้ทางวิชาการ ในส่วนความรู้ด้านการพัฒนาตนเอง ได้แก่ กิจกรรมวิชาศิลปะ วิชาการแสดงต่างๆ การสอนทักษะอาชีพ และกฎหมายต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตในประเทศไทย

(1.2) ความต้องการและความคาดหวังต่อแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับบุตร

นอกจากความต้องการและความคาดหวังด้านความรู้ทางวิชาการ ความรู้ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้ปกครองยังมีความต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีการจัดการด้านการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

(1.2.1) การจัดการเรียนการสอนให้กับแรงงานข้ามชาติในวันเสาร์ - อาทิตย์ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แรงงานข้ามชาติที่กำลังประกอบอาชีพทำงานวันจันทร์ - ศุกร์ หรือ บุตรแรงงานข้ามชาติ ที่มีความสนใจอยากศึกษาต่อเพิ่มเติมความรู้ให้มากขึ้นก็สามารถเรียนวันเสาร์ - อาทิตย์ได้ ซึ่งเป็นทางเลือกและเป็นการเปิดโอกาสสำหรับแรงงานข้ามชาติให้มีทางเลือกในการเข้าถึงการศึกษามากขึ้น ผู้ปกครอง B ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์การเรียนเปิดเรียนวันเสาร์-อาทิตย์ด้วย เพราะอยากให้เปิดโอกาสให้สอนคนที่ทำงานแล้ว เพื่อให้คนที่เป็นแรงงานข้ามชาติเรียนและหาความรู้ต่อไป”

(1.2.2) การได้รับสิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน ตามที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่องสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา ได้ระบุว่า การศึกษาและพัฒนาการจึงเป็นอีกเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เริ่มตั้งแต่ที่เด็กจะต้องได้รับบริการพัฒนาปฐมวัย และได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ได้รับโอกาสพัฒนาและการศึกษาที่เหมาะสม ให้สามารถเติบโตพึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้ปกครอง A ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ลูกได้รับสิทธิการศึกษาเท่ากับนักเรียนไทย”

กล่าวโดยสรุป ผู้ปกครองมีความต้องการด้านการจัดการศึกษาให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการศึกษาให้กับแรงงานข้ามชาติในวันเสาร์ - อาทิตย์ และ ความต้องการด้านสิทธิการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กตามหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้กับแรงงานข้ามชาติให้มีทางเลือกในการเข้าถึงสิทธิการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

(2) ความต้องการและความคาดหวังของสำนักงานการศึกษานอกระบบต่อการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน สำนักงานการศึกษานอกระบบอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นอีกหนึ่งกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่รับบุตรแรงงานข้ามชาติเข้ามาศึกษาต่อจากองค์กรพัฒนาเอกชน มีความต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความต้องการดังต่อไปนี้

(2.1) ความต้องการและความคาดหวังต่อองค์ความรู้จากการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน

(2.1.1) องค์กรพัฒนาเอกชนต้องพัฒนาการสอนภาษาไทยให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากบุตรแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาศึกษาที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เด็กมีความรู้พื้นฐานวิชาภาษาไทยยังไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถเรียนตามหลักสูตรของการศึกษานอกระบบได้เนื่องจากหลักสูตรมีการคิดวิเคราะห์ที่เป็นภาษาไทย ทำให้มีปัญหาการออกเรียนกลางคัน ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบให้สัมภาษณ์ว่า

“เด็กไม่เก่งภาษาไทย เด็กเรียนหลักสูตรเราไม่ได้ เป็นปัญหาต่อเนื่องจากว่าเด็กหายไปไหน ติดตามเด็กไม่ได้ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ เน้นเรื่องวิชาภาษาไทยให้แข็งแรง”

(2.2) ความต้องการและความคาดหวังต่อแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน

(2.2.1) องค์กรพัฒนาเอกชนต้องเข้าใจระบบการทำงานของ การศึกษานอกระบบ ในการรับสมัครนักเรียน เนื่องจากการรับสมัครเรียนของบุตรแรงงานข้ามชาติต้องใช้หลักฐานบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับผู้ไม่มีสัญชาติไทยที่มีรหัสประจำตัวประชาชน 13 หลัก อย่างชัดเจน เพื่อสะดวกในการตรวจสอบที่มาของบุตรแรงงานข้ามชาติว่ามีตัวตนจริงหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องการตรวจสอบเรื่องงบประมาณการเบิกจ่าย ทำให้เกิดความลำบากใจของสำนักงานการศึกษานอกระบบในการรับสมัครนักเรียน จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“ภายหลังเรารับแต่เด็กที่มีเลข 13 หลัก เพราะเคยโดนตรวจสอบเรื่องเด็กเถื่อนว่าเข้ามาได้อย่างไร เมื่อก่อนก็รับเด็กที่ไม่มี 13 หลัก เราออกเป็นรหัสตัว G ให้ ถ้าเด็กย้ายที่เรียน

สถานศึกษาก็กำหนดตัวรหัสตัว G ใหม่ได้ เพราะฉะนั้นเป็นเรื่องยากในการตรวจสอบว่าเป็นเด็กคนเดียวกันไหม เพราะเขาเข้ามาแบบไม่มีหลักฐานเป็นแรงงานผิดกฎหมาย แต่ถ้ามีเลข 13 หลักแบบคนไทยมันง่ายต่อการตรวจสอบที่มาที่ไป เป็นปัญหาในการตรวจสอบเรื่องงบประมาณ เราจะเคร่งเรื่องนี้มาก”

(2.2.2) องค์การพัฒนาเอกชนต้องมีความร่วมมือกับประเทศต้นทาง เพื่อจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทาง และออกวุฒิการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติเป็นของประเทศต้นทาง เนื่องจากการออกวุฒิการศึกษาของสำนักงานการศึกษานอกระบบไม่สามารถเทียบวุฒิการศึกษาของประเทศเมียนมาได้ จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มีความร่วมมือกับโรงเรียนในเมียนมา เพื่อออกวุฒิจบแบบเมียนมา เนื่องจากของเราไม่สามารถเทียบวุฒิไปต่อของฝั่งเมียนมาไม่ได้ เคยคุยเรื่องนี้กับรัฐมนตรีศึกษาของเมียนมาถึงปัญหานี้ ในช่วงหลังจึงจะเป็นการไปสอบวัดระดับที่ฝั่งเมียนมาก่อนเข้าเรียน”

(2.2.3) องค์การพัฒนาเอกชนต้องคัดเลือกบุตรแรงงานข้ามชาติที่มีความพร้อมเรียนเข้ามาเรียนที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ กล่าวคือ เมื่อบุตรแรงงานข้ามชาติเข้ามาศึกษาที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ เมื่อลงทะเบียนในระบบแล้วจะทำให้ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล เมื่อบุตรแรงงานข้ามชาติย้ายที่อยู่หรือย้ายกลับประเทศต้นทางตามผู้ปกครอง จะทำให้สำนักงานการศึกษานอกระบบโดนตรวจสอบว่าเด็กหายไปไหน มีตัวตนจริงหรือไม่ เนื่องจากการหายไปของเด็กจะทำให้โดนตรวจสอบเรื่องงบประมาณ จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“เด็กที่เข้ามาเรียนบางคนเมื่อลงทะเบียนเข้าระบบจะได้รับค่าหัวแบบนักเรียนไทยแล้วอยู่ๆ กลับประเทศ หาดูไม่เจอสองสามปีจะทำให้มีปัญหาเรื่องการตรวจสอบว่าเด็กหายไปไหนทำไมไม่มีเด็กคนนี้ มีการตรวจสอบตัวตนว่าเด็กมีตัวตนจริงไหม”

กล่าวโดยสรุป ความต้องการและความคาดหวังของสำนักงานการศึกษานอกระบบต่อการจัดการศึกษาโดยองค์การพัฒนาเอกชนมีความต้องการ 4 ประเด็น ได้แก่ องค์การพัฒนาเอกชน

พัฒนาการสอนภาษาไทยให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติมีศักยภาพในการเรียนตามหลักสูตรของการศึกษานอกระบบให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องเข้าใจระบบการทำงานของการศึกษานอกระบบที่ต้องยึดตามระเบียบ และข้อกฎหมาย และองค์กรพัฒนาเอกชนต้องมีความร่วมมือกับประเทศต้นทาง เพื่อจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทาง และออกวุฒิการศึกษาเป็นของประเทศต้นทาง

ความคิดเห็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีความคิดเห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติแต่ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการชักชวนบุตรแรงงานข้ามชาติให้เข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้นซึ่งผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่บุตรเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนเพราะไม่มีการแบ่งเชื้อชาติศาสนาแต่การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนยังมีมาตรฐานและศักยภาพไม่เพียงพอเพราะบุตรแรงงานข้ามชาติมีพื้นฐานภาษาไทยไม่แข็งแรงและสอบไม่ผ่านหลักเกณฑ์ ในส่วนของความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการด้านองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้นและต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.2 การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร

แนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ ศักยภาพ และความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาครผู้วิจัยจะอธิบายในประเด็นเรื่องวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษากับบุตรแรงงานข้ามชาติ กระบวนการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ ศักยภาพและความพร้อม ปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ รวมถึงผลกระทบ การสนับสนุน และความต้องการจากนโยบายการศึกษาต่อการศึกษานอกระบบขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร

4.2.1 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่บุตรแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีวัตถุประสงค์ในการให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุตรแรงงานข้ามชาติ ส่วนวัตถุประสงค์อื่น ๆ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 การให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุตรแรงงานข้ามชาติ

ปัจจุบันบุตรแรงงานข้ามชาติยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งปัจจัยที่ทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม คือ การย้ายถิ่นฐานของแรงงานเอง การไม่รู้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา ปัญหาการสื่อสารด้านภาษา ขณะที่โรงเรียนบางแห่งไม่มีความเข้าใจเพียงพอต่อสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิริรักษ์ไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และ ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน มีวัตถุประสงค์หลักขององค์กรในการให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุตรแรงงานข้ามชาติ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ของมูลนิธิริรักษ์ไทยให้สัมภาษณ์ว่า

“ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ลูกแรงงานข้ามชาติ และการฝึกอบรมทักษะชีวิต”

สอดคล้องกับผู้บริหารของศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“ช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีที่เรียน ไม่มีคนดูแลเพราะพ่อแม่ต้องไปทำงาน ในช่วงหลังมีเด็กจำนวนมากขึ้น และพ่อแม่ของเด็กเริ่มไว้ว่างใจจึงเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้”

4.2.1.2 ลดปัญหาเรื่องการใช้แรงงานเด็กในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติในทุกภาคส่วน โดยใช้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อน

แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยพบว่ามีแรงงานเด็ก (อายุต่ำกว่า 18 ปี) ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในกิจการประมงและงานรับใช้ในบ้านมากกว่าในภาคเกษตรและในโรงงาน แรงงานเด็กที่ทำงานในกิจการเหล่านี้ต้องทำงานเป็นระยะเวลายาวนานต่อเนื่อง ต้องเผชิญกับการบีบบังคับไม่ให้ออกจากงานมากกว่า และดูเหมือนจะเป็นแรงงานเด็กที่ไม่ได้จดทะเบียนมากกว่าแรงงานผู้ใหญ่ในแต่ละกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้ชายที่มีอายุระหว่าง 15-17 ปี ซึ่งทำงานในเรื่องประมงนั้น ถือว่าเป็นรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ,2549, 29) การศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อลดปัญหาการใช้แรงงานในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“เราลดปัญหาเรื่องการใช้แรงงานเด็ก จึงชักชวนเด็กเหล่านี้เข้ามาเรียน เพื่อไม่ให้เขาหนีไปทำงานกับพ่อแม่ เพราะมันผิดกฎหมาย และโดนเอาเปรียบเรื่องค่าแรง แต่ไม่มีทางเลือกอย่างการทำบัตรขึ้นทะเบียนก็ถูกนายจ้างเอาเปรียบ”

4.2.1.3 ให้การศึกษากับบุตรแรงงานข้ามชาติที่เคยศึกษาจากประเทศต้นทาง

เนื่องจากมีบุตรแรงงานข้ามชาติที่เดินทางตามผู้ปกครองเข้ามาทำงานในประเทศไทยบางส่วนมีเด็กที่เคยศึกษาจากประเทศต้นทางมาแล้ว ดังนั้นการเข้าศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นการเรียนเพิ่มเติมความรู้ และสั่งสมองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทางได้ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้เด็ก ๆ มีองค์ความรู้มากขึ้น เพราะในศูนย์มีเด็กที่เคยเรียนมาแล้วจากฝั่งรัฐมอญ ประเทศพม่าแล้ว ถ้าเด็กจะกลับไปศึกษาต่อจะได้เชื่อมโยงกัน”

กล่าวโดยสรุป องค์กรพัฒนาเอกชนมีวัตถุประสงค์หลักที่เหมือนกัน คือ การให้โอกาสทางการศึกษากับบุตรแรงงานข้ามชาติ ส่วนวัตถุประสงค์อื่น ๆ ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติ คือ การลดปัญหาเรื่องการใช้แรงงานเด็กในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติในทุกภาคส่วน ซึ่งการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อลดปัญหาการใช้แรงงานในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติ และ การให้การศึกษากับบุตรแรงงานข้ามชาติที่เคยศึกษาจากประเทศต้นทางมาแล้ว เพื่อเป็นประโยชน์ในการกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทาง

4.2.2 กระบวนการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร

กระบวนการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน มีกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุตรแรงงานข้ามชาติ มีขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดหลักสูตร ขั้นตอนการรับสมัครนักเรียน การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีการสอนความรู้ทางวิชาการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการปรับพฤติกรรมนักเรียน รวมถึงขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการจัดการศึกษา คือ การประเมินผลการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ มีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 การกำหนดหลักสูตรและเนื้อหาสาระในการศึกษา

การกำหนดหลักสูตรขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีความแตกต่างกัน โดยแต่ละแห่งมีการกำหนดหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติตามความสอดคล้องของบริบทชุมชนที่ตั้งอยู่ โดยส่วนใหญ่เป็นบุตรแรงงานข้ามชาติสัญชาติ เมียนมา และสัญชาติมอญ และให้สอดคล้องกับความต้องการของบุตรแรงงานข้ามชาติ มีรายละเอียดดังนี้

(1) มูลนิธิรักไทย

ทางมูลนิธิรักไทยไม่ได้มีการกำหนดหลักสูตรอย่างชัดเจน แต่เป็นการจัดการศึกษาตามความเหมาะสมของบุตรแรงงานข้ามชาติ เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการสอนตามอัธยาศัย โดยวางแผนการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น 5 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาเมียนมา วิชาวิทยาศาสตร์ และการสอนทักษะชีวิต และมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเน้นให้สอดคล้องกับความต้องการของบุตรแรงงานข้ามชาติ

(2) ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก

การจัดเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้จะใช้การสื่อสารเป็นภาษาเมียนมาเป็นหลัก โดยนำหลักสูตรการศึกษาของประเทศเมียนมาปรับใช้ โดยศูนย์การเรียนรู้ได้สั่งซื้อหนังสือเรียนมาจากประเทศเมียนมา ซึ่งจะมี 8 วิชา ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาศิลปะ วิชาภาษาเมียนมา วิชาประวัติศาสตร์เมียนมา วิชาภาษามอญ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาภาษาไทย

(3) ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน

ทางศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนได้ใช้หลักสูตรรัฐมอญ ประเทศเมียนมา ภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารจะเป็นภาษามอญ โดยจะมีการสอน 7 วิชา ได้แก่ วิชาภาษามอญ วิชาภาษาพม่า วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาประวัติศาสตร์มอญ วิชาคณิตศาสตร์ และ วิชาวิทยาศาสตร์

กล่าวโดยสรุป การกำหนดหลักสูตรขององค์กรพัฒนาเอกชน ทั้ง 3 แห่ง มีความแตกต่างกัน โดยมูลนิธิริษัทไทยมีการกำหนดหลักสูตรตามความเหมาะสมของเด็ก ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับหลักสูตรในประเทศไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน มีการจัดการเรียนการสอนโดยนำรูปแบบหลักสูตรประเทศต้นทางมาปรับใช้ โดยเป็นการออกแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนเองตามบริบทของบุตรแรงงานข้ามชาติ

4.2.2.2 ขั้นตอนการรับสมัครนักเรียน

การรับสมัครเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชนไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเอกสารทางทะเบียนราษฎร เนื่องจากการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเอกสารทางทะเบียนราษฎร เด็กเหล่านี้จะขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เพราะเด็กบางคนไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร จึงใช้แค่การกรอกใบสมัครขององค์กรพัฒนาเอกชน และเอกสารหลักฐานเท่าที่ผู้ปกครองมี เช่น พาสปอร์ตของผู้ปกครอง สูติบัตร หรือเอกสารอื่นๆที่ทางราชการออกให้ ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานวันเดือนปีเกิดในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.2548 ระบุไว้ว่าให้ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนก็ปฏิบัติตามสอดคล้องกับระเบียบดังกล่าว ผู้ปกครอง A ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“การสมัครเรียนใช้ใบเกิดลูก พาสปอร์ตของพ่อแม่ จ่ายค่าเทอมเดือนละ 100 บาท”

สอดคล้องกับผู้ปกครอง D ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“ใช้เอกสาร คือ ใบเกิด พาสปอร์ตของพ่อแม่ หากไม่มีสูติบัตรใช้แค่พาสปอร์ตของพ่อแม่ คนที่เกิดที่ไทยก็สามารถเรียนได้”

กล่าวโดยสรุป การรับสมัครนักเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชนมีความสอดคล้องกัน คือ ไม่มีการกำหนดเรื่องหลักเกณฑ์เอกสารทางทะเบียนราษฎร เหมือนกับโรงเรียนรัฐบาลไทย ทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติทุกคนสามารถสมัครเรียน และเข้ารับการศึกษากจากองค์กรพัฒนาเอกชนได้

ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีบทบาทในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติทั้งที่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร และบุตรแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร

4.2.2.3 การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติมีการจัดการเรียนการสอน 3 ด้าน ได้แก่ การเรียนทางวิชาการ การพัฒนาผู้เรียน และการปรับพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน จะส่งผลให้บุตรแรงงานข้ามชาติมีความรู้ความสามารถอย่างรอบด้านทั้งการพัฒนาความรู้ทางวิชาการ มีทักษะในการดำรงชีวิตมากขึ้น และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

(1) กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นการสอนหนังสือด้านวิชาการให้กับผู้เรียน โดยองค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีการจัดการเรียนตามหลักสูตรขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้พัฒนาขึ้นเอง ดังนี้

(1.1) มูลนิธิรักษ์ไทย

(1.1.1) ระดับชั้นอนุบาล 1 จะเรียนวันละ 1 วิชา มีตัวอักษร สระ และคำศัพท์ภาษาไทย ภาษาเมียนมา และภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย คำทักทาย คณิตศาสตร์ ตัวเลข และการนับตัวเลข

(1.1.2) ระดับชั้นอนุบาล 2 เรียนตัวอักษร สระ ตัวสะกด และคำศัพท์ภาษาไทย ภาษาเมียนมา และภาษาอังกฤษ เริ่มมีการผสมคำ การพูด การอ่าน และการเขียน

(1.1.3) ระดับชั้นปรับพื้นฐาน เป็นชั้นเรียนที่รวมทุกอายุจะมีผลการเรียนที่ช้ากว่าชั้นอื่น จึงจะต้องค่อยเป็นค่อยไป โดยจะเน้นการอ่าน การเขียน ความหมายของคำภาษาไทยให้คล่อง เพื่อจะเตรียมความพร้อมในการเลื่อนชั้นไปเรียนในระดับชั้นต่อไป

(1.1.4) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การอ่าน การเขียน การนับเลข บวกเลขจำนวนไม่เกิน 1-10 การสนทนาภาษาอังกฤษอย่างง่าย การแต่งประโยค วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

(1.1.5) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การอ่าน การเขียน ความหมาย การสะกดคำ การนับเลข บวกเลข การสนทนาภาษาอังกฤษอย่างง่าย การแต่งประโยค วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

(1.1.6) ระดับชั้นการศึกษานอกระบบ (กศน.) เนื้อหาตามหนังสือของการศึกษานอกระบบการสืบค้นด้วยตนเอง และเน้นการอ่านและรู้ความหมายภาษาไทย สังคม พระพุทธศาสนา ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษเพื่อนำไปสอบเอาวุฒิมิการศึกษาระดับชั้น

(1.2) ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก

(1.2.1) ห้อง B C และ D วิชาภาษาไทย มีการสอนอ่านพยัญชนะ เขียนหนังสือตามรอยประ ร้องเพลง ฟังเพลงภาษาไทยอย่างง่าย ส่วนซีดีเตอร์สอนภาษาอังกฤษทุกระดับชั้น

(1.2.2) ห้อง A มีเนื้อหาภาษาไทยสูงสุด คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เริ่มสอนหลักภาษาอย่างง่าย มาตราตัวสะกด ท่องคำศัพท์ คัดลายมือ แต่งประโยค พูดโต้ตอบ เน้นอ่านออกเขียนได้

(1.2.3) การส่งนักเรียนที่เข้าการศึกษานอกระบบ จะเป็นเด็กที่อ่านภาษาไทยคล่องแคล่ว ประกอบกับดูช่วงอายุและความสามารถเป็นหลัก เพราะทางการศึกษานอกระบบมีการสอบเข้าเรียน วัดผล และการสอบสัมภาษณ์

(1.2.4) มีการสอนวิชาประวัติศาสตร์เมียนมา ซึ่งสอนอย่างเคร่งครัด โดยให้เด็กท่องทุกตัวอักษรตามหนังสือ ส่งผลให้เด็กสามารถเล่าเรื่องราวรายละเอียดเกี่ยวกับราชวงศ์ต่างๆ ของเมียนมาในประวัติศาสตร์ได้ และสามารถเขียนได้

(1.3) ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน

(1.3.1) ระดับชั้นอนุบาล มีการสอนวิชาพยัญชนะ-สระมอญ วิชาภาษาไทยใช้หนังสืออ่านให้แม่ฟัง วิชาภาษาเมียนมา สอนพยัญชนะสระ พม่า วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ Primary Grade และ สอนวาดรูประบายสี

(1.3.2) ระดับเกรด 1 มีการสอนภาษามอญเริ่มต้น วิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาพาที่ 1 วิชาภาษาเมียนมาสอนภาษาพม่า 1 วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ Reader one G1 และ วิชาคณิตศาสตร์มอญ 1

(1.3.3) ระดับเกรด 2 มีการสอนภาษามอญชั้น 2 วิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาพาที่ 2 วิชาภาษาเมียนมาสอนภาษาพม่า 2 วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ Reader one G2 และ วิชาวิทยาศาสตร์มอญ 1

(1.3.4) ระดับเกรด 3 มีการสอนภาษามอญชั้น 3 วิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาพาที่ 3 วิชาภาษาเมียนมาสอนภาษาพม่า 3 วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ English Text และ วิชาคณิตศาสตร์มอญ 2

(1.3.5) ระดับเกรด 4 มีการสอนภาษามอญชั้น 4 วิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาพาที 4 วิชาภาษาเมียนมาสอนภาษาพม่า 4 วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ Say Hello 4 และ วิชาวิทยาศาสตร์มอญ 2

(1.3.6) ระดับ เกรด 5 มีการสอนภาษามอญชั้น 5 วิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาพาที 5 วิชาภาษาเมียนมาสอนอ่านภาษาพม่า 5 วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ Say Hello 5 และ วิชาประวัติศาสตร์มอญ

(1.3.7) ระดับเกรด 6 มีการสอนสนทนาภาษามอญวิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาพาที 6 วิชาภาษาเมียนมาสอนอ่านภาษาพม่า 6 วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ Say Hello 6 และ วิชาวิทยาศาสตร์พม่า

(1.3.8) ระดับเกรด 7 มีการสอนสนทนาภาษามอญ วิชาภาษาไทยใช้หนังสือภาษาพาที 7 วิชาภาษาเมียนมาสอนอ่านภาษาพม่า 7 วิชาภาษาอังกฤษใช้หนังสือ Say Hello 7 และ วิชาวิทยาศาสตร์พม่า

(1.3.9) ระดับชั้น การศึกษานอกระบบ (กศน.) ใช้หนังสือตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ

(2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่องค์กรพัฒนาเอกชนมุ่งให้บุตรแรงงานข้ามชาติได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) กิจกรรมด้านการเกษตร เป็นกิจกรรมในการสอนทักษะเพิ่มเติม เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติมีทักษะชีวิต มีความรู้เรื่องการทำเกษตรกรรมเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพในอนาคตและพึ่งพาตนเองได้ ครูผู้สอนจากมูลนิธิรักไทยให้สัมภาษณ์ว่า

“มีกิจกรรมการเพาะเห็ดฟาง การทำการแปลงเกษตร ปลูกผัก มะเขือ ผักบุ้ง การเพาะเห็ดนางฟ้า โดยให้นักเรียนมีหน้าที่รดน้ำ จนกระทั่งเก็บมาประกอบอาหารกลางวัน”

สอดคล้องกับครูผู้สอน ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกให้สัมภาษณ์ว่า

“มีการเพาะเห็ดนางฟ้า ทำแปลงเกษตร การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น กวางตุ้ง ผักบุ้ง มีการเลี้ยงไก่ เด็ๆ ช่วยกันเลี้ยง และก็ช่วยกันรดน้ำต้นไม้ ดูการเจริญเติบโตของผักต่างๆ จนเก็บมาขายในโรงเรียน”

(2.2) กิจกรรมทำเวรประจำวัน มีความสำคัญเพื่อพัฒนาบุตรแรงงานข้ามชาติเรื่องระเบียบวินัย และการมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่นและตนเอง ครูผู้สอนที่มูลนิธิรักไทย ให้สัมภาษณ์ว่า

“กิจกรรมตอนเย็นเวลา 15.00 น. เมื่อนักเรียนเรียนเสร็จแต่ละห้องมีเวรทำความสะอาดห้องเรียนประจำวันของตนเอง มีการทำความสะอาดห้องเรียน โรงอาหาร ล้างจาน ล้างห้องน้ำ”

(2.3) กิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน เป็นกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนา นักเรียนให้มีความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจก่อนการเรียนรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุไว้ว่า ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนรอบด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนที่มูลนิธิรักไทยให้สัมภาษณ์ว่า

“นักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติของประเทศไทยและประเทศเมียนมา โดยจะมีนักเรียนไปยืนชักธงชาติของทั้งสองประเทศ มีการสวดมนต์ นับจำนวนนักเรียนแต่ละห้องว่ามาจำนวนเท่าไร จากนั้นจะเป็นการไฮมูม เพื่อแจ้งข่าวสารเรื่องราวต่างๆให้นักเรียนทราบ มีการนั่งสมาธิเพื่อเตรียมตัวเรียนหนังสือ”

(2.4) กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติทราบถึงกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ที่องค์กรพัฒนาเอกชนจัดขึ้น และเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ในวันสำคัญต่างๆ ครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้องค์กรเครือข่ายศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“มีกิจกรรมในเด็กๆได้เข้าร่วม ได้แก่ วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันลอยกระทง วันสงกรานต์ วันไหว้ครู วันเด็กแห่งชาติ วันคริสต์มาส และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยต้องจัดกิจกรรมให้ตรงกับวันหยุดนั้น ไม่เหมือนกับโรงเรียนรัฐที่จัดก่อนล่วงหน้าหนึ่งวัน เพราะผู้ปกครองไม่สามารถหยุดงานได้ จึงต้องจัดให้ตรงกับวันหยุดเพื่อให้ผู้ปกครองมาร่วมงาน มีการแสดงของเด็กๆ เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นพัฒนาการของบุตรตนเอง พ่อแม่ก็ภูมิใจ”

(2.5) กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีความสำคัญและส่งเสริมให้บุตรแรงงานข้ามชาติมีความกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สร้างความสามัคคีและ ระลึกถึงวัฒนธรรมของตนเอง ครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“ในวันสำคัญต่าง ๆ เด็กๆจะช่วยกันผูกผ้าแต่งเวที เด็กๆจะคิดกิจกรรมแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนเอง มีการเต้น รำ ฟ้อน ต่าง ๆ มีการแต่งตัวตามแบบของพม่า และก็การเต้น รำของประเทศเขา ในวันนั้นๆ เราก็จะให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมด้วย เปิดโอกาสให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออก”

สอดคล้องกับครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“ในศูนย์ก็จะมีการสอนรำมอญด้วย เพราะพื้นฐานของเด็กมอญเขาจะมีพื้นฐานเรื่องการรำอยู่แล้ว เรามีครูชาวมอญสอนรำ เป็นกิจกรรมเสริมให้กับเด็กๆ เพื่อไม่อย่าให้เขาลืมวัฒนธรรมตรงนี้ก็จะช่วยสอนเขาได้”

(3) การปรับพฤติกรรมของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่องค์กรพัฒนาเอกชนสร้างขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุตรแรงงานข้ามชาติให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมไทย เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต ครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“ด้านระเบียบวินัยค่อนข้างมีปัญหา เพราะว่าวัฒนธรรมของเขาและเราไม่เหมือนกัน เราต้องปรับเรื่องระเบียบวินัยปรับค่อนข้างยากมาก ต้องใช้เวลาในการปรับตัว มีกิจกรรมการสอนระเบียบวินัยพื้นฐาน มารยาททางสังคม”

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนการสอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติทั้ง 3 ด้านนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ทางด้านวิชาการมีวิชาที่สอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติสอดคล้องกัน ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาเมียนมา และวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนวิชาอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน จะขึ้นอยู่กับคุณครูผู้สอนว่าจะมีการบูรณาการวิชาอะไรให้สอดคล้องกับความต้องการ และบริบทของบุตรแรงงานข้ามชาติ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเพื่อเป็นทักษะเสริมในการใช้ชีวิต ส่วนด้านการปรับพฤติกรรมเป็นการสอนให้บุตรแรงงานข้ามชาติเข้าใจขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของคนไทยมากขึ้น และเป็นการสอนให้บุตรแรงงานข้ามชาติสามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามบริบทของคนประเทศไทย

4.2.2.4 การประเมินผลการศึกษา

การประเมินผลการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และสามารถนำไปใช้วางแผนแก้ไขปัญหา ผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม เป็นการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร ประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนได้ ครูผู้สอนที่มูลนิธิรักไทยให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาว่า

“ทางศูนย์มีการประเมินผลการเรียนโดยแบ่งเป็น 2 ครั้งได้แก่ กลางภาคการศึกษา และปลายภาคการศึกษา ใช้วิธีการสอบแบบตัวเล็อก โดยแบบทดสอบออกโดยครูผู้สอน”

สอดคล้องกับครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“มีการสอบทุกเทอม แต่ไม่ได้วัดผลแบบโรงเรียนรัฐไทย เป็นข้อสอบแบบตัวเล็ก และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทุกเทอมเรื่องผลการเรียน สอบเพื่อให้รู้ว่านักเรียนสามารถทำได้แค่ไหน”

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน คือ การจัดสอบเพื่อวัดผลการศึกษาว่าบุตรแรงงานข้ามชาติมีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่องค์กรพัฒนาเอกชนกำหนดหรือไม่ เป็นการสอบเพื่อให้รู้ว่านักเรียนสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด และมีการบอกผลการเรียนให้ผู้ปกครองรับทราบว่าบุตรของตนเองมีผลการเรียนระดับไหน ถ้าบุตรคนใดผลการเรียนไม่ดีเท่าที่ควรครูผู้สอนก็จะไปคุยกับผู้ปกครอง และครูผู้สอนจะปรับความรู้ให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติใหม่ เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติมีผลการเรียนที่ดีขึ้น

4.2.2.5 การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา

การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ เป็นสิ่งที่องค์กรพัฒนาเอกชนช่วยให้บุตรแรงงานข้ามชาติได้รับอุปกรณ์การศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการเรียน เป็นการลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่มีสถานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกให้สัมภาษณ์ว่า

“มีการจัดกิจกรรมแจกของและแจกทุนการศึกษาจากโรงเรียนในเครือคาทอลิก และองค์กรทางศาสนาคาทอลิก ถ้าอยากได้เสื้อผ้าใหม่ขายตัวละ 25 บาท เพื่อให้เขารู้จักคุณค่าของสิ่งของและการรักษาของ”

กล่าวโดยสรุป องค์กรพัฒนาเอกชนมีการสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติแตกต่างกัน เช่น ชุดนักเรียน และทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่เรียนดี ตามศักยภาพและงบประมาณขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงการนำอุปกรณ์การศึกษาที่ได้รับบริจาคมาจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ และบุคคลภายนอก มอบให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

4.2.2.6 การช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติในด้านอื่น ๆ

แรงงานข้ามชาติ และบุตรแรงงานข้ามชาติเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเปราะบางมากกว่าคนไทย การย้ายถิ่นฐานจากภูมิลำเนาเดิมมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยอาจทำให้เกิดความ

ไม่เข้าใจในเรื่องของกฎหมาย ปัญหาสุขภาพ หรือปัญหาด้านอื่น ๆ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติด้านอื่นนอกจากเรื่องการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

(1) การพาบุตรแรงงานข้ามชาติไปอบรมเรื่องกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับแรงงานข้ามชาติและบุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อเป็นองค์ความรู้และประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่จะไม่ให้เกิดหรือละเมิดต่อกฎหมาย เพราะกลุ่มแรงงานข้ามชาติเป็นกลุ่มที่ถูกเพ่งเล็งจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกให้สัมภาษณ์ว่า

“มีการอบรมเรื่องสิทธิแรงงาน เรื่องประกันสังคม จากสำนักงานแรงงานจังหวัด และสำนักงานประกันสังคมจังหวัด ให้ความรู้กับผู้ปกครอง มีล่ามมาแปลด้วย”

สอดคล้องกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“พยายามพาเด็กไปอบรม เช่น สิทธิแรงงานเชิญพ่อแม่เด็กมาร่วมด้วย อบรมเรื่องภาวะเด็กที่โต และเรื่องเพศศึกษา”

(2) การช่วยเหลือด้านสุขภาพ ปัจจุบันบุตรแรงงานข้ามชาติยังขาดความรู้เรื่องการดูแลปัญหาสุขภาพในเบื้องต้น ปัญหาเรื่องสุขภาพสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความรู้และให้การรักษา หากแรงงานข้ามชาติขาดความรู้ในการป้องกันและรักษาโรคใด ๆ ทั้งยังไม่ได้รับสิทธิในการรักษาอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องโรคระบาดในกลุ่มแรงงานข้ามชาติได้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกให้สัมภาษณ์ว่า

“ได้รับการสนับสนุนเงินจากมูลนิธิดองฟอง ฝรั่งเศส และทางศูนย์ร่วมกันสนับสนุนงบประมาณบัตรประกันสุขภาพราคา 365 บาท/คน/ปี โดยใช้สิทธิที่โรงพยาบาลรัฐ แต่ถ้าอายุเกิน 7 ขวบ บัตรประกันสุขภาพจะราคา 2,100 บาท โดยศูนย์เก็บเงินจากผู้ปกครองครึ่งหนึ่ง และมีเกณฑ์ให้ฟรีสำหรับเด็กที่ช่วยงานศูนย์ฯ ผลการเรียนรู้ดี”

(3) การช่วยเหลือในช่วงสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงสถานการณ์วิกฤตนี้แรงงานข้ามชาติพบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ ผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติมีการถูกเลิกจ้างงาน ทำให้เงินที่จะจุนเจือครอบครัวไม่เพียงพอ องค์กรพัฒนาเอกชนผู้อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติจึงมีการให้การช่วยเหลือในเบื้องต้น ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“ครอบครัวนักเรียนที่ได้ผลกระทบจากโควิดทั้งเป็นโรคโควิด ตกงาน ช่วยเหลือไปแจกของ หรือมีบางส่วนกลับไปประเทศเมียนมาบ้านเกิด”

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีการช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติด้านอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกและศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนช่วยเหลือเรื่องการพาบุตรแรงงานข้ามชาติและผู้ปกครองไปอบรมเรื่องกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติเรื่องสุขภาพจากศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และการช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติช่วงสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านการรักษาโรค และปัญหาเศรษฐกิจ

กระบวนการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร มีขั้นตอนเริ่มแรกไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรเนื้อหาการเรียน การรับสมัครนักเรียน การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการศึกษา การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา รวมถึงการช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติด้านอื่นๆ นอกจากเรื่องการศึกษา โดยผู้วิจัยขอสรุปประเด็นดังกล่าวตามตารางด้านล่างดังนี้

ตาราง 2 สรุปกระบวนการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร

หัวข้อ	มูลนิธิรักไทย	ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแออัด
ขั้นตอนการรับสมัครนักเรียน	ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเอกสาร	ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเอกสาร	ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเอกสาร
วิชาที่สอนในชั้นเรียน	วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาเมียนมา วิชาวิทยาศาสตร์ และการสอนทักษะชีวิต	วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาศิลปะ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิชาประวัติศาสตร์เมียนมา วิชาภาษาเมียนมา วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาวิทยาศาสตร์	วิชาภาษาเมียนมา วิชาภาษาอังกฤษ วิชาประวัติศาสตร์เมียนมา วิชาภาษาเมียนมา วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์
กิจกรรมด้านการเกษตร	การเพาะเห็ดฟาง การเพาะเห็ดนางฟ้า การปลูกพืชผักสวนครัว	การเพาะเห็ดนางฟ้า การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไก่	ไม่มี
กิจกรรมทำเวิร์กช็อป	ทำความสะอาดห้องเรียน ล้างจาน ล้างห้องน้ำ	ทำเวิร์กช็อปทำความสะอาดห้องเรียน และล้างจาน	ทำความสะอาดพื้นที่วัดที่ใช้เป็นอาคารเรียน
กิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน	เคารพธงชาติของประเทศไทยและประเทศไทยเมียนมา สวดมนต์ และการนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียน	เคารพธงชาติก่อนเข้า และมีกิจกรรมนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียน	ร้องเพลงชาติไทย ร้องเพลงลูกทุ่งโรงเรียน ไหว้พระ และนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียน
กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ	ไม่มี	มี	ไม่มี
การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	ไม่มี	การเต้นรำ ฟ้อนต่าง ๆ	การสอนรำมอญ
การปรับปรุงพัฒนาของนักเรียน	การสอนมารยาททางสังคม และการสอนระเบียบวินัย	สอนระเบียบวินัยพื้นฐาน มารยาททางสังคม	สอนระเบียบวินัยพื้นฐาน มารยาททางสังคม
การประเมินผลการศึกษา	มีการสอบเทอมละ 2 ครั้ง	มีการสอบทุกเทอม เทอมละ 1 ครั้ง	มีการจัดสอบปีละ 2 ครั้ง
การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา	ชุดนักเรียน	ชุดนักเรียน	แจกอุปกรณ์การศึกษาสำหรับนักเรียนที่สอบได้ที่ 1-3
การช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติในด้านอื่น	การอบรมเรื่องกฎหมาย	การช่วยเหลือด้านสุขภาพ	การอบรมเรื่องกฎหมาย การช่วยเหลือในช่วงสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4.2.3 ศักยภาพ และความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร

ศักยภาพ และความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร มีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ การจัดการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับศักยภาพและความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยองค์กรพัฒนาเอกชนมีศักยภาพและความพร้อมที่แตกต่างกัน รายละเอียดดังนี้

4.2.3.1 จำนวนบุคลากร ความสามารถของบุคลากร และทัศนคติบุคลากรที่จัดการเรื่องการศึกษาในองค์กรพัฒนาเอกชน

(1) จำนวนบุคลากรในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติหมายถึง ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่บริหารองค์กรพัฒนาเอกชน

(1.1) มูลนิธิรักประเทศไทย มีบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาวิชาชีพครูจำนวน 2 คน ปริญญาตรีจำนวน 1 คน มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ซึ่งสอนเด็กจำนวน 90 คน

(1.2) ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก แต่ละศูนย์ มีครูชาวไทย 2 คน ครูชาวพม่า 2 คน ซิสเตอร์ชาวฟิลิปปินส์ 3 คน รวมประมาณ 21 คน แยกเป็นศูนย์การเรียนรู้ละ 7 คน ได้แก่ ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นมีเด็กจำนวน 170 คน ศูนย์คาทอลิกยออาคิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นมีเด็กจำนวน 100 คน และศูนย์มาริสต์เพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นมีเด็กจำนวน 135 คน

(1.3) ศูนย์การเรียนรู้ร่มอภัยแสงเทียน มีครูประจำ 6 คน เป็นครูสัญญาติมอญทั้งหมด ครูเสริมไม่ประจำอีก 3 คน โดยรวมประมาณ 9 คน ซึ่งสอนเด็กจำนวน 80 คน

(2) ความสามารถของบุคลากร

(2.1) มูลนิธิรักประเทศไทย มีการจัดหาบุคลากร ครูที่เป็นสัญชาติไทย โดยการประกาศรับสมัครเว็บไซต์ต้องการรับผู้ที่จบวิชาชีพครูโดยตรง เพื่อตอบโจทย์การสอนที่สามารถบูรณาการได้ ส่วนการจัดหาบุคลากร ครูที่เป็นสัญชาติเมียนมามีมาตั้งแต่ก่อตั้งศูนย์แล้ว

(2.2) ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก มีครูชาวพม่าตั้งแต่จบระดับชั้น ม.6 - ปริญญาตรี ค่าจ้างเริ่มต้นที่ 9,000 บาท ภายหลังปรับเป็น 12,000 บาท มีครูชาวไทยจบระดับชั้น ม.6 เพราะระดับการเรียนเด็กเต็มที่อยู่ที่ป.6 และซิสเตอร์ชาวฟิลิปปินส์จากโรงเรียนอัสสัมชัญ และทางศูนย์การเรียนรู้ไม่มีงบประมาณจ้างคนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

(2.3) ศูนย์การเรียนรู้ร่มอภัยแสงเทียน จ้างครูสัญญาติมอญ โดยจบการศึกษาจากรัฐมอญซึ่งเป็นโรงเรียนสอนพระตามชั้นนักรธรรมต่าง ๆ

(3) ทัศนคติของบุคลากร

ครูที่ปฏิบัติการสอนในองค์กรพัฒนาเอกชนแต่ละแห่ง มีความใจดี และให้ความช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติทางด้านการศึกษาอย่างเป็นพิเศษ ถ้าเด็กคนใดเรียนไม่เข้าใจครูจะมีความสนใจเด็กคนนั้นเป็นพิเศษ เพราะเด็กเหล่านี้เป็นกลุ่มเปราะบางต้องให้การสื่อสารที่แสดงถึงความใส่ใจ และครูผู้สอนไม่ใช้ความรุนแรงกับเด็กเพราะเขาได้รับความรุนแรงจากครอบครัวพอสมควร มีการทำข้อตกลง เรื่องการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและเป็นเรื่องกฎหมายด้วย

กล่าวโดยสรุป จำนวนบุคลากร ความสามารถของบุคลากร และทัศนคติบุคลากรที่จัดการเรื่องการศึกษา มีความสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันจำนวนบุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชนแต่ละแห่งยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสัดส่วนจำนวนนักเรียน ความสามารถของบุคลากรมีเพียงมูลนิธิรักไทยเท่านั้นที่มีครูผู้สอนเป็นวุฒิจากมหาวิทยาลัยศรีนคร แต่ทัศนคติของครูผู้สอนจากองค์กรพัฒนาเอกชนทุกแห่งมีความเข้าใจเด็กที่เป็นบุตรแรงงานข้ามชาติว่าเด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเปราะบางเป็นอย่างดี

4.2.3.2 ความเพียงพอของงบประมาณ และแหล่งงบประมาณ

เป้าหมายหลักขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีเป้าหมายเพื่อจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ผ่านการดำเนินงานขององค์กร โดยองค์กรเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยแหล่งทุนและงบประมาณในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ผู้บริหารมูลนิธิรักไทยให้สัมภาษณ์ว่า

“มูลนิธิรักไทยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การแคร์นานาชาติ ประเทศออสเตรเลีย และค่าเทอมจากผู้ปกครองเดือนละ 100 บาทต่อเด็ก 1 คน ซึ่งค่าใช้จ่ายภายในศูนย์ประมาณปีละ 1,900,000 – 2,000,000 บาท”

สอดคล้องกับผู้บริหารของศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกที่ได้รับการสนับสนุนการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก ให้สัมภาษณ์ว่า

“ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรศาสนาคาทอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และการเก็บค่าข้าวจากผู้ปกครองวันละ 5 บาท ในช่วงแรกฟรี แต่ช่วงหลังต้องเก็บเพราะรายจ่ายมากขึ้น”

เช่นเดียวกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“ มีแหล่งงบประมาณมาจากค่าเทอมเด็ก เทอมละ 700 บาท ทำปฏิทินภาษามอญมาขาย ครูนักเรียนไปช่วยขาย คนมาบริจาคเรามีใบประกาศให้ ส่วนมากจะเป็นคนมอญบริจาคเป็นของ และมีการจัดงานเทศน์ประจำปี มีพระมาเทศน์ เขาก็ช่วยทำบุญ ได้บริจาคสิ่งของจากมูลนิธิรักไทย มูลนิธิกระจกเงา และมูลนิธิเครือข่ายคุณภาพชีวิตแรงงาน”

กล่าวโดยสรุป งบประมาณจากองค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่ได้มาจากการรับบริจาคจากองค์กรต่าง ๆ บุคคลภายนอก และเงินสนับสนุนค่าเทอมจากผู้ปกครอง ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนมีการบริหารเงินงบประมาณจากที่ได้รับการบริจาคเพื่อจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ การจ่ายค่าตอบแทนให้กับบุคลากรต่าง ๆ และนำเงินงบประมาณมาหมุนเวียนบริหารองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีประสิทธิภาพแต่ไม่ได้แสวงหาผลกำไรแต่อย่างใด

4.2.3.3 วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษาและห้องเรียนต่าง ๆ

วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษาและห้องเรียนต่าง ๆ ขององค์กรพัฒนาเอกชน เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อเป็นความพร้อมให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติในการเรียน มีรายละเอียดดังนี้

(1) มูลนิธิรักไทย โดยรวมของสถานศึกษามีลักษณะเป็นอาคาร 1 ชั้นคล้ายโกดังแบ่งกันเป็นทำเป็นเกมส์ให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ ชั้นอนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2 จะนั่งเรียนที่พื้น ส่วนนักเรียนชั้นอื่นจะมีโต๊ะเรียนของแต่ละคน มีพื้นที่เป็นมุมห้องสมุดมีหนังสือไว้ให้อ่าน และมีคอมพิวเตอร์ไว้ให้เล่น แต่ไม่มีอินเทอร์เน็ต ส่วนด้านหลังของอาคารจะเป็นพื้นที่โรงอาหารสำหรับรับประทานอาหารกลางวัน

(2) ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 3 แห่ง มีห้องเรียนศูนย์ละ 4 ห้อง และมีเวทีในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีสนามบาสเกตบอล มีโรงอาหารสำหรับรับประทานอาหารกลางวัน มีอุปกรณ์ในการสอนที่เพียงพอ เพราะได้รับบริจาคจากบุคคลภายนอก และในองค์กรศาสนาตลอด

(3) ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน ไม่มีอาคารเรียนเป็นของศูนย์การเรียนรู้ แต่ได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดเทพนรรัตนอุยญาติให้ใช้สถานที่ในวัดบางส่วนเป็นห้องเรียน

ให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ สื่อการสอนต้องจัดซื้อเอง โดยอาศัยค่าเทอมจากผู้ปกครอง และสิ่งของบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา

วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา และห้องเรียนต่าง ๆ ขององค์กรพัฒนาเอกชน ทั้ง 3 แห่งมีความแตกต่างกันตามศักยภาพของงบประมาณที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับ ซึ่งมูลนิธิรักษ์ไทย และศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกมีสถานที่เพียงพอการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ แต่ศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน ยังขาดวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา และห้องเรียนต่าง ๆ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ

กล่าวโดยสรุปศักยภาพและความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาครมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ทั้งการจัดสรรส่วนงานเฉพาะด้านการศึกษา จำนวนบุคลากร ความสามารถของบุคลากร และทัศนคติบุคลากรที่จัดการเรื่องการศึกษาในองค์กรพัฒนาเอกชน ความเพียงพอของงบประมาณ และแหล่งงบประมาณ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา และห้องเรียนต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงขอสรุปเป็นตารางด้านล่างดังต่อไปนี้

ตาราง 3 สรุปศักยภาพและความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร

หัวข้อ	มูลนิธิรักไทย	ศูนย์การเรียนรู้ครูข่ายองค์การศาสนาพุทธ	ศูนย์การเรียนรู้ครูข่าย
การจัดสรรส่วนงานเฉพาะด้าน	ศูนย์การเรียนรู้ครูข่าย	3 ศูนย์การเรียนรู้ครูข่ายได้แก่ ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาเพื่อ	ทางศูนย์การเรียนรู้มีการจัดการสอนให้กับเด็ก
การศึกษา		ผู้พลีย้ายถิ่น ศูนย์คาทอลิกยอฮันนีสเพื่อผู้พลีย้ายถิ่น และศูนย์มาริสต์เพื่อผู้พลีย้ายถิ่น	โดยตรง
จำนวนบุคลากร	5 คน	แยกเป็นศูนย์การเรียนรู้และ 7 คน รวม 21 คน	ครูประจำ 6 คน ครูเสริมไม่ประจำ 3 คน
ความสามารถของบุคลากร	คุณครูชาวไทยจบวุฒิดิการศึกษาวชิราวุฒิคุณครูชาวไทยปริญญาตรีจำนวน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ ปวส.	คุณครูชาวพม่าจบระดับชั้น ม.6 - ปริญญาตรี คุณครูชาวไทยจบระดับชั้น ม.6 ชิดเตอร์ชาวฟิลิปปินส์จากโรงเรียนอันนาลัย	คุณครูสัญชาติมอญ จบการศึกษาศาจากรัฐมอญซึ่งเป็นโรงเรียนสอนพระตามชั้นมัธยมศึกษา
ทัศนคติบุคลากร	มีความเข้าใจบุตรแรงงานข้ามชาติ	มีความเข้าใจบุตรแรงงานข้ามชาติ	มีความเข้าใจบุตรแรงงานข้ามชาติ
ความเพียงพอของงบประมาณและแหล่งงบประมาณ	งบประมาณเพียงพอ ได้รับงบประมาณจากองค์การแคว้นนานาชาติประเทศออสเตรเลีย และค่าเทอมจากผู้ปกครอง	งบประมาณไม่เพียงพอ ได้รับงบประมาณจากองค์กรศาสนาพุทธ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ	งบประมาณไม่เพียงพอ ได้รับเงินสนับสนุนค่าเทอมจากผู้ปกครองและบุคคลภายนอก
วัสดุอุปกรณ์ความพร้อมของสื่อ	อาคาร 1 ชั้นคล้ายโกดังแบ่งกันเป็น มีพื้นที่	ศูนย์ละ 4 ห้องเรียน มีเวทีในการจัดกิจกรรม มีสนาม	ไม่มีอาคารเรียนเป็นของศูนย์การเรียน แต่ได้รับ
และอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา	เป็นมุมห้องสมุด และมีคอมพิวเตอร์ให้เล่น แต่ไม่มีอินเทอร์เน็ต ส่วนด้านหลังของอาคารจะเป็นพื้นที่โรงอาหาร	บาสเกตบอล โรงอาหาร	ความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดเทพนรรัตน์อนุญาตให้ใช้สถานที่ในวัดบางส่วนเป็นห้องเรียน
และห้องเรียนต่าง ๆ			

4.2.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร

ปัญหาและข้อจำกัดขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ เป็นสิ่งที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้ประสบปัญหาและยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเกิดข้อจำกัด ทำให้การบริหารงานและการจัดการศึกษายังมีประสิทธิภาพไม่ดีเพียงพอ จากการศึกษาพบปัญหาและข้อจำกัดดังนี้

4.2.4.1 องค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่งไม่ได้จดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้

องค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่งไม่ได้จดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ ทำให้ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและยังเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ผิดกฎหมาย ส่งผลกระทบให้ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และไม่สามารถรับรองผลการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติได้ การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนจึงเป็นการจัดศึกษาตามหลักสูตรขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยการจดทะเบียนภายใต้การกำกับกระทรวงศึกษาธิการมีหลักเกณฑ์หลายขั้นตอน ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่มีศักยภาพเพียงพอ ทั้งที่ตั้งศูนย์การเรียนรู้ รูปแบบการจัดการศึกษา ระดับการศึกษาที่จัดในกรณีที่เป็นการจัดการศึกษานอกระบบ หลักสูตรหรือลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอน ระบบประกันคุณภาพภายใน รายชื่อและคุณสมบัติของบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าว องค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่มีศักยภาพเพียงพอ ผู้บริหารมูลนิธิรักไทยให้สัมภาษณ์ว่า

“ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ไม่ได้จดทะเบียนจัดตั้งศูนย์กับกระทรวงศึกษาธิการ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นการจัดการเรียนการสอนตามอัธยาศัย และมูลนิธิเป็นผู้วางแผนการสอนตามความเหมาะสมสำหรับเด็กเหล่านี้ การรับรองผลการศึกษาให้ผู้เรียน เป็นเอกสารผลการเรียน ซึ่งรับรองในนามศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตลูกแรงงานข้ามชาติ มูลนิธิรักไทย”

สอดคล้องกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ให้สัมภาษณ์ว่า

“ศูนย์การเรียนรู้ไม่ได้ถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยรายละเอียดของกฎหมายมีความซับซ้อน และใช้งบประมาณจำนวนมาก แค่เรื่องอาคารเรียนก็ไม่ผ่านเกณฑ์แล้ว แต่ที่เราอยู่แบบนี้ทุกวันนี้คือเราไม่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ และอีกอย่างมีช่องทางของคนรอมรับวุฒิ

การศึกษาแล้ว เราจึงจัดการเรียนการสอนเท่าที่จะทำได้ และเป้าหมายของเรา คือ ให้เด็กสื่อสารภาษาไทยได้ ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ รู้กฎหมายเบื้องต้น และไม่สร้างปัญหาสู่สังคม”

เช่นเดียวกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาแสงเทียน ให้สัมภาษณ์ว่า

“ศูนย์การเรียนเปิดมา 7 ปีแล้ว ยังไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้อง แต่ไม่รู้จะทำยังไง ไม่รู้รายละเอียดของกฎหมาย ขั้นตอนต่าง ๆ ทำให้รับรองผลการศึกษาไม่ได้ แต่กับผังมอญไม่มีปัญหาในเรื่องนี้”

4.2.4.2 การจัดการศึกษาช่วงการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ

การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นสถานการณ์วิกฤตที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทั่วโลก องค์การพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่งต้องปิดสถานศึกษาและหยุดการเรียนการสอน องค์การพัฒนาเอกชนต้องเปลี่ยนจากการสอนในสถานศึกษามาเป็นการสอนแบบออนไลน์ และออนไลน์ (การแจกเอกสารให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติตามบ้าน) ซึ่งองค์การพัฒนาเอกชนก็ขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และจำนวนบุคลากรก็ไม่เพียงพอในการติดตามและดูแลเด็ก อาจทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติบางคนต้องออกจากระบบการศึกษาอย่างถาวร จาก การสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“ช่วงตอนโควิดการจัดการศึกษาหยุดชะงัก เพราะไม่เหมือนเด็กไทย เด็กไม่ได้มีความพร้อมเรียนออนไลน์เหมือนเด็กไทย พ่อแม่ไม่ได้ใส่ใจ”

เช่นเดียวกับครูผู้สอนที่ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“โควิดทำให้มีผลกระทบหยุดสอนนาน เป็นปัญหาเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติ เมื่อเปิดเรียนได้ต้องแก้ปัญหาหลายอย่างที่จะตามมาเพื่อให้ศูนย์เปิดเรียนได้”

4.2.4.3 องค์การพัฒนาเอกชนยังมีงบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

เนื่องจากการทำงานและการดูแลบุตรแรงงานข้ามชาติต้องใช้บุคลากรและงบประมาณจำนวนมากในการดูแลเด็ก และติดตามเด็ก ทั้งจำนวนบุคลากรในการจัดการศึกษาในชั้นเรียนที่มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสัดส่วนจำนวนเด็กที่มีจำนวนมากกว่า และรายวิชาที่สอนมีหลายวิชา ซึ่งครูผู้สอนมีจำนวนน้อยน้อยกว่ารายวิชา ดังนั้นความถนัดของครูผู้สอนแต่ละวิชาอาจมีความถนัดแต่ละวิชาไม่เท่ากัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสอน รวมถึงบุคลากรอื่นๆที่ต้องบริหารจัดการ และติดตามเด็กในภาพรวม ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนให้สัมภาษณ์ว่า

“ใน 1 ห้อง มี นักเรียนประมาณ 40 คน ครูที่สอน เดิม มี 6 คน สำหรับ 6 ห้อง ไม่เพียงพอ เพราะ มีวิชามากกว่า 6 วิชา แต่ได้ครูอาสาสอนเพิ่ม”

กล่าวโดยสรุป ปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน พบว่ามีปัญหา 3 ด้าน ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่งไม่ได้จดทะเบียนศูนย์การเรียนกับกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ไม่สามารถรับรองผลการศึกษา และติดปัญหาในการเคลื่อนย้ายที่อยู่ของบุตรแรงงานข้ามชาติ ทำให้เด็กเรียนในศูนย์การเรียนไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งปัญหาการจัดการศึกษาช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติหยุดชะงัก และปัญหาขาดงบประมาณและบุคลากร ทำให้การจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติไม่มีประสิทธิภาพที่ดีเพียงพอ

4.2.5 ผลกระทบ การสนับสนุน และความต้องการจากนโยบายการศึกษาภาครัฐต่อการศึกษามบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับผลกระทบและการสนับสนุนจากนโยบายการศึกษาระดับชาติ รวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนมีความต้องการนโยบายการศึกษาให้สนับสนุนการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน มีรายละเอียดดังนี้

4.2.5.1 นโยบายการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน

สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนทุกแห่งในจังหวัดสมุทรสาครไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายรัฐบาลในเรื่องของการจัดการศึกษา เนื่องจากองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้อ้างอิงหลักสูตรการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการเรียนการสอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้จดทะเบียนศูนย์การเรียนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ

กระทรวงศึกษาธิการ และภาครัฐไม่ได้มีการเข้มงวดและตรวจสอบในการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ ปัญหานี้จึงเป็นข้อจำกัดขององค์กรพัฒนาเอกชน ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน ให้สัมภาษณ์ว่า

“นโยบายรัฐบาลยังไม่มี ความเข้มงวดเรื่องการจดทะเบียนขึ้นกับ กระทรวงศึกษาธิการมาก เราจึงสามารถจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ได้ ส่วนการทำงานก็ต้องระมัดระวัง และต้องศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ซึ่งศูนย์ก็สามารถจัดการศึกษาได้ตามศักยภาพ งบประมาณที่มี และสนับสนุนบุตรแรงงานข้ามชาติให้เข้าถึงการศึกษาเท่าที่ทำได้”

4.2.5.2 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

ปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ กระทรวงศึกษาธิการ จึงไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และอื่น ๆ จากภาครัฐ แต่หน่วยงาน ภาครัฐภายในจังหวัดสมุทรสาครที่ทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนก็ไม่ได้ปิดกั้นการทำงาน ขององค์กรพัฒนาเอกชนแต่อย่างใด ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกให้ สัมภาษณ์ว่า

“เราไม่ได้รับอะไรจากภาครัฐเลย เพราะการเรียนเราก็ไม่ได้อิงกับหลักสูตรของ ภาครัฐ เอาตามสะดวกของครู เราไปบังคับครูไม่ได้ในเรื่องที่เขาไม่ถนัด”

เช่นเดียวกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน ให้สัมภาษณ์ว่า

“เราไม่ได้รับการสนับสนุนอะไรจากรัฐ แต่มีการขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนไป เรียนต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ โดยส่งข้อมูลไปที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งทางหน่วยงานได้ทำหนังสือไปสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยไม่มีการปิดกั้น”

4.2.5.3 ความต้องการขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อนโยบายการศึกษา

องค์กรพัฒนาเอกชนมีความต้องการด้านนโยบายการศึกษาในการช่วยส่งเสริมในการทำงาน หรือแก้ปัญหาในการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่แรงงานข้ามชาติ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนมีความต้องการดังนี้

(1) รัฐบาลควรกำหนดนโยบาย หรือ แนวทางการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติให้ชัดเจน เพราะปัจจุบันนโยบายการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติปลายทางยังมีความไม่ชัดเจน นโยบายการศึกษาระบุว่าบุตรแรงงานข้ามชาติสามารถเรียนในประเทศไทยได้ แต่ไม่ได้ระบุว่าบุตรแรงงานข้ามชาติต้องเรียนถึงระดับใดถึงจะทำงานที่ดีได้ เพราะแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยส่วนใหญ่ทำงานเป็นกรรมกรแบกหาม หรือคนรับใช้ภายในบ้าน ถ้าบุตรแรงงานข้ามชาติได้ทำงานที่ดีจะเป็นกำลังสำคัญในการผลิตที่ดีและมีคุณภาพ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้แรงงานข้ามชาติที่จบการศึกษาระดับสูงได้มีแนวทางในการประกอบอาชีพที่ดีและได้ค่าตอบแทนที่สูงขึ้น ผู้บริหารมูลนิธิริกะไทยให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้รัฐบาลมี Road Map ที่ชัดเจนว่าถ้าเด็กเรียนจบระดับชั้นมัธยมศึกษา ระดับชั้นปริญญาตรี จะมีสิทธิการทำงานได้ระดับไหน สามารถทำงานอะไรได้บ้าง ที่ไม่ใช่กรรมกร คนรับใช้ในบ้าน บุตรแรงงานที่เรียนจบน่าจะเข้าถึงโอกาสทางสังคมได้มากกว่าปกติ เพราะสุดท้ายเมื่อเรียนจบก็ต้องกลับไปเป็นแรงงานเหมือนเดิม เด็กที่ตั้งใจเรียนกลับไม่มีอนาคต”

(2) การรับรองผลการศึกษา เพื่อออกวุฒิการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนจากหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อแรงงานข้ามชาติในการกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทาง เนื่องจากปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนไม่สามารถรับรองผลการศึกษาได้ จึงมีความต้องการให้มีนโยบายเรื่องการรับรองผลการศึกษาจากหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทางเพื่อรับรองผลการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นผู้ให้การศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทาง ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มียุทธศาสตร์ให้ติดต่อหน่วยงานการศึกษาของประเทศพม่า ในการรับรองการเรียนของเด็ก เมื่อเขากลับไปยังประเทศเขา จะสามารถนำไปรับรองไปต่อยอดเข้าเรียนในประเทศเขาได้”

กล่าวโดยสรุปองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายการศึกษาภาครัฐ เนื่องจากองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้อิงหลักสูตรการศึกษาของภาครัฐในการสอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ แต่นโยบายรัฐบาลยังไม่มี ความเข้มงวดเรื่อง การตั้งศูนย์การเรียนที่ให้จดทะเบียนศูนย์การเรียนกับกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่เป็นศูนย์การเรียนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และอื่น ๆ จากภาครัฐ เพราะองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนของความต้องการขององค์กรพัฒนาเอกชน ต่อ นโยบายการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชนมีความต้องการให้รัฐบาลกำหนดนโยบายหรือแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพราะปัจจุบันนโยบายการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติยังมีความไม่ชัดเจน และต้องการให้หน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทางมีการรับรองผลการเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อนำกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทางได้

4.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนเหมาะสม

การเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม จะเสนอตามกรอบแนวคิดวิสัยจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติ และกลุ่มสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งจะได้ข้อมูลด้านปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม ดังนี้

4.3.1 องค์กรพัฒนาเอกชนควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการศึกษาในพื้นที่อย่างเชิงรุก

ในปัจจุบันผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติยังขาดการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษา ข้อกฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ที่จะเข้าถึงการศึกษา อีกทั้งยังพบว่าบุตรแรงงานข้ามชาติยังมีจำนวนน้อยในการเข้าถึงระบบการศึกษา และจากผลการศึกษาของผู้ปกครองทุกคนให้ความเห็นว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญสำหรับบุตรของตนเอง แต่ขาดการรับรู้และวิธีการเข้าถึงการศึกษา ดังนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนรวมถึงการทำงานของเครือข่ายแรงงานข้ามชาติ ต้องมีบทบาทเชิงรุกในการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการศึกษา ข้อกฎหมาย หลักเกณฑ์ หรือวิธีการเข้าศึกษาทุกประเภทโดย

ละเอียดยในพื้นทีให้กับผู้ปกครอง และบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา
นอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“ในสถานการณ์ปกติ การเข้าถึงระบบการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติยังมี
โอกาสน้อย ที่กศน.ยังมีนักศึกษาที่เป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติไม่ถึง 100 คน”

4.3.2 องค์กรพัฒนาเอกชนควรจัดทำแผนการสอนเพื่อให้เกิดความครบถ้วนใน เนื้อหาสาระการเรียน

องค์กรพัฒนาเอกชนต้องจัดทำแผนการสอนและระบุรายละเอียดเนื้อหาในการสอน
ของแต่ละระดับชั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการศึกษา ความไม่คลาดเคลื่อนของเนื้อหาสาระการ
เรียน และเกิดความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย
เนื่องจากความต้องการของผู้ปกครอง และสำนักงานศึกษานอกระบบ มีความต้องการ
เช่นเดียวกันว่าวิชาภาษาไทยมีความสำคัญต่อการศึกษาในการใช้ชีวิตในประเทศไทยและมี
ความสำคัญต่อการเข้าศึกษาที่สำนักงานศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
เพราะก่อนเข้าเรียนที่สำนักงานศึกษานอกระบบ มีการสอบวัดผลก่อนเข้าเรียนตามหลักเกณฑ์
ของการศึกษานอกระบบ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดทำแผนการสอนที่มีการบูรณาการสอนวิชา
ภาษาไทยเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภาษาไทยให้ดีขึ้น ผู้ปกครอง A ให้สัมภาษณ์ว่า

“ตอนนี้ลูกที่กำลังเรียนต่อที่การศึกษานอกระบบ ลูกบอกว่ามีคำศัพท์แปลกๆ จึง
อยากให้ศูนย์การเรียนเพิ่มการสอนวิชาภาษาไทยให้มากขึ้น เพื่อปูพื้นฐานให้เข้มข้นเพื่อไปเรียน
ต่อการศึกษานอกระบบได้เข้าใจมากขึ้น”

ในส่วนองวิชาอื่น ๆ ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาเมียนมา วิชาภาษาจีน วิชา
วิทยาศาสตร์ และวิชาคอมพิวเตอร์ องค์กรพัฒนาเอกชนต้องจัดทำแผนการสอนทุกระดับชั้น และ
ระบุรายละเอียดเนื้อหาในการสอนของแต่ละระดับชั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการศึกษา เพราะ
วิชาดังกล่าวมีความสำคัญไม่ต่างกับวิชาภาษาไทยเพราะจะทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติมีความรู้
ความสามารถ และศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ผู้ปกครอง C ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้ศูนย์เน้นการสอน วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษา
เมียนมาและทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียน”

4.3.3 องค์การพัฒนาเอกชนควรเพิ่มการสอนวิชาศิลปะการแสดง การสอนอาชีพ และการสอนกฎหมาย

องค์การพัฒนาเอกชนต้องเพิ่มรายวิชาศิลปะการแสดง การสอนอาชีพ และการสอน
กฎหมายสอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ไม่ใช่เพียงจัดกิจกรรมเท่านั้น เนื่องจากความต้องการ
ของกลุ่มผู้ปกครองมีความต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนสอนวิชาดังกล่าว แต่ต้องจัดทำ
แผนการสอนรายรายละเอียดวิชาที่จะสอนทั้งวิชาศิลปะ และวิชาการสอนทักษะอาชีพให้เป็นวิชา
หลัก เพื่อพัฒนาความถนัดในด้านอาชีพต่าง ๆ ให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ในส่วนวิชากฎหมาย
องค์การพัฒนาเอกชนต้องจัดทำแผนการสอนวิชากฎหมายสำหรับแรงงานข้ามชาติ โดยสร้างเป็น
วิชาเรียนกฎหมายโดยเฉพาะ โดยกำหนดแผนการสอน และรายละเอียดการสอนของกฎหมายแต่
ละประเภทให้ชัดเจน เช่น กฎหมายเรื่องสิทธิแรงงานข้ามชาติ การแจ้งเกิดสำหรับบุตรแรงงานข้าม
ชาติที่เกิดในประเทศไทย กฎหมายประกันสังคม กฎหมายและขั้นตอนการขึ้นทะเบียนของแรงงาน
ข้ามชาติ กฎหมายในชีวิตประจำวัน กฎหมายเรื่องสิทธิการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ
และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และในการสอนกฎหมายต้องเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม และสามารถเข้าใจ
ง่ายในเบื้องต้น โดยเลือกการสอนกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเด็กที่โตแล้ว ผู้ปกครอง C และ E ที่ให้
สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มีการเพิ่มชมรมกิจกรรม การสอนศิลปะ ฝึกประสบการณ์อาชีพ และ
อยากให้มีการสอนกฎหมายเบื้องต้น เพราะลูกเคยโดนเอาเปรียบเรื่องเงินจากคนไทย เนื่องจากลูก
ไม่รู้กฎหมาย”

4.3.4 องค์การพัฒนาเอกชนควรจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ภายใต้การกำกับดูแล ของกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันองค์การพัฒนาเอกชนไม่ได้จดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ ทำให้ไม่ได้อยู่ภายใต้
การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นจึงไม่มีสังกัดในการควบคุมดูแลในการจัดการศึกษา
ไม่สามารถรับรองผลการศึกษาได้ และไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรืออื่นๆ จาก
กระทรวงศึกษาธิการ และในปัจจุบันองค์การพัฒนาเอกชนยังคงพบปัญหาเรื่องการขาดงบประมาณ
และจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นองค์กร

พัฒนาเอกชนต้องจดทะเบียนศูนย์การเรียนตามแบบคำขอจัดตั้งศูนย์การเรียนขององค์กรเอกชน ที่ระบุไว้ใน กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2555 เมื่อศูนย์การเรียนจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ศูนย์การเรียน สามารถออกหลักฐานทางการศึกษาแก่ผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาจากศูนย์การเรียนว่าได้ ศึกษาหรือสำเร็จการศึกษา ภายใต้การกำกับและการรับรองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่ศูนย์การเรียนตั้งอยู่แล้วแต่กรณี และศูนย์การเรียนอาจได้รับ สิทธิประโยชน์ด้านเงินอุดหนุนจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรเอกชนอื่นสำหรับ การจัดการศึกษาได้

4.3.5 องค์กรพัฒนาเอกชนควรสร้างความเข้าใจเรื่องการขึ้นทะเบียนบุตร แรงงานข้ามชาติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเข้าถึงการศึกษา

ในบุตรแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครมีทั้งบุตรแรงงานข้ามชาติที่ เดินทางตามผู้ปกครองมาจากประเทศต้นทาง และบุตรแรงงานข้ามชาติที่เกิดในประเทศไทย ซึ่งมี ทั้งแรงงานข้ามชาติที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกกฎหมาย และแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน ซึ่ง เป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย เป็นปัญหาในการรับเข้าศึกษาที่โรงเรียนรัฐบาลรวมถึงสำนักงาน การศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครด้วย ที่ต้องการบุตรแรงงานข้ามชาติที่มี หลักฐานทางทะเบียนราษฎร คือ มีบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับผู้ไม่มีสัญชาติไทย (กรณี ผู้ติดตาม) ที่ระบุเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก ในการตรวจสอบการมีตัวตนของบุคคลดังกล่าว อีกทั้งยังมีบุตรแรงงานข้ามชาติที่เกิดในประเทศไทยที่ไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่สำนักทะเบียนต่าง ๆ ทำ ให้บุตรแรงงานข้ามชาติไม่มีหลักฐานในการแจ้งเกิด จึงไม่มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก สำหรับบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรสาครให้สัมภาษณ์ว่า

“ภายหลังเรารับแต่เด็กที่มีเลข 13 หลัก เพราะเคยโดนตรวจสอบเรื่องเด็กเถื่อนว่า เข้ามาได้ยังไง เมื่อก่อนก็รับเด็กที่ไม่มี 13 หลัก เราออกเป็นรหัสตัว G ให้ แต่ถ้าเด็กย้ายที่เรียน สถานศึกษาก็กำหนดตัวรหัสตัว G ใหม่ได้ เพราะฉะนั้นเป็นเรื่องยากในการตรวจสอบว่าเป็นเด็ก คนเดียวกันไหม เพราะเขาเข้ามาแบบไม่มีหลักฐานเป็นแรงงานผิดกฎหมาย แต่ถ้ามีเลข 13 หลัก แบบคนไทยมันง่ายต่อการตรวจสอบที่มาที่ไป เป็นปัญหาในการตรวจสอบเรื่องงบประมาณ”

ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวองค์กรพัฒนาเอกชนต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติ กรณีผู้ติดตามที่จะส่งผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

4.3.6 องค์กรพัฒนาเอกชนควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทาง เพื่อจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทาง และรับรองวุฒิการศึกษา

ในปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้ยึดหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทยในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชนก็ไม่สามารถรับรองผลการศึกษาภายใต้การจัดการศึกษาของศูนย์ตนเองได้ ถึงแม้จะมีแนวทางในการเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาแต่พบว่าวุฒิการศึกษาที่ออกโดยสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครไม่สามารถนำไปเทียบโอนเข้าศึกษาที่ประเทศต้นทางได้ เทียบโอนได้แต่การศึกษาภายในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนต้องมีความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทางในการจัดการศึกษาและรับรองผลการศึกษาในรูปแบบของประเทศต้นทางเอง เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้สัมภาษณ์ว่า

“อยากให้มีความร่วมมือกับโรงเรียนในเมียนมา เพื่อออกวุฒิจบแบบเมียนมา เนื่องจากของเราไม่สามารถเทียบวุฒิไปต่อของฝั่งเมียนมาไม่ได้ เคยคุยเรื่องนี้กับรัฐมนตรีศึกษาของเมียนมาถึงปัญหานี้ ในช่วงหลังจึงจะเป็นการไปสอบวัดระดับที่ฝั่งเมียนมาก่อนเข้าเรียน”

สำหรับศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนมีความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของรัฐมอญประเทศเมียนมา และจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรของประเทศต้นทางอยู่แล้ว ทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติที่ศึกษากับศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียนสามารถกลับไปเรียนต่อที่รัฐมอญได้ไม่มีปัญหาเรื่องวุฒิการศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ ขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร

5.1.1.1 สถานการณ์การศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ทำให้มีผู้ติดตามที่เป็นบุตรแรงงานข้ามชาติติดตามผู้ปกครองมาด้วยโดยพบประเด็นปัญหาที่สำคัญว่ายังมีแรงงานเด็กในกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติที่ถูกใช้แรงงาน พร้อมกับขาดการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาทำให้ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ รวมถึงการเคลื่อนย้ายสถานที่ทำงานของผู้ปกครองทำให้เด็กไม่สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง และการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติในช่วงสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เป็นอุปสรรคในการศึกษา

ด้านการรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาของผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติมีความรับรู้ที่แตกต่างกันโดยแบ่งการรับรู้ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ปกครองรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาแต่ไม่ทราบถึงเรื่องรายละเอียดทางการศึกษาอย่างถูกต้อง อีกทั้งผู้ปกครองไม่ทราบเรื่องสิทธิการศึกษาทุกเรื่อง และผู้ปกครองไม่ทราบเรื่องสิทธิการศึกษาที่จะเข้าเรียนที่โรงเรียนรัฐ

ในส่วนของเหตุผลที่แรงงานข้ามชาติตัดสินใจส่งบุตรเข้าศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ บุตรเข้าเรียนที่โรงเรียนรัฐไทยไม่ได้ เนื่องจากมีหลักเกณฑ์เอกสารทางทะเบียนราษฎร อีกทั้งผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลบุตรเพราะต้องออกไปทำงานข้างนอก

รวมถึงผู้ปกครองไม่ให้บุตรเข้าเรียนโรงเรียนรัฐ เพราะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ และบุตรแรงงานข้ามชาติเคยเข้าศึกษาโรงเรียนรัฐบาลไทยและลาออกมาศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากบุตรไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลได้

ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐพบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนมีความร่วมมือกับสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ มีความร่วมมือในเรื่องการรับบุตรแรงงานข้ามชาติจากองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบ และให้การศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติในหลักสูตรการศึกษานอกระบบซึ่งเป็นหลักสูตรผู้ใหญ่และเป็นภาษาไทย

5.1.1.2 ความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

ความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน และความต้องการความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งทั้งสองประเด็นมาจากความคิดเห็นของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และผู้ปกครองของบุตรแรงงานข้ามชาติซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบต่อการจัดการศึกษาจากองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้วิจัยจึงสรุปได้ดังนี้

สำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความเห็นว่ นโยบายการศึกษาระดับชาติสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติยังมีความไม่ชัดเจน ดังนั้นผู้ปกครองจึงเข้าถึงการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล เพราะองค์กรพัฒนาเอกชนมีการชักชวนและประชาสัมพันธ์ให้บุตรแรงงานข้ามชาติเข้าถึงระบบการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานแนวทางการจัดการศึกษาของภาครัฐ จึงพบว่าบุตรแรงงานข้ามชาติทักษะภาษาไทยไม่แข็งแรง และมีการสอบไม่ผ่านตามหลักเกณฑ์ในด้านกลุ่มผู้ปกครองมีความเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญเพราะเป็นใบเบิกทางในการทำงานเพื่อช่วยให้บุตรได้ทำงานในตำแหน่งที่ดีขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่ส่งบุตรเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ส่วนผลการเรียนของบุตรผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่บุตรของตนเองสามารถใช้ความรู้จากการเรียนในชีวิตประจำวันได้

ด้านความต้องการของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนคัดเลือกเด็กที่มีความพร้อมเรียน อีกทั้งต้อง

พัฒนาการสอนภาษาไทยให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติเพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติเรียนตามหลักสูตรของการศึกษานอกระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับองค์กรพัฒนาเอกชนต้องเข้าใจการทำงานของศึกษานอกระบบที่ต้องยึดตามระเบียบ และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติองค์กรพัฒนาเอกชนต้องมีความร่วมมือกับประเทศต้นทางเพื่อจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทางและออกวุฒิการศึกษาเป็นของประเทศต้นทางในส่วนของผู้ปกครองพบว่าต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน เน้นการสอนวิชาภาษาไทยหรือวิชาอื่นๆ และต้องการให้สอนวิชาศิลปะการแสดง การสอนทักษะอาชีพ และการสอนกฎหมายพื้นฐาน รวมถึงต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการศึกษาให้กับแรงงานข้ามชาติในวันเสาร์ – อาทิตย์ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้กับแรงงานข้ามชาติให้มีทางเลือกในการเข้าถึงระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

5.1.2 การบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร

องค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาครที่ผู้วิจัยได้ศึกษามี 3 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิรักประเทศไทย ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก และศูนย์การเรียนรู้มอญแสงเทียน ทั้งสามแห่งมีการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษาแตกต่างกันตามศักยภาพขององค์กรซึ่งขึ้นอยู่กับแนวทางการบริหารของผู้บริหาร ครูผู้สอน จำนวนเด็กนักเรียน และงบประมาณที่ได้รับ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนมีวัตถุประสงค์หลักที่เหมือนกัน คือ ให้อุปการะทางการศึกษาแก่บุตรแรงงานข้ามชาติ ส่วนวัตถุประสงค์อื่น ๆ ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชนแต่ละแห่ง

นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีความแตกต่างกันตั้งแต่หลักสูตรขึ้นอยู่กับบริบทของที่ตั้งศูนย์การเรียนรู้ว่าตั้งอยู่ในชุมชนที่มีแรงงานข้ามชาติสัญชาติใดซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัญชาติเมียนมาและมอญ โดยยึดการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของแรงงานข้ามชาติ รวมถึงมีนโยบายในการส่งต่อบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าสู่ระบบการศึกษาของภาครัฐ คือ การศึกษานอกระบบภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร

ด้านกระบวนการจัดการศึกษา เริ่มตั้งแต่การสมัครเข้าเรียนที่องค์กรพัฒนาเอกชนไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเอกสารทางทะเบียนราษฎรเหมือนกับโรงเรียนรัฐ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติทุกคนสามารถเรียนได้ วิชาที่สอนในชั้นเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 แห่ง มีความสอดคล้องกัน เช่น วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ ส่วนวิชาอื่น ๆ ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับคุณครูผู้สอนว่าจะมีการบูรณาการวิชาอะไรให้สอดคล้องกับความต้องการ

และบริบทของบุตรแรงงานข้ามชาติ มีการสอบวัดผลทุกเทอมเพื่อทดสอบบุตรแรงงานข้ามชาติว่ามีศักยภาพในการเรียนมากน้อยเพียงใด ส่วนกิจกรรมด้านอื่น ๆ มีการสอนกิจกรรมด้านการเกษตร การทำเวรประจำวัน การสอนมารยาททางสังคม รวมถึงมีการสนับสนุนชุดนักเรียนและอุปกรณ์การศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติที่ขาดแคลน และมีการช่วยเหลือบุตรแรงงานข้ามชาติในด้านอื่น เช่น ด้านกฎหมาย ด้านสุขภาพ

ด้านศักยภาพและความพร้อมขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาครมีความแตกต่างกันทั้งด้านจำนวนบุคลากรและความสามารถ งบประมาณและแหล่งงบประมาณที่ได้รับ โดยแหล่งงบประมาณได้รับมาจากองค์กรต่างประเทศ และผู้บริจาคที่เป็นเครือข่ายของแรงงานข้ามชาติ ด้านวัสดุอุปกรณ์ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา มูลนิธิรักประเทศไทย และศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิกมีสถานที่เพียงพอการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ แต่ศูนย์การเรียนรู้ร่มอัญแสงเทียน ยังขาดวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา รวมถึงห้องเรียนต่าง ๆ เพราะอาศัยสถานที่เรียนจากวัดเทพนรรัตน์

ด้านปัญหาและข้อจำกัดขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสมุทรสาครพบปัญหาหลักอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้จดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ทำให้ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดอุปสรรคในการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชนมีงบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

ด้านผลกระทบ การสนับสนุน และความต้องการจากนโยบายการศึกษาต่อการศึกษานักบุตรแรงงานข้ามชาติพบว่านโยบายรัฐบาลยังไม่มีความเข้มงวดเรื่องการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ยังไม่ได้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรืออื่นๆจากภาครัฐ ในส่วนของความต้องการต่อยุทธศาสตร์การศึกษาที่มีความต้องการให้รัฐบาลกำหนดนโยบายการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติให้มีความชัดเจนมากขึ้น และต้องการให้หน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทางมีการรับรองผลการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อนำกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทางได้

5.1.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม

5.1.3.1 องค์กรพัฒนาเอกชนควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการศึกษาในพื้นที่อย่างเชิงรุก

องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องมีบทบาทเชิงรุกในการประชาสัมพันธ์รายละเอียดเรื่องสิทธิการศึกษา ข้อกฎหมาย หลักเกณฑ์ หรือวิธีการเข้า

ศึกษาทุกประเภทโดยละเอียดให้กับผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติยังขาดการรับรู้ วิธีการเข้าถึงการศึกษาอย่างถูกต้อง และปัจจุบันยังมีบุตรแรงงานข้ามชาติจำนวนน้อยในการเข้าถึงระบบการศึกษา

5.1.3.2 องค์การพัฒนาเอกชนควรจัดทำแผนการสอนเพื่อให้เกิดความครบถ้วนในเนื้อหาสาระการเรียนรู้

องค์การพัฒนาเอกชนต้องเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามากขึ้น โดยเริ่มจากการจัดทำแผนการสอนทุกระดับชั้น และระบุรายละเอียดเนื้อหาในการสอนของแต่ละระดับชั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความครบถ้วนในการศึกษา และเกิดความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาเมียนมา วิชาภาษาจีน วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคอมพิวเตอร์ เพราะวิชาดังกล่าวมีประโยชน์ต่อบุตรแรงงานข้ามชาติในการศึกษาต่อในประเทศไทยหรือกลับประเทศต้นทาง

5.1.3.3 องค์การพัฒนาเอกชนควรเพิ่มการสอนวิชาศิลปะการแสดง การสอนอาชีพ และการสอนกฎหมาย

องค์การพัฒนาเอกชนต้องเพิ่มรายวิชาศิลปะการแสดง วิชาทักษะอาชีพ และวิชากฎหมาย สอนให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติไม่ใช่เพียงแค่จัดกิจกรรมเท่านั้น แต่ต้องบรรจุรายวิชาจัดทำแผนการสอนระบุรายละเอียดวิชา เพื่อพัฒนาความถนัดในด้านอาชีพและความรู้รอบตัวให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

5.1.3.4 องค์การพัฒนาเอกชนควรจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ

องค์การพัฒนาเอกชนต้องจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ภายใต้การกำกับกระทรวงศึกษาธิการ ตามแบบคำขอจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขององค์กรเอกชนที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2555 เมื่อศูนย์การเรียนรู้จดทะเบียน ศูนย์การเรียนรู้สามารถออกหลักฐานทางการศึกษา ภายใต้การกำกับและการรับรองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่ และศูนย์การเรียนรู้อาจได้รับสิทธิประโยชน์ด้านเงินอุดหนุนจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.1.3.5 องค์การพัฒนาเอกชนควรสร้างความเข้าใจเรื่องการขึ้นทะเบียนบุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเข้าถึงการศึกษา

บุตรแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาครมีทั้งบุตรแรงงานข้ามชาติที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกกฎหมาย และบุตรแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนซึ่งเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย เป็นปัญหาในการเข้าศึกษาในระบบการศึกษาไทยที่ต้องการบุตรแรงงานข้ามชาติที่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรพัฒนาเอกชนต้องสร้างความเข้าใจและการรับรู้ให้กับผู้ปกครองและบุตรแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติกรณีผู้ติดตามที่จะส่งผลต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

5.1.3.6 องค์กรพัฒนาเอกชนควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทาง เพื่อจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทาง และรับรองวุฒิการศึกษา

ปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้อยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนก็ไม่สามารถรับรองผลการศึกษายภายใต้การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนได้ ถึงแม้จะมีแนวทางในการเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษา แต่ก็สามารถเทียบโอนเรียนได้เพียงในประเทศไทยเท่านั้น ไม่สามารถนำวุฒิการศึกษาจากประเทศไทยไปเทียบโอนเข้าศึกษาต่อที่ประเทศเมียนมาได้ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนต้องมีความร่วมมือกับประเทศต้นทางในการวางแผนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสูตรของประเทศต้นทางและการรับรองผลการศึกษาจากประเทศต้นทาง

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่าปัจจุบันยังพบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ ในส่วนของความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความต้องการด้านองค์ความรู้ และการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านการบริหารขององค์กรพัฒนาเอกชนพบว่ามีการบริหารและแนวทางการจัดการศึกษามีความแตกต่างกันตามศักยภาพและงบประมาณ ด้านข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติที่เหมาะสม มีข้อเสนอแนะ 6 ประการ ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการศึกษาในพื้นที่อย่างเชิงรุก 2) การจัดทำแผนการสอน 3) การบรรจุวิชาศิลปะการแสดง การสอนอาชีพและการสอนกฎหมาย 4) การจดทะเบียนศูนย์การเรียน 5) การขึ้นทะเบียนบุตรแรงงานข้ามชาติ และ (6) ความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทาง ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่แรงงานข้ามชาติ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

5.2.1 บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ

การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีการให้ความสำคัญของบทบาทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครอง และสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการส่งบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าศึกษาที่องค์กรพัฒนาเอกชน เพราะว่าเข้าถึงการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนได้มากกว่าหน่วยงานภาครัฐ และยังมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านความต้องการต่อองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของบุตรแรงงานข้ามชาติมากขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรพัฒนาเอกชนจัดขึ้น ในด้านบทบาทของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีบทบาทสำคัญที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของภาครัฐ เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติเข้าถึงระบบการศึกษาของภาครัฐมากยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสอดคล้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อธิบายว่า (จินตวีร์ เกษมสุข, 2562) ต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพราะมีประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ เช่น หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน หรือปัจเจกบุคคล

5.2.2 การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีความสอดคล้องกับความต้องการและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนมีความสอดคล้องกับความต้องการและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านความต้องการที่สอดคล้องกันของผู้ปกครองกับสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะวิชาภาษาไทยมีความสำคัญในการใช้ชีวิตภายในประเทศไทยและบุตรแรงงานข้ามชาติยังมีพื้นฐานความรู้ไม่ดีเพียงพอ ในส่วนของความต้องการด้านวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาเมียนมา รวมถึงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของบุตรแรงงานข้ามชาติ องค์กรพัฒนาเอกชนก็ได้มีการจัดการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าว แต่ผู้ปกครองมีความต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนสอนวิชาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในด้านองค์ความรู้ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ได้แก่ วิชาภาษาจีน วิชาคอมพิวเตอร์ การสอนอาชีพ และการสอนกฎหมาย เนื่องจากองค์กรพัฒนาเอกชนไม่มีบุคลากรทางการสอนที่มีความเชี่ยวชาญในวิชา

ดังกล่าว และไม่มียงบประมาณในการจัดซื้อคอมพิวเตอร์จึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวได้

ในด้านแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทางในเรื่องของหลักสูตรการศึกษาและการรับรองผลการศึกษาที่เป็นของประเทศต้นทางเอง ทำให้นักเรียนสามารถกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทางได้ โดยไม่มีปัญหาเรื่องการเทียบโอนวุฒิการศึกษา แต่มูลนิธิรักษ์ไทยและศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายองค์กรศาสนาคาทอลิก ยังไม่ได้มีความร่วมมือกับประเทศต้นทางในเรื่องดังกล่าว

ในด้านแนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในวันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากขาดจำนวนบุคลากรและงบประมาณ อีกทั้งความต้องการของผู้ปกครองยังมีจำนวนน้อยและองค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่มีนโยบายในเรื่องนี้ เพราะการจัดการเรียนการสอนในวันเสาร์-อาทิตย์ อาจเกินกำลังความสามารถและศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมไปถึงองค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่เข้าใจการทำงานของสำนักงานการศึกษานอกระบบในเรื่องการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร เพราะการรับสมัครนักเรียนของสำนักงานการศึกษานอกระบบต้องการนักเรียนที่มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก สำหรับผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยอย่างชัดเจน เนื่องจากมีการตรวจสอบที่มาของนักเรียนว่ามีตัวตนจริงหรือไม่ เพราะถ้าหากไม่มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก จะทำให้ตรวจสอบตัวตนได้ยากในเรื่องของการได้รับงบประมาณจากภาครัฐ

โดยสรุปองค์กรพัฒนาเอกชนมีการจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อธิบายว่าการบริหารองค์กรต้องคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่อธิบายว่าการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนมีการจัดสวัสดิการทางการศึกษาให้กับบุตรของแรงงานข้ามชาติโดยจะยึดตามบริบทของแรงงานข้ามชาติ ภูมิภาคและสถานที่ มีการสอนให้ความรู้พื้นฐาน ทักษะการใช้ชีวิต เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการศึกษานอกระบบแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนยังมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) ที่ระบุว่าต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และต้องเน้นความสำคัญทางความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้

การบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยต้องจัดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษาอื่นๆ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม

5.2.3 การจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน (Human Right)

ตามข้อเท็จจริงของนโยบายการศึกษาระดับชาติถูกกำหนดมาเพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เด็กนักเรียนไทยซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ดังนั้นทรัพยากรและงบประมาณต่างๆส่วนใหญ่ต้องให้กับกลุ่มเป้าหมายหลักก่อน ก่อนที่จะนำไปสู่บุตรแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นนโยบายการศึกษาระดับชาติจึงไม่ได้รองรับกลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐก็ไม่ได้ให้ความสนใจกับบุตรแรงงานข้ามชาติเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายหลักเชิงนโยบาย เพราะฉะนั้นการได้รับสิทธิการศึกษาเท่ากับนักเรียนไทยจึงเป็นเรื่องยาก แต่อย่างไรก็ตามนโยบายการศึกษาระดับชาติก็เปิดโอกาสให้บุตรแรงงานข้ามชาติสามารถเข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนรัฐได้ แต่จะมีบุตรแรงงานข้ามชาติบางส่วนที่เข้าไม่ถึงระบบการศึกษาของโรงเรียนรัฐซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางและเป็นกลุ่มชายขอบของแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นกลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้จะเข้าถึงการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมากกว่าโรงเรียนรัฐ ซึ่งนโยบายการศึกษาระดับชาติก็เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มชายขอบของบุตรแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นการจัดการศึกษารูปแบบตามอัธยาศัย

ดังนั้นอาจมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถจัดการศึกษาที่นำไปสู่มาตรฐานการจัดการศึกษารูปแบบทั่วไปได้ ทั้งความสามารถของบุคลากร ศักยภาพของบุคลากร รวมถึงงบประมาณขององค์กรพัฒนาเอกชน แต่อย่างไรก็ตามองค์กรพัฒนาเอกชนก็สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติได้มีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษา มีความรู้พื้นฐานที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และยังมีส่วนช่วยให้กลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เข้าสู่ระบบการศึกษาของสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยภาครัฐ ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนและสำนักงานการศึกษานอกระบบ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้ให้โอกาสการศึกษาโดยเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องสิทธิในการศึกษาที่อธิบายว่าทุกคนมีสิทธิในการศึกษา และต้องเป็นการศึกษาอย่างน้อยขั้นประถมศึกษาและขั้นพื้นฐาน และเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกคนบนพื้นฐานของคุณสมบัติความเหมาะสม (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2564)

อย่างไรก็ตามปัญหาการจัดการศึกษานุตรแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย อาจจะไม่ได้เป็นประเด็นปัญหาสาธารณะในมุมมองกว้างมากนัก (Public Issue) และอาจไม่นำเข้าสู่วาระการกำหนดนโยบาย แต่ถ้าหากมองการกำหนดนโยบายที่ทั่วถึงและการกำหนดนโยบายที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Inclusive Policy) กลุ่มบุตรแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเหล่านี้ก็ควรที่จะนับรวมเป็นประชาชนในฐานะเพื่อนมนุษย์ หรือพลเมืองโลก แทนที่จะมองเฉพาะผู้มีรายชื่อในทะเบียนราษฎร เช่น การนับรวมชาวต่างชาติที่พักอาศัยในพื้นที่ ไม่เว้นแม้แต่ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มผู้อพยพในค่ายลี้ภัยด้วย (ปิยะพงษ์ บุษบงก์ และ พบสุข ชำของ, 2563)

5.2.3 ปัจจัยที่ทำให้การจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสมเกิดผลสำเร็จ

ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสมเกิดผลสำเร็จ ผู้วิจัยแบ่งได้ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการศึกษา 2) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการขึ้นทะเบียนบุตรแรงงานข้ามชาติ 3) หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความรู้เรื่องแนวทางการจดทะเบียนศูนย์การเรียนกับองค์กรพัฒนาเอกชน 4) ความร่วมมือของหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทางและองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทาง 5) ความร่วมมือขององค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดทำแผนการสอนสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ และ 6) งบประมาณที่เพียงพอในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.3.1 ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการศึกษา

การรับรู้เรื่องสิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติยังเป็นข้อจำกัดที่ทำให้บุตรแรงงานข้ามชาติพลาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษา ซึ่งการขาดการรับรู้สิทธิการศึกษา เป็นการระบุประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับทฤษฎีการก่อตัวของนโยบายที่อธิบายว่า (มยุรี อนุমানราชธน, 2556) การระบุปัญหาให้ชัดเจนเป็นประโยชน์ในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรมีการกำหนดนโยบายด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเรื่องการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับบุตรแรงงานข้ามชาติ ได้เข้ามาทำงานร่วมกันในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในพื้นที่ เรื่องความสำคัญของการศึกษา สิทธิการศึกษา หลักเกณฑ์การเข้ารับการศึกษา รวมถึงข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แรงงานข้ามชาติรวมถึงผู้ติดตามได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติเข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้น

5.2.3.2 ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการขึ้นทะเบียนบุตรแรงงานข้ามชาติ

ปัจจุบันมีแรงงานข้ามชาติรวมถึงผู้ติดตามที่เข้าเมืองอย่างไม่ถูกกฎหมายอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก ซึ่งการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิต่างๆในการอาศัยอยู่ในประเทศไทย รวมถึงสิทธิการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ (ผู้ติดตาม) ที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาของภาครัฐและการได้รับเงินอุดหนุน ดังนั้นการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติเพื่อให้ได้เลขประจำตัวประชาชนสำหรับผู้ไม่มีสัญชาติไทย 13 หลัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติช่องทางที่เป็นทางการมีค่าใช้จ่ายสูง ประกอบกับขั้นตอนกฎระเบียบต่างๆ ที่สลับซับซ้อนต้องไปหน่วยงานราชการหลายแห่ง อีกทั้งยังมีความหวาดกลัวในเรื่องที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมาย รวมถึงการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนทำอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติยังเป็นข้อจำกัดที่จะทำให้แรงงานข้ามชาติเข้าไม่ถึงการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นการระบุประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับทฤษฎีการก่อตัวของนโยบายที่อธิบายว่า (มยุรี อนุমানราชชน, 2556) การระบุปัญหาให้ชัดเจนเป็นประโยชน์ในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการกำหนดนโยบายด้านความร่วมมือให้หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริการสาธารณะแนวใหม่ที่อธิบายว่า (สัญญา เคนาภูมิ, 2563) ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ได้แก่ บัณฑิตบุคคล หรือสถาบันอื่นที่ไม่ใช่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสาธารณะมากขึ้น โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการร่วมที่รวบรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะเรื่องการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติรวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนมาทำงานร่วมกันเพื่อเป็นการลดขั้นตอนการขึ้นทะเบียน พร้อมกับกำหนดแผนภูมิขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนอย่างละเอียดที่เป็นภาษาของแรงงานข้ามชาติทุกสัญชาติ และลดการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมให้มีค่าใช้จ่ายที่ถูกลง เพื่อให้การขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2.3.3 หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความรู้เรื่องแนวทางการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้กับองค์กรพัฒนาเอกชน

ปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้จดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ยังไม่ถูกต้องตามกฎหมายและเกิดข้อจำกัดในการไม่มีสังกัดในการจัดการศึกษา อีกทั้งไม่สามารถรับรองผลการศึกษาได้ รวมถึงยังไม่ได้ระบบประมาณการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้นการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้จึงเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ในการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้มีหลักเกณฑ์และรายละเอียดหลายอย่าง ทั้งที่ตั้งศูนย์

การเรียนรู้ ระบบประกันคุณภาพภายใน รายชื่อและคุณสมบัติของบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ และข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนอาจไม่ทราบหลักเกณฑ์ดังกล่าว ดังนั้นควรมีคำสั่งให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในเรื่องดังกล่าวกับบุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับเครื่องมือสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทฤษฎีการบริการสาธารณะ แนวใหม่อธิบายว่า (สัญญา เคนาภูมิ, 2563) ภาครัฐต้องรับใช้ประชาชนในฐานะพลเมืองโดยแสดงความห่วงใยถึงชุมชนและความตั้งใจจริงในการรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และภาครัฐต้องตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจ เพื่อให้บุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชนรับรู้ข้อมูลและหลักเกณฑ์การจดทะเบียนที่ถูกต้อง

5.2.3.4 ความร่วมมือของหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทางและองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทาง

ปัจจุบันการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนมีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของบุตรแรงงานข้ามชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุตรแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา แต่การจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนก็มีข้อจำกัดในการรับรองผลการศึกษา ถึงแม้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนจะส่งต่อบุตรเข้าศึกษาต่อที่สำนักงานการศึกษานอกระบบอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาที่รับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำวุฒิการศึกษาไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ทำได้แค่การเทียบโอนเรียนในประเทศไทยเท่านั้นไม่สามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้กลับไปเทียบโอนที่ประเทศต้นทางได้ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนควรมีนโยบายในการประสานงานกับหน่วยงานการศึกษาของประเทศต้นทาง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรของประเทศต้นทาง และรับรองผลการศึกษาที่เป็นรูปแบบของประเทศต้นทางเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติที่ต้องการกลับไปเรียนต่อที่ประเทศต้นทางของตนเอง

5.2.3.5 ความร่วมมือขององค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ในการจัดทำแผนการสอนสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ

องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ควรมีความร่วมมือในการจัดทำแผนการสอนและออกแบบหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญต่อครูผู้สอนและผู้เรียน เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชน อีกทั้งการจัดทำแผนการสอนต้องทำให้เกิดความเข้าใจอย่างง่ายต่อครูผู้สอนและผู้เรียน และให้เกิดความเที่ยงตรง ความครบถ้วนของเนื้อหาและเป็นประโยชน์ทำให้นเนื้อหาการสอนไม่คาดเคลื่อนตามที่นักเรียนควรจะได้รับความรู้ เพราะทุกเนื้อหามีความสำคัญต่อผู้เรียน ดังนั้นองค์กร

พัฒนาเอกชนควรมี Head teacher ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำแผนการสอนและและ
ความสามารถของการสอนแก่ครูอาสาสมัครเพื่อให้มีการพัฒนาในการจัดทำแผนการสอนและ
ความสามารถในการสอน

5.2.3.6 งบประมาณที่เพียงพอในการจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ

งบประมาณเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้มีอุปสรรคทางการศึกษาที่ครบถ้วนและ
สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น เช่น ผู้ปกครองมีความต้องการให้องค์กรพัฒนา
เอกชนสอนวิชาคอมพิวเตอร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ใน
การทดลองวิทยาศาสตร์ ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนยังขาดงบประมาณในส่วนนี้ซึ่งเป็นข้อจำกัดใน
การจัดการศึกษา ดังนั้นงบประมาณที่เพียงพอจะสามารถจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความ
ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้องค์กรพัฒนาเอกชนจดทะเบียนศูนย์
การเรียนรู้ให้เรียบร้อย เพื่อให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการศึกษาสำหรับบุตรแรงงาน
ข้ามชาติ ด้านการปฏิบัติ และด้านการศึกษารังต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 ผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายควรกำหนดนโยบายการศึกษาสำหรับบุตร
แรงงานข้ามชาติให้มีความชัดเจนตามหลักสิทธิมนุษยชนมากขึ้น เพื่อให้เกิดการกระจายนโยบาย
ที่มีความทั่วถึง เพื่อให้บุตรแรงงานข้ามชาติได้รับการศึกษาที่สมบูรณ์ และต้องผลักดันให้บุตร
แรงงานข้ามชาติเข้าสู่ระบบการศึกษาของภาครัฐมากขึ้น พร้อมกับอำนวยความสะดวกและให้
คำแนะนำในการบริการทางการศึกษาแก่บุตรแรงงานข้ามชาติ ภายใต้ข้อจำกัดเชิงนโยบายที่ไม่ใช่
กลุ่มเป้าหมายหลักของประเทศ

5.3.1.2 ผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายควรกำหนดนโยบายด้านความร่วมมือระหว่าง
หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันดำเนินการด้าน
ประชาสัมพันธ์สิทธิการศึกษา การจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ และการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติ
กรณีผู้ติดตาม เพราะองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ใกล้ชิดบุตรแรงงานข้ามชาติจะสามารถเป็นผู้
อธิบายและนำพาให้บุตรแรงงานข้ามชาติเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ต่อการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

5.3.2.1 สำหรับหน่วยงานภาครัฐที่จัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ต้องจัดหลักสูตรปูพื้นฐานก่อนเข้าเรียนสำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานความรู้และความเข้าใจในการเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนรัฐไทยที่เป็นหลักสูตรภาษาไทย เพื่อเป็นการลดจำนวนบุตรแรงงานข้ามชาติที่ต้องออกเรียนจากโรงเรียนรัฐ เพราะไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาของโรงเรียนรัฐได้ อีกทั้งต้องมีการจัดทำแผนการสอนวิชาภาษาเมียนมาในโรงเรียนรัฐสำหรับโรงเรียนที่มีบุตรแรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมาก เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของบุตรแรงงานข้ามชาติ อีกทั้งบุคลากรทางการสอนต้องปฏิบัติต่อบุตรแรงงานข้ามชาติให้มีความเท่าเทียมกับนักเรียนไทย ต้องเข้าใจความแตกต่างวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับบุตรแรงงานข้ามชาติที่มีทักษะความรู้พื้นฐานน้อยกว่าคนอื่นๆ รวมถึงต้องสอนนักเรียนไทยให้มีความเข้าใจบุตรแรงงานข้ามชาติเพื่อไม่ให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างเด็กไทยกับเด็กข้ามชาติ

5.3.2.2 สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ต้องศึกษานโยบายการศึกษาระดับชาติ ระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีการจัดการศึกษาที่เป็นมาตรฐาน ในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดมาตรฐานในการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรพัฒนาเอกชนให้เกิดการจัดการศึกษาสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่ยั่งยืน

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

5.3.3.1 ศึกษาแนวทางการสร้างมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ เพราะการวิจัยในครั้งนี้พบว่าการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่ได้มาตรฐานตามที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด ดังนั้นการศึกษาแนวทางการสร้างมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชน

5.3.3.2 ศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐว่าควรมีบทบาทในการสนับสนุนและช่วยเหลือองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างไร เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสม เพราะหน่วยงานภาครัฐเป็นตัวแสดงสำคัญที่มีบทบาท อำนาจ และหน้าที่ที่จะทำให้แนวทางการจัดการศึกษาบุตรแรงงานข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เหมาะสมเกิดผลสำเร็จ

บรรณานุกรม

International Labour Organization. (2014). Education for Child Labour and Migrant Children Information kits for schools and teachers. สืบค้นจาก

<https://www.ilo.org/ipecinfo/product/download.do?type=document&id=25735>

จารุวรรณ ไพศาลธรรม. (2559). แนวทางการจัดการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ (ไทใหญ่) ในเมืองเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก

http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5605036085_5946_6084.pdf

จินตวิทย์ เกษมสุข. (2562). การบริหารความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรพร ทองชะโฮด. (2556). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การกำกับดูแลกิจการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และความรับผิดชอบต่อสังคม

ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์: การทบทวนวรรณกรรม. วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยทักษิณ, 33(2), 80-87.

ปริญญา หวันเฒ่า. (2558). ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน : กรณีศึกษาการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานต่างชาตินในศูนย์คทาตอลิก นักบุญยอฮานิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก

http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5505030253_3381_3644.pdf

พงศ์เทพ โตมาด. (2559). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับแรงงานต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

มยุรี อนุมานราชธน. (2556). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). คู่มือการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Stakeholders Analysis.

สืบค้นจาก <http://innovation.forest.ku.ac.th/Certification/Docs/stakeholders.pdf>

มาลินี สายก้อน, และ ณัฐนันท์ ลีติยาปราโมทย์. (2560). ผลกระทบความรับผิดชอบต่อสังคมของ

ธุรกิจที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลบัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตที่ได้รับการรับรอง ISO 14001 ในประเทศไทย. สืบค้นจาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jmscrru/article/download/119811/91562/>

มาลี พฤษภพศาวิ. (2546). รายงานการศึกษาวิจัยบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนกับการศึกษา.

สืบค้นจาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/83-file.pdf>

มูลนิธิเครือข่ายคุณภาพชีวิตแรงงาน. (2561). สถานการณ์การคุ้มครองทางสังคมและการศึกษาของ

เด็กข้ามชาติ. สืบค้นจาก <https://lpthailand.org/2018/12/08/หนังสือ-สถานการณ์การคุ้มครอง>

ยูนิเซฟประเทศไทย. (2563). อุปสรรคของครูและนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติในช่วงโค

วิด-19. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/อุปสรรคของครูและ>

นักเรียนของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติในช่วงโควิด-19

ยูนิเซฟประเทศไทย. (2564). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กคืออะไร. สืบค้นจาก

<https://www.unicef.org/thailand/th/what-is-crc>

รัตนา จักกะพาก. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวใน

ประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก

<http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/133/1/21.53260917%20>

รัตนา%20จักกะพาก.pdf

วัลยา มนัสเกษมสิริกุล. (2551). กระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติโดยองค์กร

พัฒนาเอกชน : กรณีศึกษาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต).

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก

http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/28197/1/Wanlaya_ma.pdf

ศรติ ภูมิโพธิ. (2556). เครือข่ายการบริหารเพื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย : กรอบแนวคิดเชิงพลวัตรระบบ.

วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก, 31(2), 3-15.

สัญญา เคนาภูมิ. (2563). แนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. สืบค้นจาก

<https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2554). สถานะและปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจของผู้อพยพข้าม

ชาติในประเทศไทย มองผ่านทนายทฤษฎีที่ 2 ผู้อพยพชาวพม่า 2(6), 1.

- สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). การจัดการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ
ระดับประถมศึกษา. สืบค้นจาก http://sukho.nfe.go.th/e_office/photo/1734_2.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2548). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับ
สมัครนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.2548. สืบค้นจาก
<http://www.pepgtakesa2.com/pgq56/files/ระเบียบว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียน>
48.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กร
เอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ.2555. สืบค้นจาก
<http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/2012-10-19-ActRightIndividualsBasicEduLearnCenter.pdf>
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2563). ข้อมูลด้านแรงงานของจังหวัดสมุทรสาคร. สืบค้นจาก
<https://samutsakhon.mol.go.th/ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ/ข้อมูลด้านแรงงานของจังหวัด>
สมุทรสาคร
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก
ที่ไม่มีสัญชาติไทย และบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย กรุงเทพฯ:
สุรติ สุพิชญากร. (2553). ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้ วารสาร
วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 4(2).
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. (2564). ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สืบค้นจาก
<https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวกนิษฐนันท์ ทรัพย์ศฤงฆรา
วัน เดือน ปี เกิด	26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540
สถานที่เกิด	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชา การจัดการภูมิ วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	18/3 หมู่ 2 ตำบลกะทุ่ม อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150

